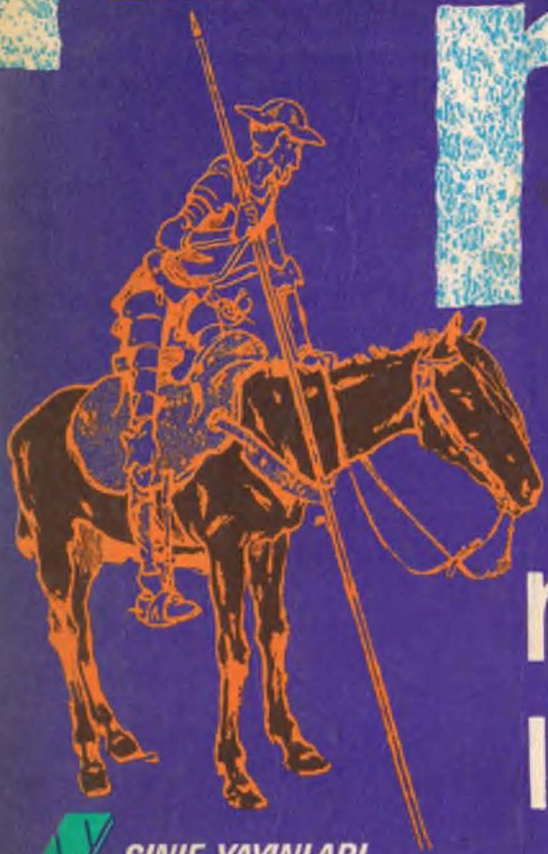
palavra

güldürü dizisi : iki

rıfat ılgaz

SINIF YAYINLARI

PALAVRA

Güldürü Dizisi : İKİ

PALAVRA

RIFAT
ILGAZ

P A L A V R A

SINIF YAYINLARI
Istanbul :
1972

Kapak : **E v r e n Ofset**

Kapak Kompozisyonu : **T a m e r G ü r p ı n a r**

Y E L K E N Matbaasında dizilmiş ve basılmıştır

DEV ADIMLARLA

Genel Müdür İngilizce yıldırım telgrafın pulunu söküp okuduktan sonra, hemen müdürlerini çağırtmayı düşündü odacısıyla. Önündeki iç haberleşme kutusunun dört düğmesini açar, dört müdürüne birden aynı cümleyi tekrarlayabilirdi:

«Amerika'dan gelecek uzmanın telgrafını aldım. Yarın saat beşte işletmenin konferans salonunda bir konuşma yapacak!»

Eşek değillerdi ya bu müdürler, tohum temizleme makinasının nasıl kullanılacağını göstermek için geldiğini şıp diye anlamaları gerekirdi. Bunu da açıklayamazdı ya diktafon dediği âlette...

Bu biçim bir bildiriyi inceliğe aykırı bulduğu için odacısını gönderip tek tek gelmelerini rica etti müdürlerin:

«Nahit Beyciğim, ilk defa geliyor bu uzman...

Bakanla Amerika'dan tanışırmış... Biz unutalım son olayları da, biraz yakınlık gösterelim bu uzmana! Bizim çiftliklerdeki işçileri, yani ırgatları demek istiyorum... Yani tarım işçilerini... Toplayalım konferans salonuna... Onlar da dinlesinler... Biraz kalabalık... Haaa, ne dersiniz?»

Genel Müdür böyle düşündükten sonra, ne diyebilirdi Nahit Bey:

«Emredersiniz Beyefendi!» dedi, «Önce bütün şeflere teker teker emir verir... Memurların da bulunmasını söyleriz!»

«Evet, kamyonla, pardon otobüsle alır götürürüz işletmeye ameleleri... Yani tarım işçilerini demek istiyorum... Sonra çiftliklerdeki... İşletmelerdekileri canım... İşçiler... Yeni urbalarını giyerler... Yani tarım işçileri... Tabii yıkanırlar o gün...»

«Evet Beyefendi söylerim, yıkanırlar.»

«Traş olurlar.»

«Söylerim, olurlar.»

«Nasıl, yazlık elbise verildi mi?»

«Söylerim, verirler.»

«Postal?»

«Verirler Beyefendi!»

«Peki Nahit Bey! Memur ve işçilerin derli toplu gidip gelmeleri görevini size bırakıyorum. Hadi Bey konferans salonunu hazırlatır... Mikrofonları kontrol eder... Nedim Bey akşam yemeği verir, çiftlikte... Pardon, işletmede... Bir filim gösterilmesini sağlar Yılmaz Bey de... Peki Nahitçiğim, ben görüşürüm müdür arkadaşlarla... Siz buyurun, başlayın şeflerle görüşmeye...»

Genel Müdür, geriye kalan müdürleri görevlendirirken, Nahit Bey şeflerini teker teker çağırttı odasına. Önce Erol'dan başladı:

«Bakanın Amerika'dan arkadaşı bir uzman, yarın saat beşte... Yani akşam... Bizim çiftlikte... Yani işletmede demek istiyorum...»

«Konferans mı efendim?»

Pratik adamdı Erol, müdürün böyle uzun uzun anlatması, ayrıntılarına kadar açıklaması hiç hoşuna gitmezdi. Bilirdi ki bu ayrıntıları bulup çıkarmak ta şefin görevidir:

«Anladım, beyefendi!» dedi, «Ameleler... Yani ırgatlar demek istiyorum... Şey, bizim tarım işçileri, konferans salonuna kamyonlarla... Yani otobüslerle götürülecekler...»

«O kadar değil! Evvelâ yıkanacaklar...»

«Traş olacaklar... Hattâ mümkünse...»

«Mutlaka temiz elbiseler... Yazlık elbiseler demek istiyorum...»

«Yeni postallar...»

«Var mı?» diye kesti sözünü müdür.

«Yoksa bile eskilerini pençeletir... Boyatır...»

«Genel Müdürün emri!» dedi, Müdür Nahit Bey. «Levazımdan hemen aldırırsınız! Levazım Müdürüne emir verdi benim yanımda...»

«Hay hay Müdür Bey! Levazımdan aldırırım.»

«Bakın Erol Bey, geçen seferki gibi olmasın... Çok ayıp oldu geçen sefer... İşçilerden ikisi karşılıklı horlıyorlardı...»

«Yorgundular o zaman Müdür Bey! Harman kaldırıyorlardı... Bir çoğunu da tarlalardan tutup getirmiştik... Bugünlerde o kadar yorucu değil işler...»

«Aman göz kulak oluverin! Çok, çok ayıp oluyor! O gün öğleden sonra yalnız temizlikle uğraşsınlar... Gitmesinler işlerinin başına!»

«Hay hay Müdür Bey, söylerim!»

«Haydi, sizi göreyim!»

Müdür Nahit Bey öbür şeflere gereken emirleri verirken, Erol hemen yapıştı bölmesindeki telefona:

«Rıza Bey!» dedi, «Yarın beşte konferans... Tarlalarda, meyva bahçelerinde, ahırlarda, garajlarda hiç kimse kalmayacak! Bu seferki çok belâlı! Hem de Amerikan! Sıkı emri var Genel Müdürün, Bakanın dostuymuş! Anlıyorsunuz ya! Yeni urbalar giyilecek!»

«Hangi yeni urbalar?» dedi Rıza bey, telefonun öbür ucundan.

«Canım, yok mu yenileri?»

«Var mı?»

«Ne varsa canım, yıkasınlar ütülesinler... Yeni postallar...»

«Var mı?»

«Gelecek!»

«Gelirse giyerler.»

«Canım gelmezse idare ediver!»

«Peki! İdare... İdare...»

«Öğleden sonra iş yok!»

«Haaa! Bak, bu güzel işte! Bunu harfi harfine yerine getiririm! Hiç şüphen olmasın!»

Çağırdı Rıza Bey Postabaşını:

«Halil Efendi!» dedi, «Yarın işbaşı yapmazsın!»

«Hay ömrüne bereket!»

«Ama bütün gün temizlik! Akşama konferans! Amerika'dan uzman geliyor!»

«Peki, peki!..»

Halil Efendi Ali'yi çağırdı:

«Yarın paydos!» dedi, «Temizlik var! Bir Amerikalı geliyor!»

«Hay yaşayasın sen!»

Ertesi gün 122 tarım işçisi, 332 memur, daktilo, şef, müdür, adı geçen işletmenin odacıları, kapıcıla-

rı, postabaşıları yerlerini almış Amerikan uzmanı dinlemeye hazırlanmışlardı.

Ali, diricelerinden dört tarım işçisi seçmiş, büyükçe bir sandığın içindeki selektör, konferans odasının karşısına oturtulmuştu. Tornavidalarla sökülen sandığın içinden, pırıl pırıl bir makine çıkıvermişti ortaya. Tohumluk buğdayı hem taşından toprağından ayıracak, hem de temizleyip ilâçlayacak bir selektördü bu. Bu makinelerden daha iki yüz tanesi Amerika'dan gelecek, Tarım Müdürlüklerine, İşletmelere dağıtılacaktı. Meksika buğdayının topraklarımızda boy atıp dolgun başak verememesinin bütün nedenlerini işte bu sandıktan çıkan makine bıçak gibi kestirip atacaktı. Bire otuz, bire elli, bire seksen verecekti Meksika buğdayı, bundan sonra.

Bütün bu bilgiler daha uzman ortaya çıkıp konuşmadan Barış Gönüllüleri tarafından yayılmıştı salondakilere. Amerikalı uzman arkasındaki beş teknisyenle, Genel Müdürün yanında, müdürlerin, şeflerin, memurların önünde salona girdiği zaman işçilere sıkı sıkı öğretildiği üzere bir alkıştır kopmuştu ön sıralardan... Alkış gerilere doğru hızını yitiriyor, arka sıralarda oturan ağır işçilerin barikatını aşamadan geri dönüyordu.

Önceden görevlendirilmiş olan çevirici, yerini uzmandan önce almış, bekliyordu. Ne söyleyeceği, görevi ile birlikte kendisine bildirildiği için uzmandan önce konuşmaya başlamıştı bile:

«Sayın Genel Müdür, sayın müdürler, şefler, memurlar, işçiler!..»

Önce birlikte konuştular, sonra çevirici öne geçmişti. Çeviricinin hiç bir şey çevirdiği yoktu. Ancak altlı üstlü yazdığı kâğıtların sayfalarını çeviriyordu:

«... İşte bu selektörde Amerikan - Türk Dostluğu-

nun en güzel örneğini seyrediyoruz, sayın dinleyiciler!» diye sürüp gidiyordu konuşma, «Bu selektörden çıkan tertemiz buğdaylar dostluğun en dolgun, en bereketli başaklarıyla süsleyecektir bundan sonra tarlalarınızı. Biz Amerikalılar taaa Kore'lerde perçinlenen Türk dostluğunun değerini bilmekteyiz... Bu dostluk ki...»

Çevirici, denk getirememiş, kâğıttaki yazıları uzmandan önce okuyup bitirmişti. Ama Amerikalı hâlâ konuşuyordu.

Getirdiği seçme işçilerle sandığı salona oturtan Ali Usta, konuşmanın tek sözcüğünü dinlemeden düşünüyordu boyuna:

«Sandıkta hiç iş yok ama...» diye geçiriyordu içinden, «Kapağı çok işime yarayabilir... Dört tane düzgün odun bulup birer köşesine çaktım mı, olur mükemmel bir masa... Dört ayağı da sökülüp takılır soyundan oldu mu deyme keyfine... Akşamları asmaların altına kurar, Halil Efendi ile karşılıklı yemeğimizi yer, çekeriz kafaları... Halil Efendi'nin de çok hoşuna gider böyle bir masa üstünde yiyip içmek... Ne de olmasa İstanbul kaldırımı çiğnemiş adam... Şu Amerikalı da boğazı sıkılmış kaz gibi ne ötüp duruyor böyle! Anladık işte... Gösterdiği, göstereceği bildiğimiz selektör... Bunun kullanılması da iş mi sanki! İşte deposuna nasıl benzin koyulacağını gösteriyor... Tutmuş yanında dört tane teknisyen getirmiş taaa Amerikalardan... Sanki burada bu selektörü kullanacak adam yok... Böyle mi doldurulur depoya benzin! Tek damlasını dökmeden boşaltırım tenekeyi... Bak hele, nasıl dökülüp saçılıyor mis gibi benzinler, döşemelerin üstüne!»

Kafa patlatan bir gürültüyle çalışmaya başlamıştı makine. Sanki bir uzay gemisini yörüngesine oturt-

muşlar gibi seviniyorlardı teknisyenler! İş miydi bunu çalıştırmak sanki! Bir çuval taşlı topraklı buğdayı boşaltmışlardı haznesine. Kulak yırtan bir sesle dönen silindir, tohumluk buğdayın taşını toprağını bir yana ayırıyor, sonra ilâçlı kovalara boşaltıp çalkalıyordu. Suları başka bir kaba boşalttıktan sonra da kurutuyordu tohumluk buğdayları bir iki dakika içinde. İlâçlanıp kurutulan tohumlar, teknisyenlerin eldivenli avuçlarında oturanlara gösteriliyordu sıradan...

Konuşmasını çok kısa bir süre içinde bitirdiği için, bol bol alkışlanmıştı uzman. Salondan teknisyenlerini peşine takıp çıkarken, Ali Usta getirdiği seçme işçilerle selektörü birer ucundan tutup kaldırıvermişti ardiyeye. Ambalajlarını söküp parçaladıktan sonra sandık kapağını kendi yatağının altına saklamıştı. Ne kapaktı ya, pırıl pırıl rendelenmişti. Belki formikadandı, belki de bakalitten. Sıkıştırılmış talaştan da olabilirdi. Ama ne olursa olsun kıyak masa olurdu bu sandık kapağından.

Odunluğa gidip düzgünlerinden dört tane ayak seçmek için çıkarken Halil Efendi hışımla dikilmişti karşısına, arkasında da bir tarım işçisi...

«Nerde?» diye çıkışmıştı, «Nerde o kapak!»

«Ne kapağı?» diye sordu çakallığa vuraraktan.

«Ne kapağı olacak, sandık kapağı! Rıza Bey istiyor!»

«Ne yapacakmış Rıza Bey, sandık kapağını?»

«Ne yapacak, bilir miyim ben! Tabutuna kapak yapacak! Hadi çabuk!»

Ali Usta çekti yatağının altından, getirdi. Tarım işçisi bir ucundan tutmuştu kapağın... Uygun adım tin tin koşarak Rıza Efendi'nin lojmanına götürdüler.

Rıza Bey elindeki mezüreyle kapağın enini boyunu ölçerken şefin gönderdiği odacı dikildi karşısına:

«Rıza Bey!» dedi, «Şef istiyor sandık kapağını!»

«Şef mi istiyor? Ne yapacakmış şef bu kapağı?»

«Bilmem!» dedi, «İstiyor işte!»

«Peki!» dedi boynunu bükerek, «Al götür bari!»

Odacının arkasındaki iki tarım işçisi tuttukları gibi birer ucundan, koşa koşa lojmanın bahçesinden çıktılar. Şef Erol bey kapısının önünde onları bekliyordu. Geldiklerini görünce, yaklaştı yanlarına, işaret parmağını kıvırarak vurdu üstüne, müdürün kapısına vurur gibi...

«Evet!» dedi, «Güzel bir masa olacak bundan! Üçer sandalye atılır iki yanına... İki de birer ucuna... Sekiz kişi ağırlanır bu masada...»

Evin kapısından çıkan karısıyla iki ucundan tutup içeriye alırken, müdürün kapıcısı göründü bahçede... Arkasında da üç tane tarım işçisi...

«Sayın şefim!» dedi, «Hani sandık kapağı vardı ya... Amerikadan gelen...»

«Eeee?»

«Müdür bey istiyor!»

«Ne işine yararmış bu kapak onun?»

«Bilmem ki efendim!» dedi, «Al, getir dedi bana!»

«Peki, al götür sen de! Madem istedi!»

Bekleyen üç işçi tuttukları gibi koşturdular müdürün lojmanına. Kuşların kirletmemesi için müdür:

«Alın içeri!» dedi, «Gelecek misafirler için mükemmel bir masa...»

Karısı, üzerine örtülecek masa örtüsünü düşünürken kapı çalındı hızlı hızlı. Açıp ta Tahir Efendi'yi karşısında görünce, şaşırmıştı:

«Hayrola Tahir Efendi!» dedi, «Genel Müdür mü çağırıyor beni?»

«Sizi değil:» dedi, «Sandık kapağını istiyor!»

«Ne işine yararmış onun, bu sandık kapağı?»

«Masa yaptıracakmış marangozlara!»

Genel Müdür altı tarım işçisi göndermişti aldırmak için kapağı... Dördü birer ucundan tutmuş, ikisi de yedeğe kalmıştı işçilerin. Uygun adım son hızla doğru marangoza. Marangoz, ayakları kesip hazırlamış, sandık kapağının gelmesini bekliyordu. Hemen dört başına bu dört ayağı çakıp gönderdi Genel Müdür'ün bahçesine, yarım saat içinde.

Kiraz ağaçlarının altında ağırlayacaktı Genel Müdür, Amerika'dan gelen misafirini. Karısı bir örtü sermek gereğini bile duymamıştı masanın üzerine. Müdür Nahit Bey'in görmedik karısı gibi... Bir güzel donattı mezelerle masanın üzerini. Kuş sütünden aslan sütüne kadar.

Erol Bey'in yaptığı hesap yanlıştı. Masa tam dörderden sekiz sandalye almıştı iki yanına... İkişer kişi de başlara olmak üzere tam on kişi...

İçkinin, derin bir içtenlik yarattığı en coşkulu anlarda Teksaslı uzman, parmağını büküp tak tak masaya vurdu:

«Nee!» dedi şaşkınlıkla, «Bu sentetik maddeyi siz de mi buldunuz! Derlerdi de inanmazdım. Demek ambalaj sanayiinde bukadar ilerisiniz haaa! Biz Amerikalıların daha üç beş gün önce bulup ambalaj işlerinde kullanmaya yeni başladığımız bir maddeyi, bizlerden çok önce, taa bahçe masaları yapımına kadar geliştirmişsiniz. Eee, bravo doğrusu!»

Elindeki kadehi kaldırdı. Coşkudan çatlak çatlak olan bir sesle ekledi:

«Ambalaj ve montaj sanayiinde dev adımlarla ilerlemeniz şerefine içiyorum.»

BİZİM PATRON

Ben bir aile reisiyim, oniki nüfuslu bir ailenin reisi. Reisi değil, daha doğrusu yardımcısı, yani başkan yardımcısı...

Peder, emekliye ayrılınca bütün yetkilerini bana devredip bir köşeye çekildi ama, olsun. O sağ oldukça «fahri» de olsa aile reisi babamdır. Ben ancak onun yardımcısı sayılırım.

Bu «yardımcı» üzerinde çok durmamın bir nedeni var elbet... Kendimi bildim bileli, bu yardımcılıktan kurtulmuş değilim. Evde hem babamın, hem hanımın yardımcısı, dışarda, yani çalıştığım gazetede sekreterin yardımcısıyım.

Evde nasıl babam fahri reis durumunda ise, bizim sekreter, yani sorumlu müdürdr, daha doğrusu yazı işleri müdürü de fahri müdürdür. İşlere gelince, hep benim omuzlarımda...

Patronum da patrondur haaa! Babadan patron değil, sonradan olma patron olduğu halde gene de gelenekçidir. Kendine göre yasalar bile getirmiştir. Basımevine, odasına kim girerse girsin kimseye otur demez. Neden demez? Nedenleri bir iki tane değildir ki... Önce şunun için demez, sandalyenin eskime payını düşünür de ondan... Sonra oturmak, kendisinden bir şey istemeğe fırsat vermek olduğuna göre, onun «otur!» demesi, bir isteği göze alması demektir. Ama ben girdim odasına, gözünün içine baka baka da oturdum. Şimdi siz patronun «çay, kahve» diye bir öneride bulunacağını sanıyorsunuz. Onu geçin bi kere. Patron bana değil, kendine bile çay kahve sormamıştır şimdiye kadar... Hiç olmazsa bir sigara uzatır diyeceksiniz, onu da geçin, içmez çünkü... «Canım, kendi içmese de konukları için bulundurmaz mı», diye düşünebilirsiniz.

Siz patronumuzun ne biçim bir adam olduğunu bilmediğiniz için daha buna benzer çok şeyler düşünmekte haklısınız. Onun karakterini, usta hikâyeciler gibi, uzun uzun çizmeğe kalkışmaktansa bir fıkrasını anlatıp geçelim:

Hokka, kalem devrinde yazarlardan biri, masasında oturmuş, düşüne taşına makale yazıyormuş. Onu karşıdan inceleyen patron, başucuna dikilmiş:

«Yazsana, ne duruyorsun!» diye çıkışmış.

«Efendim, düşünüyorum.»

«Sana, düşünme demiyorum. Önce düşün, sonra kalemi hokkaya batır. Sonra da hokkanın ağzını kapat!»

Anlaşıldı değil mi?

Patronun bana:

«Otur» demesi, «Kalemi batır, sonra düşün» demesi gibi bir hovardalıktır.

«Oğlum, Hayati Bey» diye başladı söze. Yaşım kırkın üstünde ama, biz burda hepimiz patronun evlatlarıyız, tabii üvey evlâtları...

«Bizim Yazı İşleri Müdürü artık ihtiyarladı. Bugün yarın yolcudur. Sen şimdiden onun işlerini yürütmeğe çalışsan...»

Tepem atmıştı, sert sert:

«Yürütmüyor muyum?» diye bayağı çıkıştım.

«Canım, zaten seni sekreter yardımcılığına niçin getirdik, yürütesin diye... Ben Yazı İşleri Müdürünü yürütünceye kadar... Sen de bütün işleri yürütüver.»

Bir iki gün sonra, Yazı İşleri Müdürü yürümesine yürüdü ama, gazetenin bir köşesinde adını unuttu. Yani ben «bilfiil» gazeteyi idare ediyordum. Yazı İşleri Müdürünün hesabına, gazetenin başında ben vardım, fakat adım gazetede yoktu.

Eşe dosta mahçup olmamak için kolları sıvadık. Bir iki ay böyle gitti. İşler iki katına çıkmıştı ama, aylık gene ayni aylıktı.

Bir gün patronun karşısına dikildim. Patron bir bakışta, niçin geldiğimi anlayacak kadar zekiydi:

«Bugünkü manşeti beğenmedim» dedi. «Şunu aklından çıkarma ki biz, muhalefet gazetesi değiliz. Bir yazar tutar muhaliflik de yapabilir. Ama sen yapamazsın. Anlaşılıyor, değil mi? Sen yazar değilsin. Sekreter yardımcısısın. (Sekreter demiyordu) Sen Yazı İşleri Müdürü adına başlık çıkarıyorsun. Yazı İşleri Müdürü resmen muhalif değil. Çünkü o benim adıma Yazı İşleri Müdürlüğü yapıyor. Ona muhalefet yetkisi vermedim. Anlaşılıyor, değil mi?»

«Anlaşılmasına anlaşılıyor ama efendim, sizi rahatsız etmekten maksadım...»

«Sonra, gelelim sel felaketi yazısına... Yahu, si-

zin yüzünüzden bu memlekete hiç mi yağmur yağmasın? Yağmur yağınca dereler, ırmaklar taşar. Bunun felâket neresinde? Meselâ zelzele... Anlarım, felâket olabilir. Ama sel? Sonra şu başlıkaltı da ne oluyor? Ege'de Menderes'in taşmasından korkuluyormuş. Neden Gediz'in taşmasından korkulmuyor? Anlıyorum maksadını. Bırak bu felâket müjdeciliğini.»

«İyi ama efendim, ölen kalan olunca...»

«Ölen kalan tabii olacak. Bundan iktidara ne?»

«Bizim iktidara bir şey dediğimiz yok ki... Haber diye veriyoruz.»

«Verme efendim! Okadar insan doğuyor, onları yazmıyorsun da, tutuyor selde beş on insan boğulmuş, onu yazıyorsun!»

Bütün bu çıkışlar zam isteği korkusundandı, anlıyordum.

«İkinci sayfanın sağ köşesi var ya, çift sütun...» diye ekledi.

«Var!» dedim.

«Oraya bundan sonra, sen fıkra yazacaksın. İmza bir yıldız. Nekadar muhaliflik yapmak istersen orda yap. Birinci sayfada muhalefet istemem.»

İçimden:

«Yine aşkolsun patrona!» dedim. «İktidarı falan salladığı yok.»

Sonra, bu yazılara, kendime göre de bir baha biçtim. Beşerden, ayda yüzelli kâğıt. Ama patronda hiçbir kıpırdama yoktu:

«Hemen git başla!»

Sırtıma hafiften bir tokat indirdi. Fazla dikilmenin anlamı yoktu. Tek yıldızlı fıkra yazarı olmuştum. Böylece fıkra yazarlığına da başlamış oluyordum.

Ay sonuna doğru, hem sekreterliği, hem fıkra yazarlığını para bakımından bir değerlendirelim, diye

patrona uğradım. Ama, küt diye girersem, yüz vermeyeceğini biliyordum.

«Efendim, ikincinin solundaki sinema, tiyatro yazıları aksıyor» diye başladım söze.

«Hemen keselim aylığından» dedi. Sonra, ne düşündüyse düşündü:

«Sen hiç sinemaya, tiyatroya gitmez misin?» diye sordu.

«Aman efendim tiyatroya, sinemaya gidecek zaman mı var? Bütün gece, ikilere, üçlere kadar burdayım. Gündüzleri de uyku...»

«Canım akşama kadar da uyumuyorsun ya? Öğleden sonraları al çoluğunu çocuğunu, sinemaya git!»

Hiç bozmadım, ne demek istediğini anlamıştım.

«Sinema yazılarını sen yaz. Haftada üç yazı... Söyle o Selami'ye, yazacak başka gazete bulsun.»

Sözünü bitirir bitirmez bindirdim:

«Efendim, bizim sekreterlik işini bir neticeye bağlayalım.»

«Ne neticesi bu?»

«Biliyorsunuz ki Yazı İşleri Müdürü çalışmıyor artık, ben bakıyorum yerine.»

«Resmen gazetede Yazı İşleri Müdürü Seracettin Çalışkan görünürken, ben bakıyorum bu işe demekle, beni ve Seracettin Çalışkan'ı kanun nazarında ne duruma soktuğunun farkında mısın?»

«Efendim, maksadım o değil. Benim sizden ricam...»

«Benim de senden ricam, bir sekreter yardımcısı olarak söylediğin sözün her şeyden önce manasını düşünmendir. Saniyen...»

Ondan önce, saniyene ben yapıştım:

«Efendim saniyen fıkra yazarlığı ücreti...»

«Ücret mi? Sen şimdiye kadar fıkra yazarlığından kaç kuruş aldın?»

«Almadım ama, artık müsaade edin de alayım.»

«Dur bakalım, fıkra yazarı olmak kolay iş mi? Yazının altında henüz imzan bile yok.»

«Bu sinema, tiyatro yazılarına da tabii bir ücret tayin edilecek.»

«Sen hiç merak etme. Yazı İşleri Müdürünün on güne kadar mukavelesi doluyor. O zaman bütün bunları toptan düşünürüz.»

«Efendim, bilmeceleri yapan arkadaş...»

«Ben onu bunu bilmem. Bunlardan artık sen sorumlu sayılırsın. Daha olmazsa otur sen yap!»

Ben bilmeceyi kime yaptıracağımı bulmuştum. Eve gidince bizim pedere:

«Sabahtan akşama kadar gazetelerin bilmecelerini çözeceğine, otur da kendin yenilerini düzenle!» dedim.

Sonra, üniversitedeki oğluma:

«Nasıl olsa bütün gün o sinema senin, bu sinema benim dolaşıp duruyorsun! Hiç olmazsa filmler için yazı yaz!»

Öyle ya, gazetenin bütün yükünü ben mi kaldıracağım...

Bir hafta sonra Kadın - Moda sütununa bakan bayan, ikibuçuk liraya yazı yazmaktan bıkınca, bu işi de bizim hanıma devrettim. Çok geçmeden çocuk sayfası da bizim lisedeki kızın üstüne kaldı.

Gazetenin Sorumlu Müdürü hanesine adım konduğu gün patron beni çağırdı. Tebrikten sonra, aklıma gelen bütün ihtimalleri bir anda çürütmek için:

«Bugünden itibaren gazeteyi fiilen sen idareye başladın!..»

«Tam altı aydır...»

«Sen ona bakma!» dedi. «Kanunen bugünden itibaren...» («n»lerin üstüne basa basa tekrarlıyordu.)

«Evet!» dedim.

«Fiilen Mesul Müdürlüğe başladın! Her başlanan iş gibi, bu işin de bir deneme devresi olacak tabii.»

«Efendim, altı aydır bunun denemesi mi kaldı?» diyecek oldum. Ama, nihayet gerçek bir Sorumlu Müdürüm bugüne bugün. Sorumlu Müdür demek, politikadan anlayan, olgun, soğukkanlı bir adam demekti. Çabuk parlamağa gelmezdi.

«Yalnız bu deneme devresi fazla sürmesin. Zaten denenecek bir şey de kalmadı ya...»

Ben böyle diyordum ya, daha denecek çok şeyler vardı.

Öğleye doğru uyandığım, zaman bizim kaynanaya:

«Hemen otur fiskos yaz» dedim.

«Ne fis-kosu? Kaçırıyor musun?»

«Dedikodu sütununu idare eden bayan evlendi. Sabahtan akşama kadar dokuz kuyruk dolaşıyorsun. Otur yazı yaz da patron seni de bir denesin!»

Bu işe en iştahlı, bizim kaynana çıktı. Gazeteyi yalnız ben değil, fiilen bütün hane halkı idare etmeye başlamıştık.

İşler yolunda gidiyordu. Sürüm yarı yarıya düşmüştü. Zaten patronun maksadı da buydu. Gazetenin basılmamışı, basılmışından çok para ediyordu. Basılmışını yalnız kesekâğıtçılar alıyordu ama, beyaz kâğıdın müşterisi daha çeşitliydi. Neden fazla bastırsın da kesekâğıtçıları sevindirsin?

Ben bunları gazetenin başında düşünürken, patron beni suçüstü yakaladı.

«Boş oturuyorsun demek?» diye suratını astı.

«Şey efendim...»

«Anladım anladım...» dedi. «Gazete için hiç zahmet etme. İyiye doğru gidiyoruz. Başmakaleleri yazan, iktidar partisine kaçtı.»

«Nasıl? İktidar partisine mi kaçtı?»

«Evet...»

«Kâğıt işleri... İlân işleri...»

«Hepsi altüst oldu. İktidarın bizden bir korkusu kalmaz artık. Onun için hemen başmakaleyi kestirdim. Sen yazacaksın.»

«Hoppala.» dedim, içimden. Bir bu eksikti.

«Seni bir de başyazarlıkta deneyelim.»

Evde bu işi kıvıracak kim var diye düşündüm. Kadroda ufak bir değişiklik gerekiyordu. Bulmacayı pederden alıp ilkokula giden kıza vermeliydim. Pederin bulmacaya koyduğu kelimeleri anlayacak kuşak kalmamıştı memlekette.

Peder başmakalede, kız da bulmaca da denenmeğe başlandı. Peder erkân-ı harbiye'yi umumiye diliyle yazdığı için, yüksek kademelerde iyi karşılandı. Patron, bu başyazılarda ince bir muhaliflik havası seziyor, hoşlanıyordu. Kadromuzun son biçimi gazete üzerinde son etkisini göstermiş, baskı, yarının da yarısına düşmüştü.

Patronun elinde bir mahkeme ilâmı vardı. Odasına hani, o maksatla, yani zam teklifiyle girdiğim zaman, burnuma dayadı ilâmı.

«Şu, yalanlama dâvasının ilâmı!»

«Savcılıkça gönderilen yalanlama, neşredilmesi gereken yerden iki santimetre aşağıda yayınlandığı için ikibin lira para cezasına...»

Şükür, hapis, falan yoktu!

«Geçmiş olsun!» dedi patron.

«Para cezasına gelince... Bu yalanlamayı yayınlayan pek tabii ki sensin! Yazının plândaki yerine

baktım. Suç Başmürettibin değil, senin! Bu ikibin lirayı toptan veremezsin, sanıyorum. Sana bir iyilik yapsam da ben ödesem... Sonra aylığından yüzer yüzer kessem?..»

«Çok güzel olur efendim! Hemen kesmeseniz de bir yıl olsun bir deneseniz borçluluğumu?..»

«Borçluluğunun nesini deneyecekmişim?..»

«Bana yapacağınız zamları deniyorsunuz ya? Kesintileri de bir deneseniz...»

Hiçbir şey anlamamıştı. Eğer bir şey anlasaydı, aylık diye verdiği dört yüz liranın yüz lirasını hemen, vakit kaybetmeden kesmeğe kalkar mıydı? Artık bunu anlatmak için, gönüllü olarak patron yardımcılığını, ya da sayman yardımcılığını yüklenecek halim kalmamıştı ki...

RÜŞVET YOK!

Altıyüz kilometreyi bir solukta almış, Kapıkule'de yarı ölü, yarı diri bir lokantaya girmiştik. Ceplerimizdeki bütün Leva'ları masanın üstüne boşaltmıştık. Bunları son meteliğine kadar harcayıp girmeliydik huduttan içeri. Bir mirasyedi çalımıyla:

«Bonfile!» dedim, «İkişer porsiyon! Birer şişe de şarap! İki şopski salata... Etler hazırlanana kadar sosis, salam, peynir... Hazırda ne varsa... Çabuk!»

Yanımızdaki masada sakalları uzamış, günyanığı iki yolcu, benim bu hovardalığımı hoşgörü ile izliyor, çat çat bildikleri Bulgarcaları ile işimizi kolaylaştırmaya çalışıyorlardı. Ismarlamamız bitince:

«Nerden böyle?» diye sordular.

«Paris'ten!» dedik.

«Kaç günde geldiniz?»

«Şöyle böyle bir hafta sürdü.»

«Ohooo!» dedi en genci, «Bizim için iki günlük yol!»

Ağzımız açık, baktığımızı görünce:

«Düsseldorf'tan dün sabah çıktık!» dedi.

«Dün sabah mı?»

«Ne olacaktı ya!»

Anlamıştık. Araba alıp, araba satanlardandı bunlar. Kapıdaki Mersedes onlarındı demek. Biz yemeklerimizi bitirmek üzereydik, onlar yarım bardak şarapla oyalanıp duruyorlardı.

«Bir bozukluk mu var arabanızda?» dedim.

«Aman ağzını hayıra aç ağbi!» dedi en genci, «Daha yeni çıkardık fabrikadan!»

«Kimi bekliyorsunuz burada? Geriden gelecek arkadaşınız mı var?

Birbirlerinin yüzüne baktılar:

«Şarabımızı içiyoruz!» dedi yaşlısı, «Bitsin hele!»

İnanmadığımızı görünce:

«Motor dinlensin biraz!» dedi, «İki bin kilometre, hiç durmadan!»

Arkadaşım:

«Nah, hudut şuracıkta!» dedi, «Girin de, dinlensin İstanbul'da motor! Siz de dinlenirsiniz, araba da dinlenir!»

Güldüler...

«Hele nöbet değişsin!» dedi yaşlısı.

«Ne nöbeti bu?»

«Ne nöbeti olacak, gümrükçü nöbeti!»

«Yani...» dedim, «Bizim de mi beklememiz gerekiyor?»

«Sizi bilmem!» dedi, «Bizim işlerimiz biraz karışık ta... Kurt dediğin, dumanlı havayı sever, hele hava kararsın!»

Bir iki parça kap kaçak almıştık, emaye tencere, emaye çanak... Vitrinde bembeyaz görünce dayanamamıştık...

«Geçirebilir miyiz!» diye sordum.

Katıla katıla güldüler:

«Biz, koskoca bir arabayı geçireceğiz!» dedi delikanlı, «İçindekilerle birlikte!»

Bütün gençler gibi becerikliliğiyle övünüyordu. Yaşlı arkadaşı onun bu ataklığını hoş görmemişti. Alay edercesine:

«Gözü pektir bizim Erol'un!» dedi, «Gözünü kırpmadan yirmi saat araba sürebilir. Sürmesine sürer de gümrükçülerle yüzyüze gelince de boğuşmayı hep bana bırakır.»

«Bizim gümrükçülerle boğuşmak o kadar zora benzemiyor.» dedim, «Almanya'da falan ne yapıyorsunuz gümrükçülerle?»

«Önce çok zorluk çekiyorduk ya...» dedi yaşlısı, «Sonraları onlar da alıştı, biz de alıştık!»

Dilinin bağı birden çözülüvermişti:

«Daha doğrusu onları da kendimize benzettik! Avusturya'dan Almanya'ya giderken bir şehir var, Innsbruck mu nedir... Orda bir gümrük şefi vardı ki, herif namuslu mu namuslu! İki tane halımı yakaladı içeri sokarken, rahatça beşyüz mark verebilirdim kurtarmak için... Başka bir seferinde de bir baş!..»

«Baş mı dedin? Ne başı bu?»

«Ne başı olacak, heykel canım...»

«Yaaa!..»

«Kurtardık ama, çok ta pahalıya patladı. Hep bu adamın yüzünden!»

Öfkesinden bardağının dibindeki şarabı birden dikivermişti. Bizim şişelerden hemen doldurdum. Bir kaç yudum da koyduğum şaraptan içtikten sonra:

«Dur sen dedim! Bak nasıl yola getiririm ben seni!» diye anlatmaya başladı:

«Bir oda tuttum otelde. Sırf bu namuslu Alman gümrükçüsünü yola getirmek için!»

«Anlamadım!» dedim.

«Canım, herifi rüşvete alıştırmak için! Almanların bir huyu vardır, hediye vermesini de severler, hediye almasını da... Sanat haline getirmişlerdir bu işi! İnceledim, en uygun hediye verme yolu, doğum günü için... Baktım herkes birbirinin doğduğu günü ezbere biliyor. Sicillerine bile işleniyor memurların doğum günleri... Herhalde birbirlerine hediye vermeleri içindir... Bir kibrit kutusunu kabul etmeyen namuslu bir memur, doğum gününde hediyedir diye ne versen alıyor, hem de masası başında... Benim ortaktan telgraf almıştım bir gün. Sekiz parça Acem halısıyla geliyordu. Giriş gününü hesapladım. Birkaç gün önce hani o terslik eden gümrük şefi vardı ya... Öğrenmiştim arkadaşlarından Bayılırmış taşlı kol düğmelerine... Herifçioğlu kolleksiyon meraklısıymış! İstanbul'da elden düşürdüğüm iki taşı ne zamandır saklıyordum. Gittim, Antepten yaptırdığım kol düğmelerine bu taşları taktırdım kuyumcuya... Sildirdim, parlattım. Gene memleket işi bir kutuya yerleştirdim. Tam arkadaşım huduttan gireceği günün sabahı vurdum bizim gümrük şefinin kapısını:

«Buyrun!» dedim, «Doğum gününüz için!»

«Doğum günüm mü?» diye baktı şaşkın şaşkın yüzüme.

«Yavol!» dedim.

«Yanlışınız olacak! Benim doğum günüme daha bir ay var!»

«Biliyorum!» dedim, «Tam yirmiyedi gün...»

Hesapladı:

«Evet...» dedi, «Tam yirmiyedi gün!»

«Ama ben maalesef o gün burda bulunamayacağım. Bu akşam huduttan girecek olan arkadaşımın arabasıyla Münih'e gidiyorum!»

Odasında yalnızdı. Kutuyu bir kuyumcu hüneriyle açıp önüne koydum. Gözlerini alamıyordu bakmaktan. Kendini tutamadı:

«Aman aman!» dedi, «Hârika!»

«Memleket işi!»

Yalanın küçüklerine inanılmayacağını biliyordum:

«Eski bir saraylıdan aldım bunu...» dedim, «Abdülaziz Fransa'ya gittiği zaman takmış bu kol düşmelerini!»

«Üzerindeki taşlar... Zümrüt...»

«Öyle diyorlar, ben pek anlamam!»

Öyle ya! Anlıyan biri, doğum günü için böyle değerli bir kol düğmesini nasıl çıkarıp verirdi hediye olarak!

«Bu mutlu günümü hatırladığınız için çok duygulandım!» dedi, «Çok... çok teşekkür!»

«Aman efendim, biz çok severiz Almanları... Babam seferberlikte Çanakkale'de bir Alman generalinin hizmet eriymiş!»

«Benim babam da subaymış İstanbul'da! Biz çok severiz Türkleri!»

Belki yanlış ta değildi sevgisi... İşçilerimizin sayısı henüz elli bini bulmamıştı. Çalışmaya gelenlerin turist olup olmadıklarını sormuyorlardı huduttan girerken. Kaçak girenler için vur emri de çıkmamıştı henüz!

O akşam arkadaşın arabası geldi, dayandı gümrük kapısına, sekiz parça Acem halısıyla. Yavaşça sokuldum şefin yanına:

«Sayın bayım!» dedim, «Münih'e gidiyorum, bir emriniz?»

Bana iyi yolculuklar dileyecek kadar dost oluvermiştik. Elini uzattı, saygıyla sıkarak geçtim arkadaşımın yanına. Bagajın kapağına elini bile sürmedi.

Son ayrılığım değildi, bu hudut kasabasından. Arkadaşım, arabayı yükleyip te tel çekti mi İstanbul'dan, gelip iniyordum otele... Ertesi gün de doğru gümrük şefinin odasında alıyordum soluğu:

«Sayın Bayım!» diyordum, «Hediyemin kabulünü rica ederim, doğum gününüz için... Ufak bir hatıra! Biz Almanları çok severiz! Biliyorsunuz babam hizmet eriydi Çnakkale'de, bir Alman generalinin yanında!

Bir gümüş şekerlik oluyordu verdiğim çoğu zaman... Ya Erzurum işi gümüşlü bir kamçı... Ya da Antep işi bir hançer... İşimiz devamlı olduğu için bırakmıştım sahte antika hediyeleri... Onları sürebileceğimiz yerlere sürüyorduk!

O, her seferinde aynı şaşkınlıkla bakıyordu yüzüme:

«Doğum günüm için mi dediniz?» diyordu, «Daha altı ay var!»

Ben de şaşmayan bir kesinlikle:

«Yarın arkadaşın arabasıyla gidiyorum da...» diyordum, «Şimdiden takdim etmeye geldim... Mutlu yıllar dilerim!»

Hediyemi, hiç bir gün geri çevirmek nezaketsizliğini göstermemişti. İki gün sonra da beni uğurlarken, elimi sıkıyordu, bu rüşvet almayacak kadar dürüst gümrük memuru, «Güle güle!» diyordu, «Hayırlı yolculuklar!»

Pişkin pişkin gülüyordu İstanbul'lu arkadaş, sigarasını savura savura:

«Sanmam ki...» dedi, «Almanların da zararı olsun soktuğumuz mallardan! Evlerini apartmanlarını halılarla, kilimlerle döşedik. Antika eşyalarımızla süsledik. Karşılığında da Taunus'larını, Mersedes'lerini, Volswagenlerini, Opellerini, yerine göre de kızlarını aldık getirdik. Caddelerimizi, sokaklarımızı doldurduk. İçine tükürdük trafiğin!»

Şarabımız da bitmişti, yemeğimiz de... Son leva'larımızı bahşiş diye tabağa bırakırken uzattı elini hemşerimiz:

«Topla şu paraları!» dedi, «Koy cebine! Alıştırma bu adamları bol bahşişe! Sen bırakır gidersin ama, sıkıntıyı biz çekeriz sonra! Haydi yolunuz açık olsun!»

ELDEN DÜŞME

Europaeischer Hof Oteli'ndeki odamızın telefonu çaldı. Her dili ana dili, baba dili, kardeş dili kadar bilen yol arkadaşım (anası da babası da, kardeşi de ayrıca ikişer üçer dil bilirdi.) Yapıştı telefona. Almanca yerine temiz bir fransızca ile:

«Sen misin Corciyo!» dedi, «Nerden haber aldın geldiğimizi? Evet, doğru, senin için zor bir iş değil haber almak. Seksen taratka bezin vardır. Ama gene de şaşmadım değil... Daha şimdi çıkmıştık odamıza. Üç dakika önce!»

Konuşma sürüp gidiyordu. Bir ara alıcıyı eliyle tıkayarak (ki çok yersizdi bu! Benimle Türkçe konuşacaktı.) Bugün önemli bir işimiz yok değil mi?» diye sordu. «Gideriz Corciyo'lara, ne dersin?»

«Kim bu Corciyo?» dedim.

«Zor hemen anlatmak. Görmeden olmaz. Geliyor bizi almaya!»

«Peki!» dedim, «Görelim, bakalım!»

Bir süre daha konuştuktan sonra kapattı:

«Bir Volvo almış, spor... Onunla gelip alacak bizi. Çok meraklıdır nesi varsa göstermeye. Özenir burjuvalığa ama pek hali vakti yerinde olmadığı için de bizim Hoca Nasrettin gibi boyuna torbayı bozar, heybe yapar!»

Salona inmiştik ki ceketsiz, blucinli, ayağı sandallı, alt yanı Alman, ortası İsviçreli, üstü Fransız kıpır kıpır biri bekliyordu asansörün ağzında. Sarılmalı öpüşmeli bir tanışmadan sonra, ellerimizden çekiştirerek götürdü arabasına bizi:

«Bilir Bülent beni!» dedi, «Yarışmacıydım gençliğimde. Sakın korkmayın, iyi araba sürerim ben!»

Geçti direksiyona, uçaktaki gibi kemeri sardı beline:

«Yeni aldım bu arabayı!» dedi, «Yirmi bin kilometrede... Elden düşme. Yenisini alsam iki bin mark fazla verecektim en azdan. Volvo'nun direktörüyle tanışmıştım bir konserde...»

«Nedir ki yirmi bin kilometre...» dedim. «Yeni sayılır!»

«Elden düşme olduğuna göre yeni tabii...»

Motörün çalışmasıyla arabanın ok gibi fırlaması bir oldu. Sağıma soluma tutunmaya vakit bulamadan varmıştık yolun sonundaki kırmızı ışıklara.

«Bir villa tuttum Grunewald ormanında, elden düşme...» dedi, «Bir İngilizle tanışmıştım Stuttgart'ta. Berlin'den ayrılırken bıraktı içindeki eşyalarla iki bin iki yüz mark'a... Çok seveceksiniz! Bizim gibi çalışan adamlar yazlığa çıkamadığından iyisi mi dedim biraz şehirden uzak olsun...»

«Doğru!» dedim, «Altınızda böyle bir araba olduktan sonra...»

«Değiştireceğim! Bir Mersedes Spor elden düşürebilirsem...»

Kilometre saatine baktım yüzyirmi ile gidiyorduk... Yüz kırka yükselti finişe çıkmış gibi...

«Mersedes'ler daha yollu!» dedi.

Yeşil ışığı kaçırmamak için hızla geçti işaret ışıklarının önünden, ağaçlı bir yolun sonunda zınk diye birden bastı frenlere. Alnım cama doğru gidip geldi.

«İşte bizim elden düşme ev!» dedi, «Bilmem nasıl bulacaksınız!»

Kemerini çıkarıp attı, fırladı dışarı:

«Buyurun!»

Çimenli bir yoldan merdivenlere doğru yürüdük. Merdivenin demirine bağlanmış bir köpek ayaklarının üstüne kalkıp karşıladı bizi:

«Hav! Hav hav hav!..»

Koştu Corciyo, ölçülü el hareketleriyle okşadı başını:

«Bayılırım bu Kastor'a! Nasıl, güzel köpek değil mi?»

Bayıldığı mayıldığı yoktu. Eh, kent dışı bir villâydı bu... Gerekirdi bir köpek. Bülent:

«Hayrola!» dedi, «Hiç köpek sevmezdin sen!»

«Kim demiş! Bayılırım böylesine! Hele şu kulaklara bak, tüylü tüylü!»

«Hav!.. Hav hav hav!..»

«Nürnberg'li bir arkadaşım vardı, çellist! Frankfurt'a gidiyordu, bıraktı bana sekiz yüz mark'a:»

Bülent güldü:

«Yani...» dedi, «Elden düşme!»

«Evet, evet!.. Eve alışamadı diye bağlıyoruz!»

«Aman!» dedim, «Ne bakış bu böyle! Kuşkulu

kuşkulu bakıyor adama. Bağlı olmasa üzerimize atlayacak!»

«Ah monşer!» dedi, «Sorma!.. Köpek çok iyiydi, iki ay önce okula bıraktık... Orada bozuldu:»

«Ne okulu bu?»

«Köpek okulu canım! Tatile gidenler köpeklerini bırakıyorlar yaz kurslarına. Öyle ya! Neden götürsünler! Hem köpekleri barınır, hem eğitilir. Eğer kötü alışkanlıkları varsa düzelir bu okullarda.»

«Pek eğitilmişe benzemiyor seninki!» dedim, «Adamın paçasına sarılıyor! Hele şu bakışa bak!»

«Dedim ya, hiç memnun değilim. Polis şeflerinden bir arkadaş aracı oldu, polis köpekleri okuluna yazdırdı. Sivil okullar çok pahalı olduğundan... Okula girerken bir fiş vermişlerdi, doldurdum. Kent dışı bir villâda yaşadığımız için biraz dedim ev bekçiliği öğrensin, girene çıkana mukayyet olsun!»

«İyi ama birşeyler öğrenmişe hiç benzemiyor!»

«Üniversite öğrencileriyle boğuşmak için hazırlanan köpeklerin arasına katmışlar bizim Kastor'u. İhtiyarlara neyse ne ama, kapıdan bir genç girdi mi canavar kesiliyor!»

Arka bahçeye bakan bir salona girdik. Açık pencereden seslendi:

«Juliaaa!..»

Bülent sordu:

«Kim bu Julia?»

«Bizim kız canım!»

«İki yıl önce kızın mızın yoktu senin!»

«Canım yoktu ama hanım baktı ki çocuğumuz olmuyor, gitti kimsesizler yurdundan bu çocuğu aldı getirdi. Evlât edindik Julia'yı. Hanım da kanserden

geçen yıl ölünce işte böyle kaldı üzerimde. Ama göreceksin, çok sevimli kız. Julia'ya da düşman bizim Kastor. Oysa okula vermeden hiç te böyle değildi, çok iyiydi araları. Bir daha mı!.. Polis köpeklerinin yanına verirsem! Bu yıl sivil kış kurslarına verip eğitmem gerekecek! Gel sana kemanlarımı göstereyim! Şunu Floransa'dan aldım, şu kemanı Rijeka'dan, şunu da Napoli'den. Hep elden düşme bunlar! Bak içine şunun!»

«Stradivarius mu yoksa?»

«Yapımı değil de, stili öyle! Guarnieri bunun adı. Karım bu keman yüzünden müziğe başladı!»

«Karım mı dedin!»

«Karım ya! Waltraud kanserden ölünce Julia'ya bakmak için İsviçre'de annemin tanıdıklarından bir kız getirtmiştim, nişanlısı burda üniversitede okuyordu, çatı arasındaki odayı onlara verince çok ucuza gelmişti bana. Nişanlısıyla bozuşunca da...»

Bülent gülüyordu:

«Demek hanım da elden düşme ha!.. Baştan çıkardın kızı, desene!..»

Birden çattı kaşlarını:

«Yooo!..» dedi, «Ben kimseyi baştan çıkarmadım. Açık açık söyledim şartlarımı! Benimle evlenirsen dedim, sana verdiğim üçyüz markı keserim ama buna karşılık hayat sigortam var... Emekliliğim var... İşte şu kolleksiyonlar, kemanlar... Bir hesapladı, ayrıldı nişanlısından, benimle evlendi!»

Bülent:

«Hani senin üniversitede bir kardeşin olacaktı!» dedi, «Bitirdi mi?»

«Ne bitirmesi? Kavga... Döğüş... Hangi üniversiteli bitirmiş ki bizim Manuel bitirebilsin! Çocuk çok çekti bu işgaller sırasında!»

Seslendi pencereden:

«Bak Maria, sana Türk arkadaşları tanıtayım!»

Şişirme bir lâstik havuzda Julia'yı yüzdüren Maria başını kaldırıp baktı bize:

«Geliyorum!» dedi, «Hiç sorma Corciyo, az daha boğuluyordu çocuk!»

Kastor birden acı acı havlamağa başlamıştı. Altüst ediyordu ortalığı.

«Ne oldu bu köpeğe?» dedi Corciyo, «Hiç böyle havlamazdı bu köpek! Okula vereli büsbütün edepsizleşti! Kastooor! Sus bakalım, edepsiz! Ne oluyor böyle!»

Köpeğin sesine sinirli bir genç adam sesi de karışmıştı.

«Hav hav hav! Hırrrr!..»

Corciyo:

«Heeey Kastor!» diye bağırdı, «Ben evdeyim, nedir bu telâş!»

Zincirini koparan Kastor'la birlikte içeri bir genç girdi itişe kakışa.

«Heeeyt! Çekil şöyle bakayım! Tanıtayım size üniversitedeki kardeşim Manuel!»

Bizim arkadaş:

«Gerçekten kardeşin mi?» dedi, ortaklaşa bildiğimiz bir dille.

«Kardeşim!» dedi, «Ne olmuş?»

«Şaşılacak şey doğrusu!»

«Ne var bunda şaşacak, anlayamadım!»

«Demek elden düşme olamayan bir Manuel var öyle mi? Öz be öz senin olan?»

Anlamıştı ne demek istediğini:

«Yok canım!» dedi, «Babam ölünce annem evlenmiş bir Baveyeralı ile... Kardeşim o babadan işte!»

«Demek Manuel de elden düşme haaa!»

Gülüyordu, Corcio da katılmıştı gülüşlerimize... Manuel bile...

PARİS'TE BİR YURTSEVER

Sokağa taşmış kahvelerden birinde oturmuş, gelene geçene, metrolardan çıkanlara, bitişiğimdeki masalarda birbirine geçmiş çiftlere bakıyor, bir arkadaşı bekliyordum. Yeni gelen bir çiftin, hangisi dişi, hangisi erkek diye kendi kendimle bahse tutuştuğum bir sırada İhsan'ı yanımda buluvermiştim:

«Amma daldırmışsın haaa!..»

«Bahse seni de karışttrabilirim... Şu yeni gelenler...»

İhsan'a başımı çevirince yanında hiç tanımadığım bir arkadaşını görmüştüm. Fransız mı, Türk mü derken tanıştırdı bizi:

«Nermi!» dedi, «İstanbul'da görmüş olacaksın! Tanıştığınızı söylemişti bana!»

Bozmamak için:

«Hiç yabancı gelmiyor.» dedim, «Memnun oldum. Buyrun şöyle!»

Yeni tanıdığım arkadaş:

«Demek hatırlayamadınız.» dedi, «Hani bir akşam Beyoğlunda... Nektar diye bir yer vardı ya... Balıkpazarına giderken, köşede...»

«Nektar'ı hatırlıyorum.» dedi, «Bir gece Sait Faik, Cahit Sıtkı falan içmiştik geç vakitlere kadar,»

«Tamam!» dedi, «Ben de aranızdaydım o gece.»

Bir daha baktım yüzüne, hayır, hiç bir yerde görmemiştim. Hâlâ ayaktaydı:

«Oturmaz mısınız?» dedim, «Güzel bir kahve...»

«Amma çok kalabalık!» dedi.

«Belki de güzel olan yanı da bu.»

«Daha tenhaca bir yerde...»

Türkçe konuştuğu halde sesini komşu masalara duyurmak istemiyordu. «Demek bizim Türkçe Paris'te oldukça yaygın bir dil.» diye düşündüm. Belki dilimiz, belki de bizim hemşehriler... Bununla birlikte arkadaşların isteklerine uymak için kalktım, çağırdım garsonu:

«Hesap!»

Nermi atıldı ödemek için.

«Bir dakika!» dedim. «Yetecek kadar dövizim var. Çok kalacak ta değilim Paris'te.»

Ödeme işini unuttu birden:

«Neden?» dedi, «Daha tanışacak çok arkadaşlar var...»

«Sağolsunlar... Madem ki arkadaşlar çok... Nasıl olsa tanışmakla bitmeyecek. Uçak biletimi aldım, dönüyorum Salı günü.»

«Üzüldüm!» dedi.

«Ne var üzülecek... Artık Paris komşu kapısı gibi... Kolaylaştı gidip gelmek.»

Yürüyorduk... Kulağıma eğildi:

«Bizim gibiler için çok zor... Hattâ imkânsız...»

«Neden imkânsız oluyormuş?»

Ayıplar gibi baktı yüzüme. Sonra İhsan'a döndü:

«Bilmiyor!» dedi, «Biz dönemeyiz artık... Biz...»

«Demek pasaportun gününü geçirdiniz.»

Anlamlı anlamlı güldü:

«Öyle oldu!»

«Çok toy bizim arkadaş!» der gibilerden okşadı sırtımı.

«Biz dönersek...» dedi, gene sustu.

Küçümsenmek hoşuma gitmemişti, dikleştim:

«Asarlar mı?» dedim, «Dönerseniz!»

«Az mı buldunuz cezayı...» dedi alaycı bir gülüşle.

«Suçunuz o kadar büyük demek!»

Gülüyordu, görmüş geçirmişlerin çalımı ile. Daracık bir yola sapmıştık. Sonra daha dar bir sokağa... Bir merdivenden indik. Bir bar olabilirdi burası, ama müşterisiz, kadınsız bir bar...

Beğeniyle süzdü boş masaları:

«Güzel!» dedi, «Bakın kimsecikler yok!»

Oysa ben Paris'in canlılığını seviyordum. Gelen garsona, ikimizden önce verdi emrini Nermi:

«Üç Galvados!»

«Nedir o?» dedim, «İçilir mi?»

Dudaklarından ayırmadığı küçümseme ile:

«Yiyecek şeyleri ayrıca söyliyeceğim.» dedi.

«Bir lokma yutacak halim yok.»

«Ben yiyeceğim!» dedi, «Bir sandviç... Bir sandviç ama...»

Garsona başladı anlatmağa. İstediği sandviç değil, büyükçe bir ekmeğin içinde üç porsiyon yemekti. İsterken de fransızcasının çok işlek olduğunu belirt-

meğe çaba gösteriyordu ayrıca. Garsonla işini bitirince:

«Ali nasıl?» diye sordu:

Çok Ali'ler tanıdığım için:

«Hangi Ali?» dedim.

«Canım Ali Vargın!»

«Haaa evet!» dedim, «Tanırım!»

Birden senli benli oluvermişti:

«Benim adıma çekiver kulaklarını!»

«Çekememl» dedim, «Ali Vargın çok sevdiğim bir yazar. Çevirdiği kitaplardan yararlanıyorum da üstelik.»

«Canım nedir ki çevirdikleri... Buralarda kaldırımlara döküldü o kitaplar. Seine kıyılarına. Vazgeçsin bu çevirilerden!»

«Söylerim!» dedim, «Hiç merak etmeyin!»

Onu susturmak için sigara uzattım. Kaptı elimden Yenice kutusunu, koklamaya başladı:

«Ohhh!» dedi, «Memleket kokuyor! İstanbul kokuyor! Toprağım! Dostum, bilmezsin yurt özlemi ne demektir! Bilemezsin!»

«Neden bilmezmişim! Onbeş gündür yollardayım!»

«Ah, hayır!. Hayır! Onbeş gün, memleketi özlemek için çok az.»

«Bana yetti onbeş gün!»

«Memleketi ölesiye sevmek için onbeş yıl kalacaksın ki benim gibi, yurt sevgisi ne demekmiş öğreneceksin! İhsan, söylesene! Biz onbeş gün önce Türkiye'den ayrılanlarla bir olur muyuz!»

«Olmayız ama...» dedi İhsan, «Kimin daha çok yurdunu seveceği nasıl belli olur!»

«Doğru!» dedi, «Özlemek başka, sevmek gene

başka! Özlemin arkasında sevgi varsa, anlamı daha da başka!»

Nermi, verecek bir cevap bulamadı derken, birden yapıştı kadehine:

«Özleme anlam kazandıran yurt sevgisinin kutsallığına!»

Kadehleri kaldırdık. Ağzımı silerken:

«Yurt, kendini sevenleri bekliyor!» dedim.

«Geleceğim!» dedi, «Hele memleket lâyık olduğu mutluluğa bir kavuşsun!»

İhsan gülüyordu:

«O zaman hemen dönmesek de olur Nermi'ciğim!» dedi.

«Nasıl olur! Halkın yönetimini cahillere mi bırakacağız!»

Konuşmanın batağa saplandığını sezer gibi olan Nermi konuyu değiştirdi birden:

«Nihat nasıl?» dedi, «Nihat?»

«Nihat... Nihat... Hangi Nihat bu?»

«Canım, şu sizin Nihat... Basın Yayın...»

«Haa; O mu? İyidir!»

«Sahi, beğeniyor musun bu adamı?»

«Bilmem ki... Nasıl desem... Ben beğensem ne olacak, beğenmesem...»

«Ertem nasıl, Ertem?»

«Sadri Ertem mi? Biliyorsunuz, öleli çok oluyor!»

«O değil canım! Şey bakanı... İlhami Ertem?»

«Haaa! Pek tanımam! İşim de düşmüyor yirmi yirmibeş yıldır!»

«Ya Süleyman? Süleyman'ı görüyor musun?»

«Kim bu Süleyman?»

«Kim olacak, Başbakan!»

«Temel atıyor boyuna!»

«Halk beğeniyor mu?»

«Tutanlar çok.»

«Yani halk beğenmiyorsa...»

«Anlıyamadım, halk beğenmiyorsa eğer, ne olacak?»

«Ekim'de seçim var. Yenisini getiririz! Peki yeni Genelkurmay Başkanından memnun mu halk?»

«Memnun!» dedim.

«Şey nasıl, Cihat?»

Anlamıştım artık hangi Cihat'ı sorduğunu:

«İyidir.» dedim. «Milyarlarla oynayıp duruyor.»

«Eğer halk sevmiyorsa...»

«Bozma rahatını!» dedim, «Seçimlere kadar müsaade et!»

«Hulki Sönmez'i görüyor musun?»

«Kim bu?»

«Bilmiyor musun, Sanayi Bakanlığında!»

«Haaa şu!...»

«Seviliyor mu?»

«Hiç tutulmuyor Bakanlıkta,» dedim lâf olsun diye.

«Bırak Bakanlığı! Ben halk seviyor mu diye soruyorum;»

«Halk mı? dedim, «Nefret ediyor!»

«Doğru mu söylüyorsun?», «Boşuna attırmış olmayasın bana!»

«Hayır hayır! İyi olur giderse!»

«Tamam» dedi, «Gitti bil!»

Bir süre düşündükten sonra:

«Hayri Şahin ne âlemde?» diye sordu,

Bir profesördü bu adam, hukukta mı, Teknik Üniversitede mi pek hatırlayamamıştım:

«İyidir;» dedim, «Yeni profesör oldu!»

«Zaten profesördü,», «Beş senedir.»

«Yaaa, öyle mi!»

söyle! Fultaym için biraz çaba göstersin. Uyuşukluk istemem! Hemen Dekanlığa adaylığını koysun! Bizimkiler destekleyecek!»

«Hiç merak etme!» dedim, «Söylerim!»

«Nafiz Günebakan'ı da gör! İktisatta. Tanırsın değil mi?»

Adını ilk defa işitiyordum:

«Tanımaz olur muyum.» dedim, «Her akşam Kulis'te buluşuyoruz!»

«Gör onu da! Gelsin bulsun beni!»

«Başüstüne!»

«Hasan Yılmaz'ı da gör! O da uğrasın Temmuz'da. Provense gitmiyorum bu yaz. Paris'te kalacağım. Gelsin gör sün beni!»

«Tamam, söylerim!»

«Hakkı mektubu kesti, bizim İsmail Hakkı! Yazsın yeni verdiğim adrese!»

«Söylerim, yazsın!»

«Halis Şenocak Berlin'e gelecekti, ordan geçsin Paris'e!»

«Geçsin!»

«Siyasal Bilgiler için söyliyecelkerim var. Görsün beni!»

Birden kalktım ayağa:

«Yahu!» dedim, «Uzaktan çok zor oluyor bu işleri yönetmek. Yürü, gidelim memlekete!»

Birden kaşları çatıldı:

«Memlekete dönmek mi!..» diye acı acı güldü, «Nasıl yarıda bırakır da giderim bu işleri! Diyelim ki kalkıp gittim. Rahat mı bırakırlar sanıyorsun beni! Bak, burda çok rahatım!»

«Peki dostum!» dedim, «Aman rahatın bozulmasın! Arkadaşlar nasıl olsa çalışıyor memlekette...

«Onu gör!» dedi, «Benim tarafımdan geldiğini

Profesörler, müdürler, yazarlar, sanatçılar... Hepsi emirlerini beklemekte!»

Birden parmağını uzattı gözüme:

«Ya sen?» dedi, «Gidince sakın yan çizmeyesin!»

«Ben de keza... Emirlerini bekliyorum!»

«Ha göreyim sizi! Canınızı dişinize takıp memleketin selâmeti,... Halkın mutluluğu için çalışacağız el birliğiyle! Söz mü?»

«Söz!»

«Bir gün herşey olup bittiği ozaman...»

«Aman dostum!» dedim, «Herşey olup bittiği zaman, sen bize ufak bir haber uçurtmayı sakın unutma! Arkadaşlar şânına yakışır bir törenle karşılamakta kusur etmesinler! Haydi eyvalllah!..»

SEVİŞEBİLİRSEN SEVİŞ

Üsküdar vapurunda ilk karşılaştığım gün:

«İşte!» dedim, «Yıllardır beklediğim, rüyalarımı süsliyen güzel!»

Sonra ayrıntılarına bir göz attım, yani şurasına, burasına... «Belin daha incesi, boyun daha uzunu, saçların daha dalgalısı, kirpiklerin daha kıvrığı, kaşın daha kalem gibisi can sağlığı...» dedim, «Güzelilk dediğin bu kadar olur işte!..»

Kızın geriye kalan eksikliklerin kafamda tamamlıyacak bir yaştaydım. Şiir bile yazdığım oluyordu o günlerde.

Yüzümü kızartıp yanına oturabilirdim ya... Yüzünü göremiyecek olduktan sonra, ha yanında oturmuşum, ha arkasında... Tuttum karşısına geçtim. Gözlerinin içine bakmak istiyordum ama, nerde bende o

cesaret... Gözlerine bakmaktansa dolgun göğüslerine, taşkın kalçalarına, biçimli bacaklarına bakmak daha kolayıma gidiyordu. Bir de ne göreyim, bütün yolcular aynı düşüncede... Hep birden baskımız altına aldığımız halde, o hepimizden daha hareketli, hepimizden daha rahattı. Gülüyor, şakalaşıyor, öndeki, arkadaki tanıdıklarına lâf yetiştiriyordu.

Vapur saatinden, lâf attığı arkadaşlarının kılığından kıyafetinden bir yerde çalıştığını anlamak zor değildi. Şu halde onu her gün görebilecektim.

İkinci gün, konuşmalardan adını öğrendim: Ferihaydı. Üçüncü gün, bir yazıhanede daktiloluk ettiğini anladım.

Vapur arkadaşlarımız hemen hiç değişmiyordu. Burnunun dibine sokulan lâcivertli bir delikanlı, yerimi kapmaya çalışan üstü yağ kokan bir tezgâhtar, bir de hepimizi önüne katıp kovalamak ister gibi uzakta dikilen futbolcu bozuntusu... Bakışıyla, duruşuyla kıza sahip çıkan bir mahalle kabadayısı... Hani, kızların «Kenan aaaabi!...» dedikleri, sünnet düğünü kavalyeleri yok mu, onlardan...

«Ne işim var buralarda... Görmeyim bidaaa... Kırarım bacaklarını...» diyecek kadar yetkili bir komşu... Gene de selâmlaşıp, iki çift lâf etmeyi duruma aykırı bulacak kadar da resmî!... İşte böyle bir Kenan âbinin göz hapsine girivermiştim, birinci haftadan...

İki de yakın arkadaşı vardı Feriha'nın. İkisi de kendisinden çirkindi tabiî... «Okuyan kız» görünmek için kapağı ofset baskılı bir dergi alıyorlardı. Her hafta biri veriyordu parasını... Üçü birden çeviriyorlardı sayfalarını. İlk önce resimlerine bakıyorlar, sonra dudaklarını kıpırdata kıpırdata sürüp giden «Gecelerin Ötesinde» adlı romanını okuyorlardı. Feriha'nın daha hızlı okuduğunu, sayfayı bitirdiği zaman beklediğinden

anlıyordum. Bu benim için övünme vesilesiydi: Okumuş kızdı Feriha...

Ben de aynı dergiyi almakla onların üçlü grupuna, dördüncü olarak girmiş sayıyordum kendimi. Bir gün aralarında «Seninki» diye benden söz edildiğini bile duymuştum.

Kenan âbi'nin gözünden kaçırarak selâmlaşmaya bile başlamıştık. Bundan cesaretlenerek «Gecelerin Ötesinde» romanından yürüttüğüm satırlarla uzun bir mektup yazdım. Bunu, çalıştığı yazıhanenin adresine postaladım. Bir cevap bile istemiyordum kendisinden. Sırf kendimi göstermek için yazmıştım bu mektubu. Ben de onun kadar yazı makinesi kullanıyordum. Okuduğu romandaki düzgün satırlar gibi bir şeyler döktürebiliyordum ben de... Bu mektubun ilk olumlu belirtisi Feriha'nın selâmı kesmesi oldu. Yüzüme bile bakmadı. İkinci sabah tam vapurdan inerken Kenan âbi yolumu kesti:

«Ağır olsana biraz delikanlı!» dedi, «Konuşacaklarımız var!»

«Söyle!» dedim.

«Sen bu kızın yakasından ne zaman düşeceksin?»

Bilmemezlikten geldim:

«Hangi kızın?»

«Bilirsin sen!»

Korkmaya gelmezdi:

«Sana ne bundan? Nesi oluyorsun Feriha'nın?» dedim.

«Nesi mi oluyorum?» Ulan semtimizin kızı be! Nesi oluyorsunu var mı?»

«Bu kadar yakın akraba olduğunuzu bilmiyordum. Kusura bakma!»

«Maytap geçme bizimle... Kötü olur soona. Köprü üstünde gözünün balon olmasını istemezsin tabiî..»

«Sen ister misin?»

«Kim balon edecekmiş, gözümü sen mi?»

«Belli olmaz!»

«Ağzın süt kokuyor, mektepli sen de...»

Dediği biraz doğruydu. Okulda tanınmış sporcu-lardandım ama, elimi kaldırıp kimseye bir fiske bile vurmamıştım. Boksa çalıştığım yıllar bile olmuştu... Hem ne lüzum vardı kavgaya... İnsanlar kavgasız da anlaşamazlar mıydı?

Benim durakladığımı görünce büsbütün horozlandı:

«Bak delikanlı!» dedi, «Bu yedi kırk vapuru var ya... Bu vapurda bi daaa görmiyeceğim seni, anladın mı?»

«Sebep?»

«Sebep mi, bu vapur çok kalabalık. Bir de sen binip de büsbütün kalabalık etme!»

«Bu, Deniz Yolları'nın bileceği iş!»

«Bunu ben de bilirim! Zararlı çıkarsın sooona.. Gözden kaştan olursun!»

En sinirlendiğim organ, gözdür. Gözüme kirpik bile kaçsa sinirlerim altüst olur... Mosmor olmuş bir gözkapağı geldi, gözümün önüne... Acısı vızgelirdi ama, görünüşü hoşuma gitmezdi. Sonra, ben kavgadan da hoşlanmazdım.

Hiç sesimi çıkarmadan yürüdüm, «Kenan âbi»nin önünden.. Kavgayı kazanmış horoz gibi eşelendi durdu yerinde. Bir sigara tüttürmüş olacaktı.

Patronun özel işlerine bakıyordum. Ertesi gün bir iş bahane ederek araba vapuruyla geçtim. «Gecelerin Ötesinde»yi okudum vapurda. Öğlan, özel arabasını kızın iş yerine dayıyor; kapıdan kızı görür görmez «Buyurmaz mısınız hanımefendi?» diyordu. Kız, —adı Süheylâ'ydı romanda— teşekkür ederim deyip yürüyor-

du. «Islanacaksınız yağmur başladı,» deyince önce duraklıyor yolun üstünde, sonra çevik bir davranışla oğlanın yanına atlıyordu: «Mersi!»

Bir şimşek çaktı kafamda. Patronun yedek şoförü gibiydim. Tam fabrikanın çıkma saatinde, atladım arabaya. Kızın yazıhanesinin önündeki parka çektim. Çok beklemeden göründü karşıdan. Biraz sürdükten sonra biçimli bir yerde yavaşladım. Tam önümden geçerken açtım kapıyı:

«Buyurmaz mısınız Feriha hanım!» dedim. Romanda «hanımefendi» deniliyordu ama, bu kadar da benzemesi şart değildi ya.

Romandaki gibi gülümsiyerek «Teşekkür ederim.» dedi, yürüdü. «Yağmur başladı, ıslanacaksınız!» dedim. Hava pırıl pırıldı. Yağmur değil, gökyüzünde el kadar bir bulut bile yoktu. Sabahleyin vapurda hep birlikte gene roman okunmuş olacaktı ki, dayanamadı, güldü. Çevik bir davranışla atladı arabaya: «Mersi!»

«Mektubu aldınız mı?» dedim.

Hafiften kızardı: «Aldım!» dedi.

«Aldığınızı Kenan âbi'ye de söylediniz değil mi?»

«Hangi Kenan âbi bu?»

«Hani, vapurda karşınızda dikilen!»

«Ha o mu? Kenan âbi değil o, Abdurrahman! Yanımdaki kızlardan biri söylemiş ona! Ne oldu, bir kabalık mı yaptı... Siz bakmayın ona! O, mahallenin bütün kızlarına karışır. Kızlar gene de bildiğini yapar. Aldırmayın siz!»

«Sizi yarın akşam bir yere davet etsem, meselâ bir sinemaya... bir... ne bileyim ben...»

«Henüz pek erken değil mi? Mektubunuzu çok sevdim. Yarın ancak sizinle on dakika konuşabilirim. Beni aynı yerde bekleyin. Otururuz bir muhallebicide...»

Köprünün üstündeydik, birden yapıştı kapıya:

«İneyim, vapuru kaçırmıyayım! Haydi Allahaısmarladık!»

Ertesi akşam bir muhallebicide oturduk, sağ elini avuçlarımın içine alacaktım ki, karşı masada biri ilişti gözüme, sövecekmiş gibi bakıyordu bize. Feriha'nın kulağına eğildim:

«Tanıyor musun bu herifi?»

«Yooo!.. Nerden tanıyayım!»

«Bakıyor da kötü kötü...»

«Aldırmayın siz!»

Yeniden yakalayacak oldum, yumuk yumuktu elleri...

«Ayıp be!» dedi, karşıdaki adam, «Biz erkek değil miyiz! Göz göre göre...»

Yanındaki onu haklı çıkardı:

«Ulan!» dedi, «Oldu olacak bir de öp bari. Her şeyin yeri var! Bu kadar insanın içinde... Yiyecek kızı be!»

Feriha kulaklarına kadar kızarmıştı:

«Kalkalım!» dedi.

İki çift göz çıkıncaya kadar bırakmadı peşimizi..

Feriha'yı Eminönü meydanında bırakırken:

«Bu cumartesi...» dedim, «Buluşabilir miyiz?»

Fazla nazlanmadı:

«Muhallebiciye falan oturmayız değil mi?» diye güldü.

«Hayır şekerim, gezeriz!» dedim.

Cumartesiyi iple çektim. Kabataş iskelesinde buluştuk. Yürüdük Beşiktaş'a doğru. Ne elinden tutabiliyordum. Ne kolkola girebiliyorduk. Yoldan geçenlerin sıkı yönetimi altındaydı sanki.. Tuş bekliyen bir minder hakemi dikkatiyle gözler, bize çevrilmişti. Bu

bakışlardan sevgimizi korumak, için, ayaklarımız Yıldız Parkı'na doğru kendiliğinden gitmişti. Parkın sessizliği içinde kendimizi daha özgür sayıyor, birbirimize sıkı sıkı sokuluyorduk. Avuçlarımın içindeydi o yumuk eller...

«Bakamıyorum tırnaklarıma!» diyordu. «Bütün gün yazıhanede... Sonra bulaşığından tahtasına kadar benim üzerimde...»

Becerikli elllerdi bunlar, canlı ellerdi.

Ben bu cefakeş elleri tam dudağıma götürmüştüm ki, kulağımın dibinde bir düdük. Üzerimize iri bir adamın gölgesi düştü.

«Nedir bu yasak olan?» diyebildim.

Ters ters baktı suratıma:

«Herife bakın be! Hâlâ soruyor! Dağ başı mı burası, Yıldız Parkı mı?»

«Parka girmek mi yasak, anlayamadım! Nedir bu yasak olan?»

«Kertenkeleler gibi sevişmek yasak!»

«Biz insanlar gibi sevişiyorduk!»

«Bırak lâfı» diye olgunluk göstermek istedi. «Götürürüm sonra karakola!..»

Eliyle parkın kapısını gösteriyordu. Dolaşan bir iki çift suç üstü yakalandığımızı sanıyor, bize biraz acıyarak, biraz da tiksinerek bakıyorlardı.

«Yürü!» dedim, «Heybeli'ye gidelim!»

Atladık bir vapura. Her gün işe gelip giderken deniz havasını almıyor değildik ama, sırf gezmek için yola çıkmak başkaydı. Martılar bile bir hoş uçuyorlardı üstümüzde... Park ne de olsa şehrin içindeydi. Bambaşkaydı Heybeli. Hele çamlar... Çam limanına doğru uzanan yol...

İskeleden bir arabaya atlamış, sanatoryuma doğru ağır ağır tırmanıyorduk. Feriha, «Gecelerin Ötesin-

de» de geçen bir pasajda olduğu gibi, başını göğsüme bırakmıştı. Saçları rüzgârda kıpırdadıkça çeneme değiyordu. Belinden hafifçe tuttum, çektim kendime. Tam yanağımı yanağına değdirmiştim ki, geriden biri seslendi:

«Heyyyy!..»

İki eliyle itti sevgilim beni. Baktım, iki atlı polis... Arabanın arkasından iki Macar beygiri uzatmıştı başını:

«Buyrun karakola!»

Sonra arabacıya seslendiler:

«Hüseyin ağa, dön geri!»

Bizi karakoldaki işlemden sonra götürüp iskelede bıraktılar. Vapurun güvertesinden, şakalaşan martıları seyrettik. Sonra birer gazete aldık. Tanınmış bir kadınla eski başbakanlardan birinin gönül serüvenlerini okuduk, taaa köprüye kadar...

Feriha'yı Üsküdar vapuruna bindirirken bir de baktım ki, karşımızda Kenan âbi...

Benim kavgayı kabul edip etmiyeceğimi şöyle bir hesapladıktan sonra, geçti karşıma:

«Arkadaş!» dedi, «Hani o gün bir şeyler söylemiştim sana.»

Feriha, vapura girebilirdi ama, girmiyor, kapıda dikiliyordu. Biraz da ona gösteriş için Kenan âbi'si yapıştı yakama:

«Doğru söyle!» dedi, «Yumruğu haketmedin mı gözünün üstüne!»

Dört yanıma bakındım. Bir polis pabuçlarını boyatıyordu. Tehlike yok demekti bir bakıma

«Sana ne oluyor!» diye yapıştım bileğine. Yakamı kurtarmıştım elinden. Sağ eli boşta kalınca, iri bir yumruk oldu. Savurdu burnumun üstüne. Kendimden

beklemediğim bir çeviklikle birden eğdim başımı. Feriha:

«Ay!» diye bağırdı uzaktan. Vapura girenler kavgayı görmüşler, dolayımızı çevirmişlerdi bile.

Hiç tanımadığım bir genç:

«Vur!» dedi, «Ne duruyorsun!»

Dengesi bozulan saldırıcının, ayaklarına doğru sıkı bir tekme salladım. Futbolcu olduğum için bu işin fazla bir zorluğu yoktu. Kenan âbi boylu boyunca serilmişti dubanın üstüne.. Kalkacak gibi olunca bir tekme de karnına salladım. İş yumruğa kalırsa, gözümün üstüne bir iki tane konduracağından hiç kuşkum yoktu. Bu korkuyla, bir tekme daha savurdum.. Bir bir daha...

«Yaşa delikanlı!»

«Hak etmişti zaten!»

«Kıyak delikanlı be!»

«Aşk olsun doğrusu!»

Polis aramıza girecek oldu:

«Bırak polis efendi!» dediler. «Şakalaştı onlar! Bir şey yok aralarında!»

Kenan âbi'nin koluna girdiler yetiştirdiler kalkan vapura.

Ben hırsımı alamamış, boyuna bağırıyordum:

«Kaçıyorsun ha! Ulan nereye kaçıyorsun! Dövüşmek yasak mı be! Gel de dişlerini dökeyim senin!»

APTALSIN SEN!

Felek bizi her boyaya soktu çıkardı. Hani ne derler, bir fıstiki kalmıştı, o boyaya da girdik en sonunda.

Ambar memurluğu da yapmıştık. Ambar memurluğu dedimse, Tekel ambarlrında, değil... Yenikapı'da odun depolarında... Akşam oldu mu, tartıcı Siyami ile sözbirliği eder, hemen oracıkta bir köfteciye girerdik. Aldığımız üç otuz para aylıkla Park Otel balkonunda viski çekecek değildik ya...

Bir gece, Siyami'yle ayaküstü meyhanelerinden birinde ucuz ucuz kafaları bulmuştuk. Şarap içmiştik bardak hesabı. Sonra bir kahveye çökmüş tavla oynamıştık. Ev biraz uzakça olduğu için; beni dolmuşlara kadar götüren Siyami'nin:

«Haydi bana müsaade!» diye elini sıkıp arabaya atlamıştım ki noktadaki polisin eli kalktı:

«Duuur!»

Şoför ters ters baktı camından:

«Ne var Abi?»

Ben, «Ver ehliyetini!» demesini beklerken birden bana döndü:

«Ver hüviyetini!»

«Ben mi?» dedim, şaşkın şaşkın.

«Evet sen!»

Kabak bizim başımıza patlamıştı demek.

«Nerden icabetti bu? Anlıyamadım!» dedim.

«Sıkıyönetimden hiç mi haberin yok senin!»

«Var, olmaz olur mu? Ama durup dururken...»

«Ver hüviyetini, Lâf istemem!»

«Peki ama, kimseden istemeyip de benden...»

«Çok konuşma, ver hüviyetini!»

«Yok yanımda!»

«Ne uzatıyorsun lâfı? Yok deyip çıksana işin içinden!»

«Yanımda yok ama... Siz eğer hüviyetimi isbat etmemi istiyorsanız... Şu arkadaş tanır beni!»

Kantarcı Siyami dikiliyordu durakta. Memur dolmuşun kapısını açtı, kolumdan tuttuğu gibi dışarı çekti beni. Siyami sokuldu polise:

«Arkadaş bizim depoda!» dedi, «Adı da Salih! İşte benim nüfüs cüzdanım!»

«Avukatı mısın onun sen?» diye yürüdü üzerine.

«Hayır, sadece arkadaşıyım! Gider evinden nesi varsa getiririm!»

«Senden bir şey isteyen mi var? Çek arabanı! Allah Allah! Ne vükela adamlar var memlekette. Bırak da vazifemizi yapalım be!»

Dolmuş kalktı gitti. Üç beş meraklı kaldı ortada.

«Yürü!» dedi, «Karakola!»

Karanlığa doğru acı acı düdüğünü üfledi. Bir bekçi göründü karşıdan:

«Sen bekle noktada da...» dedi, «Şunu karakola götüreyim!»

Sonra bana döndü:

«Yürü bakalım, düş önüme!»

İtmeyle vurma arası bir tartaklama... Kapaklanmamk için elimi uzattım:

«Vaaay!» dedi, «Yumruk sallıyorsun ha?»

«Ne yumruğu be?» dedim, «Biraz yavaş olsana!

Tepem atmıştı:

«Karakola gitmem diyen oldu mu sana?»

«Zabıtaya hakaret ha? Bekçi, gördün ya! Bana yumruk salladı! Üstelik ağzını da bozdu, şahitsin! Sen de gel karakola!»

Seyircilere döndüm:

«Siz de şahit misiniz?» dedim. «Hakaret etmediğime!»

Kimsede ses yok! Bu soru benim hiç işime yaramadı, o yararlandı bundan:

«Açıkgöz!» dedi, «Yalancı şahit arıyorsun ha? Yürü bakalım sarhoş herif!»

Bu sefer ki tartaklama daha kökten oldu. Ayaklarım yerden kesildi. Tepetaklak gittim. Artık kan beynime fırlamıştı:

«Yahu» dedim, «Biraz yavaş olsana!... Ayıp değil mi?»

«Yürüüüü!»

Yürüdük! Karakol da uzak değildi zaten. Bizimle birlikte Siyami de gelmişti. Onu sokmadılar içeri. Ben, bekçi ile komserin ortasında girdim. Komser:

«Kim bu?» dedi.

«Sözüm ona ambar memuru! Kendisi öyle söylü-

yor. Hüviyet sordum, hakaret etti bana, yumruk salladı, ağır lâflar kullandı!»

«Yani zabıtaya hakaret!»

«Evet efendim! Üstelik de ağır sarhoş!»

«Sarhoş ha? Söyle bakalım, ne iş yaparsın sen?»

«Ambarcıyım! Memur!»

«Utanmıyor musun? Bir de memur olacaksın! Ne içtin söyle bakalım!»

«İki bardak şarap!»

«Hep böyle dersiniz. Ortalığı alt üst edersiniz, ifadeye gelince... Efendim ben serhaş değilim, iki bardak şarap içmiştim de... Sen külâhıma anlat benim. Adın ne? Yaz İlhami Efendi!»

İfade başlmaıştı. Bu arada, noktadaki polisin de adı soyadı yazıldı. Beni tartaklıyanın soyadı Soymukçu'ydu. Soymukçu... Yabancı gelmiyordu bana. Tamam... Elimizin kalem tuttuğu yıllarda bir karakol hikâyesi yazmıştım. Gerçek olduğu anlaşılsın diye de adları hiç değiştirmemiştim. Adam ta o zamandanberi unutmamıştı. Hıncını almak için buraya kadar sürüklemişti beni... Ne yapalım, çekecektik artık.

İfadem alındıktan sonra bir odaya tıktılar. Kenardaki peykeye iliştim. Bir polis girdi yanıma:

«Neden attılar seni buraya?» dedi, «Ne halt ettin?»

«Şeyden... Hüviyet sordular da...»

«Çıkarıp efendi efendi gösterecek yerde, bozdun ağzını değil mi? Şuna adıyla sanıyla zabıtaya hakaret desene!»

Ayaklarıma bir tekme savurdu, bir de küfür... Az sonra bir başkası geldi yanıma:

«İfadeni aldılar mı?» diye sordu.

«Aldılar.»

«Suçun?»

Öğrenmiştim suçumu artık:

«Zabıtaya hakaret!»

«Zabıtaya hakaret ha? Şu memlekette hakaret edecek başka adam bulamadın mı?»

Düğmesine basılmış gibi açıldı açıldı da bir tekme salladı. Haa, demek zabıtaya hakaretin cezası sövmeyle karışık tekmeydi.

Az sonra bir bekçi baktı kapıdan:

«Hayrola ahbap?» dedi, «Ne halt ettin?»

Belki bu kendini zabıtadan saymıyordur diye bir saflık daha ettim:

«Zabıtaya hakaret!»

Tekmeye cesaret edemedi ama, temiz bir küfür çıkardı. Komiserle bir polis daldı içeri. Beni göstererek:

«Götür şunu doktora!» dedi. «Selâm söyle benden. Bir rapor versin, sarhoşluk raporu.»

Komiser çıkar çıkmaz beni götürecek polis geçti karşıma:

«Sarhoşsun ha?» diye sordu.

«Gördüğün gibi!» dedim.

«Suçun ne?»

«Suçum mu? Suçum...»

«Canım, utanma, söyle! Lâf atmak mı, yoksa...»

«Suçum? Bilmem ki...»

«Söyle be! Dilini mi yuttun?»

Birden başka birine benzetmiş olacaktı:

«Tamam!» dedi, «Yankesicilik!»

«Öyle olacak!»

Keyifli keyifli gülmeye başladı; ahbapça vurdu omuzuma:

«Ne yürüttün, çarık mı?» diye sordu. Pek bir şey anlamamıştım:

«Onun gibi bir şey!» dedim.

«Ne çıktı içinden?»

«İçinden mi? Çarığın içinden ne çıkar ki?»

«Söyle be! İki bin mi, üç bin mi?»

«Eh işte!... O kadar...»

«Peki zulandan ne çıktı?»

Hiç duymamıştım bu kelimeyi, yanlış anlamış olmıyayım diye sordum:

«Ne dedin?»

«Zulandan canım?»

«Ha, ondan da o kadar.»

«Yani!» dedi, «Temizsin şimdi?»

«Temizim!»

«Çok mu mariz yedin ulan?»

«Efendim?»

«Çok mu ıslattılar seni?»

«Çoook!»

«Tabansızmışsın!»

«Öyleyimdir.»

Birden suratı karmakarışık oldu:

«Kalk!» dedi, «Gidelim doktora! Yiyemiyeceğin pilâvın başına ne diye geçersin?»

Yüzüme tükürür gibi: «Aptal!» dedi, «Aptalsın sen!»

«Hayır!» dedim, «Aptal değilim!»

«Buz gibi aptalsın sen!»

«Değilim!»

«Hadiii, aptalsın, aptal!»

Hiç kızmıyordum. Biliyordum, onun sandığı kadar da aptal olmadığımı. Beni yankesici yapacak kadar akıllıydı o. Hem ne fark vardı, ona göre, bir yankesici ile aptal arasında! Birinin parmak izi alınır, öbürünün alınmazdı, o kadar!

KEFİL OLUR MUSUN?

Vurdular bileklerime kelepçeyi, iki de muhafız kattılar yanıma. Onbaşı:

«Süngü tak!..» kumandası verdi. Sonra gardiyana:

«Aç şu kapıyı!» dedi.

Önce beni ittiler açılan kapıdan. Sonra iki süngülü takıldı peşime. Bir de Onbaşı... Yolu tuttuk.

Onbaşıda tüfek yoktu, elinde kağıt tomarı vardı. Varlığını belirtmek için:

«Yürrü!» diye seslendi geriden.

«Biz n'apıyoruz onbaşım!» dedim.

«Fazla söylenme, yürrü!»

«Oturan mı var, yürüyoruz işte!» dedim dalına basmak için.

Caddeye çıkınca Onbaşı afallar gibi oldu. Kimbi-

lir belki kalabalığa karışır da alırım voltamı diye korkuyordu.

«Hele dur bakalım, diye kulağıma eğildi. Bu bir emir değil, ricaydı artık.

«Seni Polis Müdürlüğüne teslim edeceğiz!» dedi.

«İyi ya!»

«Böyle mi gideceğiz hep?»

«Nasıl gidelim Onbaşım? Piyade marşını mı söyliyelim yürürken?»

Biraz durdu:

«Paran var mı, paran?»

«Param mı? Param vardı ya... Çıkarken adembabalara dağıttım. Tahliye ediliyorum diye...»

«Demek araba tutamıyacağız?»

«Öyle görünüyor.»

Bir toparlandı. Yeniden onbaşılığını aldı üzerine: «Yürrrrü» dedi.

Necatibey caddesine girdik. Bizi görenler duruyor, korkuyla yüzüme bakıyorlardı. Sultanahmet'te asılmaya götürülen bir katilden farkım yoktu onlara göre.

Köprüyü de geçtik. Bereket Emniyet Müdürlüğü uzakta değildi. Kapıdaki nöbetçi, bizi görünce bir irkildi. Onbaşıya:

«Nedir bu?» diye sordu. «Kimdir bu?» diyemiyordu. Onbaşı, çok önemli bir sır verir gibi:

«Tahliye!» dedi.

«Ne dedin, anlıyamadım?»

«Tahliye!»

«Ne biçim tahliye bu?»

«Kağıtta yazıyor, nezareti de var.»

«Canım, asılacak değil ya. Nihayet o da tahliye demek. Akşamları imzaya gidecek karakola.»

«Onu bilmem ben. Vur kelepçeyi dediler, vurdum.»

«Eline sağlık. Çok iyi etmişsin!»

Kapıdaki polis gideceğimiz yeri tarif etti. Sırayı bozmadan çıktık merdivenleri. Bir kat, iki kat... Bir kat daha... Çıktıkça çıktık. İki aylı bir kapıdan girdik içeri. Bu işlere bakan şefin önünde dikildik. Tepeden tırnağa süzdü beni:

«Kimsin sen?» dedi.

Adımı söyledim. Hatırlamıştı. Zaten onun kanalıyla boylamıştım cezaevini.

«Çözün şunu!»

Onbaşı hiç oralı değildi.

«Teslim kağıdını imzala da, öyle!» dedi.

«Çöz!» dedi, «İmzalarım şimdi!»

Onbaşı önce teslim kağıdını aldı, koydu cebine. Cebinden bir anahtar çıkardı. Kelepçenin kilidine sokuyordu ki:

«Sen zahmet etme!» dedim, bileklerimi sıyırıverdim içinden. Bu kelepçeleri yapan usta, ölçüyü bizim gibilerden almadığı için, bol yapmıştı halkasını.

Onbaşı büyük bir tehlike atlattığını anlayınca rahat bir soluk aldı.

«Tamam onbaşı, senin işin bukadar.»

Süngüler yerine girdi. Beni bir sandalyenin üstüne bırakıp gittiler. Kalemdeki memurlar günlük işlerine dalmışlar, beni çoktan unutmuşlardı. Herhalde benim işime bakacak başka bir memur gelecekti.

Uzun zaman içerde yatıp da özgürlüğe kavuşmanın tatlı coşkusunu yaşıyordum oturduğum yerde. Neden sonra, kapıdan yana başımı çevirdim, iri kıyım biri oturuyordu kapının önünde. Beni alıp götürmek için gelmişti demek. Çaktırmadan tepeden tır-

nağa incelemeye başladım. Yorgundu, daha çok, uykusuzdu. Elini alnına dayamış uyur görünüyordu ama, parmaklarının arasından beni gözetlediği belliydi.

Uzun bir zil sesiyle masalarda oturanlar birden doğruldular. Kağıtlarını, defterlerini çekmecelerine yerleştirdiler. Çıktılar dışarı. Yemeğe gitmiş olacaklardı. Bizbize kalmıştık. Bir sigara çıkardım, tam kibriti çakacağım sırada, kapının yanında oturan, fırladı yerinden, kibritini çaktı. Saygılı bir davranışla yaktı sigaramı.

«Teşekkür ederim!» dedim.

«Aman efendim, estağfurullah!»

Paketi uzattım:

«Buyurun, yakın siz de!»

«Aman efendim, nasıl olur?»

«Basbayağı olur. Yakın canım!»

Almak istemiyordu. Rüşvet mi farzediyordu bu ikramı. Yoksa amirlerinden mi çekiniyordu. Ben inadına üsteliyordum:

«Yakın canım, aldırmayın!»

Utana sıkıla aldı, parmakları titriyordu:

«Çok teşekkür ederim Beyefendi.» dedi.

«Çok yorgun görünüyorsunuz» dedim, «Bu gece vazifedeydiniz herhalde?»

«Ben mi efendim? Bendeniz vapurdaydım bu gece. Malumu aliniz, İzmir'den getirdiler beni.»

«Ne işiniz vardı İzmir'de?»

«Malumu aliniz, memurdum. Tahsil şubesinde. Orda tevkif ettiler beni.»

Geç de olsa anlamıştım. O da benim gibi bir suçluydu demek. O giriyor, ben çıkıyordum.

«Sen de onlardansın ha?» diye boş atıp dolu tutmak istedim.

«İftira Beyefendi!» diye gözleri sulandı. «Ayağı-

nızın altını öpeyim, beni onlardan saymayın. Kurtarın beni!»

Onlar kimdi, bilmiyordum. Yalnız bu güçlü kuvvetli adamın böyle sızlanması, yalvarıp yüzsuyu dökmesi sinirlendirmişti beni. Ayni yollardan geçmiştim ben de. Üstelik cezaevini de boylamıştım.

«Sus!» dedim, «Yazık kalıbına kıyafetine! Bir de inkâr ediyorsun ha?»

Koridorları dolaşan Nöbetçi Komser, konuştuğumuzu duyunca yanımıza gelmişti. Sert sert çıkıştı bize:

«Ne konuşuyorsunuz be!»

İri kıyım arkadaş bu azarı üzerine almış, korkudan sandalyesine büzülüvermişti. Nöbetçi Komser, bizi sayıyla teslim alan nöbetçi memura seslendi:

«Hey Nuri!»

«Buyur efendim!»

«Bu odaya neden iki adam verdiniz?»

Memur koşarak geldi. Elindeki listeye bir göz attı:

«Efendim, bunlar ayni suçtan değil! Biri başka, biri başka...»

Nezaket olsun diye suçlarımızı açıklamak istemiyordu.

«Konuşuyorlar da...»

«Okadar önemli değil konuşmaları.»

Hiçbir şey söylemeden çekip gittiler. Bizim iri kıyım arkadaş bir şeyler sezinlemişti ama ne olur ne olmaz diye hiçbir şey soramıyordu. Cebimden paketi çıkardım:

«Yak bir sigara da, barışalım!» dedim.

Aldı. Kibritini çıkarmak istemiyordu.

«Yak!» diye çakmağımı uzattım. «Aldırma, hepsi

gelir geçer. Bak, ben günümü doldurdum, çıkıyorum!»

Sigarasından bir nefes çekti:

«Peki» dedi, «Niye alay ettin benimle?»

«Korktuğun için!» dedim. «Buraya işi düşen adam, korkuyu çıkarmalı içinden.»

Hiç sesini çıkarmadı.

Akşama doğru, bir memur beni yanına aldı, bizim mahallenin karakoluna teslim etti. İkamete bağlıyarak salıvereceklerdi; Komser:

«Bir de kefil gerek!» diye tutturdu. Bu kefil de ne oluyordu? Tam özgürlüğe kavuşacağım sırada, bu da nerden çıkmıştı?

«Beyefendi!» dedim, «Affedin beni, kefil bulamıyacağım!»

«Olmaz!» diye sertleşti. «Kefil bulamadın mı çıkamazsın! Geldiğin yere gönderirim seni!»

Kriz geçiren bir eroinciye benziyordum. Bir paket eroin uzatmışlar da geri çekmişlerdi sanki. Özgürlük burnumda tütüyordu. Komser:

«Kefil» diyor, bir şey demiyordu.

Gelip gidenlerden, bir iki tanıdığı çağırtmıştım. Haber gönderdiklerimin hiçbiri görünürlerde yoktu. Deli oluyordum sabırsızlıktan. Komser odasında yalnız değildim. Kapının arkasında bir adembaba çömelmiş, dalgasını geçiyordu. Yeni piyastos olmuş bir gece işçisiydi bu. Bir ara Komser'in dışarı çıkmasından faydalanarak:

«Abi» dedi, «Bir sipsi uçlansana!»

Verdim. Komserin yokluğundan faydalanarak arka arkaya üç dört nefes çekti. Durumumu öğrendiği için:

«Abi!» dedi, «Çıkarken paketi bana uçlan! Bu sefer yolsuz enselendik.»

«Olur!» dedim, «Veririm.»

Kapı açıldı. Bizim ahbap, sigarayı aldı tabanının altına. Komser sanmıştı. Oysa içeri giren sivildi. Sivildi ama, komserden de yüksek biri olmalıydı.

«Komser yok mu?» diye sordu.

«Dışarı çıktı!» dedim.

Masanın üstünden bir defter aldı, açtı. Cebinden çıkardığı pırıl pırıl bir dolmakalemle imzaladı. Defteri gene, aldığı yere koydu. Ya başkomserdi bu adam, ya Bucak Başkanı, ya da bir Müfettiş...

«Beyefendi!» diye kalktım ayağa. Döndü, yüzüme baktı. Beni dinleyecek kadar alçakgönüllüydü.

«Benden bir kefil istiyorlar.» dedim.

«Ne kefili?»

«Tahliye için.»

Yukardan aşağıya bir süzdü.

«Yani» dedi, «Ben mi kefil olayım sana?»

«Aman Beyefendi, onu demek istemedim. Emir verin de salıversinler. Yarın getiririm istediklerini!»

Gevrek gevrek güldü:

«Kelin melhemi olsa...» diye söylendi. Tam kapının tokmağına yapışıyordu ki, adembaba çıktı önüne:

«Ulan Rahmi!» dedi, «Düzmüşsün façayı da tanıyamadım seni be!»

«Vay, Keş Ramazan, gene kimin canını yaktın?»

«Geç onu şimdi! Ulan polis müfettişi sandım seni.»

«Daha büyük! Emniyeti umumiye nezaretinde-

yim. İmzaya geliyorum her akşam.» Başını benden yana çevirdi:

«Ya böyle ahbap!» dedi, «Kelin melhemi olsa, kendi başına sürerdi. Eğer Komser Bey kabul ederse, kefilliğe de hazırım, şahitliğe de!.. Ne kaybederim sana kefil olursam!..»

NE MARKA?

Asfaltta üç tekerlekli bisikletlerini yarıştırırlarken sordu Çiğdem:

«Markası ne senin bisikletinin?»

Şaşkın şaşkın baktı Cezmi:

«Nesi dedin, anlayamadım?»

«Markası!»

«Markası mı?... Bilmem!»

«Ohooo!... Bilmiyor! Var mı sanki senin bisikletinin markası?...»

«Neden olmasın! Senin bisikletinin varsa, benimkinin de vardır!»

«Olsa söylerdin!»

«Babam çantaya saklıyor bisikletin şeylerini... Onu da koymuştur içine!»

Katıla katıla gülüyordu Çiğdem:

«Çantaya girmez ki marka!»

«Nereye girer?»

«Akıldan söylenir o!»

«Peki... Var mı seninkinin markası?»

«Var ya!... Alsiyon!»

Durmadan gülüyordu. O gülerken düşünüyordu Cezmi boyuna... İçinden çıkamayınca akşam sordu babasına:

«Babacığım, benim bisikletimin var mı markası?»

«Olmaz olur mu!»

«Var demek!»

«Var ya! Ralli!...»

«Ama Çiğdemin Alsiyon!»

«Seninki neden Alsiyon olsun, Ralli, Alsiyon'dan çok daha üstün bir marka!»

Babasının anlattığına göre çok önemli bir markaydı Ralli. Alsiyon'dan daha parlak bir marka... Çok yarışlara girmiş, çok birincilikler kazanmıştı. Kendisi de atlayınca üstüne, Çiğdem'i geçmiyor muydu!

Ertesi gün bisikletinin markasıyla tam böbürleneceği sırada Çiğdem yeni bir soru dayandı:

«Söyle!» dedi, «Şu karşıdan gelen arabanın markası ne?»

«Ralli!»

«Hi hiii!...» diye güldü Çiğdem, «Otomobil markası hiç Ralli olur mu?»

«Benim bisikletimin markası o.»

«Ben arabanın markasını sordum.»

Tam araba önlerinde durunca Çiğdem:

«Ford» dedi, «İnanmazsan soralım şoförüne!»

Sordular, doğruydu. Deli olacaktı Cezmi. Yoldan geçen her arabanın demek bir markası vardı ha!... Boyuna sayıyordu Çiğdem:

«Şu Şevrole! Şu kırmızı araba Fiat! Şu geriden gelen de Ponçiyak!»

Ama bu söylediklerinin, doğru mu, yanlış mı olduklarını soramıyorlardı şoförlerine, hızla geçip gittikleri için...

Şu vardı ki her otomobilin bir markası vardı. Doğru olan buydu.

Babası gümrükten yepyeni bir araba çıkardığı gün koşarak geldi Çiğdem:

«Gel.» dedi, «Sana babamın yeni arabasını göstereyim. Söyle bakalım markasını.»

«Ne bileyim.» dedi Cezmi, boynunu bükerek.

«Doğru, nerden bileceksin! Bizim arabanın markası Buyik.»

Bu markaların altında ezilen Cezmi, o günden sonra bütün arabaların önünü, arkasını incelemeye başladı. Markalarını öğrendi, yazdı defterine, ezberlemek için... Hem ezberliyor, hem de görür görmez tanımaya çalışıyordu. Korna sesinden motor sesinden bile çıkarıyordu markalarını... Çiğdem de doğrusu hiç aşağı kalmıyordu kendisinden...

Bu marka merakı sürüp giderken babasının da işleri birden düzelivermişti Cezmi'nin. Özel şirketlerdeki şeflikten atlayıp, traktör satan bir işin başına geçivermişti. İlk iş olarak da kız gibi bir araba getirtmişti Amerika'dan. Bunun markasını öğrendiği gün sordu Çiğdem'e:

«Söyle» dedi, «Markası?»

«Volvo!»

«Ohhooo!... Bilemedin. Volvo nerdee Oldsmobil nerde. Benim babam Volvo'ya kapıcısını bile bindirmez!»

Ooldsmobil, Mersedes oldu üç beş yıl sonra...

Babası gibi Cezmi de duyulmamış markaların peşine düşmüştü, yaşı ilerledikçe. Bir gün kravatının markasını gösterdi Çiğdem'e, biçimine getirerek:

«Dior!» dedi, «Babam doğum günümde hediye etti bana!»

Cezmi büyürken, Çiğdem de durmamıştı ki... Yine de sürüp gidiyordu marka yarışmaları... Bir gün Cezmi:

«Şu ağacın altında bir araba var ya!» dedi. Emirgân'da çay içerlerken bir gece.

«Var, ne olmuş?»

«Söyle markasını... Eğer bilemezsen, bir ceza vereceğim.»

«Öpeceğim seni bilemezsen... Söyle markasını!»

Herkesin bileceği bir markaydı bu: Ford. Çiğdem baktı baktı da, büktü dudağını:

«Şevrole galiba!» dedi.

Birden tuttuğu gibi öptü Cezmi. Ceza, cezaydı, hiç sesini çıkarmamıştı kızcağız!

Bir gün yine, bira içiyorlardı, Bebek'te. Sordu Cezmi:

«Şu kıyıdaki araba... Söyle markasını?»

«Bilemezsem?»

«Bir ceza daha!»

«Ne cezası bu?»

«O kadar ağır değil, nişanlanacağız!»

Kaşlarını çatıvermişti birden. Baktı kıyıdaki arabaya:

«Ya bilirsem?»

«Tabiî senin dediğin olacak! Söyle!»

Çiğdem soğuk soğuk baktı Cezmi'nin yüzüne:

«Söylüyorum! Jaguar!»

Şaşırıp kalmıştı Cezmi! Oysa hiç şaşacak yanı yoktu bunun. Çiğdem bu arabayı ilk önce bir dergide

görmüştü... Bir hafta önce de bu arabayla Kumburgaz'a gitmiş, arabayı kullanan gençle de denize girmek için...

«Ben kazandım.» dedi, «isteme sırası bende!»

«İste!»

«Bir daha marka yarışması yok!»

«Nasıl olur?» dedi Cezmi, «Biz nasıl bırakırız bu yarışmayı!»

«Bırakırız.» dedi, «Çünkü artık ikimizin de bilemeyeceği marka kalmadı.»

İster istemez boynunu bükmüştü Cezmi. Dediği doğruydu kızın. Uzaktan görüp de tanımıyacakları hiçbir marka kalmamıştı ikisinin de...

Çiğdem bu son geziden sonra büsbütün kaybolmuştu ortadan. O uğursuz jaguar kendisini alıp götürüyordu Kumburgaz'a. Cezmi, bir kurcalayınca olayın altında daha başka nedenlerin yattığını anlayıvermişti, nişanlanmak üzereydi Çiğdem!

Bir iki yıl geçmişti aradan... Cezmi kendini öylesine derslerine vermişti ki, Teknik Üniversite'yi bitirmiş, babasının yanında yardımcı olmuştu. Son yenilgiyi unutamamakla birlikte, durmadan ilerliyordu işinde.

Başarısını Çiğdem de uzaktan uzağa izlemiyor değildi. O izlemese bile sosyete ne güne duruyordu. Kokteyl partiler, garden partiler, Hilton'lar, Divan'lar, Çınar'lar Cezmi'nin ünüyle çalkanıyordu. Belki de bu yüzden, bir türlü evlenememişti Çiğdem. Bir gece karşılaştıkları Hilton toplantısında sokulmuştu Cezmi'nin yanına:

«Yeni yeni markalar girdi İstanbul'a bir iki yıldır!» dedi, «Oyunumuza devam edebiliriz, eğer istersen!»

«Peki, edelim!» dedi Cezmi, «Bir arabam var, ba-

kalım bilecek misin markasını! Hadi inelim parka da...»

«Peki, bilemezsem ne olacak?»

«Ne mi olacak? Düşünmedim henüz!»

«Ya bilirsem?»

«Bilirsen...» dedi, «Verirsin cezamı! Ama bilemezsen...»

«Evet, bilemezsem?»

«Öpeceğim seni!»

Kadehlerini bitirip indiler otelin önüne. Cezmi:

«İşte!» dedi, «Şu kırmızı Taunus'un yanındaki krem rengi araba!»

«Haa!...» dedi Çiğdem, hiç düşünmeden, «O mu? Alfa Romeo!...»

«Bravo!»

Oysa Çiğdem sosyete sayfasından öğrenmişti arabasının markasını.

«Söyle!» dedi Cezmi, «Cezam ne olacak?»

«Hani bana bir teklifte bulunmuştun iki yıl önce... Ceza olarak teklifini kabul ediyorum şimdi!»

Birden toparlandı Cezmi:

«Markasını bildin arabamın!» dedi, «Modelini de bilirsen!»

«Modeli...»

Düşündü, yeni başarıya erişmiş bir iş adamının, mutlaka son model olması gerekirdi arabasının:

«69 model!» dedi.

«Hayır, 70 model!»

«Nasıl olur! Daha 1970 yılına girmedik ki!»

Girmeden değişir bazı modeller. Hele çok tutunmuş markalar, durmadan model değiştirirler, ikinci, üçüncü baskı yapan gazeteler gibi... Sürüm olsun diye...»

«İyi ama, ben son model demek istiyordum!»

«Olmaaaz! Bugün son model dediğin, gelecek yıl eski model olabilir. Yılını söyleyecektin! Sevgiler de yıllarına göre modellendirilmezler mi?»

«İyi ama... Bizim sevgimiz...» diyecek oldu.

«Sağlam bir markası vardı, modelini eskitiverdin sen! Aradan geçen iki yıl içinde markası kalsa da, modeli değişiverdi... Belki motorü çalışmadığından... Dura dura aküsü boşaldığından... Belki de yağsızlıktan... Yatakları paslandı, pistonu karıncalandı... Senin anlayacağın model olarak eskidi gitti!»

«Ama ben markasını bilmiştim arabanın!» dedi. «Sen modeli sonradan çıkardın!»

«Evet, markasını bildin! Öyleyse küçük bir ceza!»

«Ver!»

«Vereceğim tabiî... Kapat gözlerini!»

Gözlerini sıkı sıkı kapatan Cezmi'nin dudaklarına sıcak bir öpücük kondurdu. Bu öpücük, ne kadar sıcak olsa da, eski sevgilerinin modelini değiştirmeye yetmemişti!

KURTARIN BENİ!

Arkadaşlar geçende taksitle pardesü almağa giderken:

«Gel, birbirimize kefil oluruz, sen de alırsın. İtalya'dan yeni gelmiş!» dediler. On senelik emektar pardesüm büsbütün gözümden düştü. Onu elimden çıkarmaktan başka çare yok. Bu öfkeyle, gözümü kırpmadn attım eskicinin kucağına.

«Senin mi bu?» dedi.

«Niye sordun?» dedim.

«Nerde kirlettin bukadar? Kömürcü müsün yoksa?»

«Canım sana ne?»

«Haklısın, ne üstüme vazife benim! İster kömürcü ol, ister ateşçi. Alacak olsam neyse...»

«Canım kızma! Ben matbaalarda çalışırım. Aynı kapıya çıkar.»

«Yaramaz! On kalıp sabun ister temizlemeye!»

Yatak kılıfından torbasını yüklenip giderken:

«Bir lira ver de köprüden atıvereyim!» dedi.

Hani haksız da değildi. Pardesü kirden kapkara olmuştu. Tanıdığım temizleyicilerden birine götürdüm, içini dışını bir güzel inceledikten sonra:

«Kırk gün kaynatsam temizlenmez, boyamalı!..» dedi.

«Kaça boyarsın?»

«Yirmi liranı alırım!»

«Yirmi lira mı? Sen yirmi lira ver de pardesüyü sana vereyim!»

«Ben parayı yolda bulmadım kardeşim, eskicilere bir göster!..»

Geri getirmektense, bıraktım dükkânda:

«Bildiğin gibi yap!» dedim.

Geçen günkü yağmurda aklıma geldi, bir uğrayayım, dedim. Dükkânın demir kepenkleri çekilmişti. Komşusuna sordum:

«Yangın çıktı» dedi, «Ütü yaparken benzin parlamış. Zavallının eli kolu da yandı bütün. Hastaneye kaldırdılar.»

«Ya dükkândaki gömlekler, ceketler?..»

«Yandı!»

«Pardesüler falan?»

«Canım, pardesü kalır mı, ceketler yanar da...»

«Yandı demek!..»

Rahat bir nefes almıştım. Kurtulmuştum artık. Taksitle de olsa, gider, yenisini alırdım. Tam on yıldır neler çekmiştim bu musibet pardesüden...

Yolda giderken içime bir hüzün çöktü. Yok hayır, haksızlık ediyordum, o benden daha fazlasını çek-

mişti. Yağmurda, çamurda canına okumuştum biçarenin!

Beni ısıtacak kadar sıcaklığı yoktu ama, yine de kem gözlerden korunurdum sayesinde.

Karaköy'de dolaştıktan sonra Tünelbaşı'ndan Taksim'e kadar yürüdüm. Teker teker pardesü vitrinlerini dolaştım. Kafamın içinde birini giydim, birini çıkardım.

Bir hafta sonra temizleyici dükkânının önünden geçerken adamı içerde gördüm; eli kolu sarılıydı:

«Geçmiş olsun!» dedim.

Teşekkür etti. Dükkân beton olduğu için içerde gömlek, ceket namına ne varsa yanmış, döşeme, tavan, cascavlak kalmıştı. Yerlere yanık gömlekler, pantolonlar atılmıştı. Hâlâ cıvık cıvık bir yanık kokusu geliyordu burnuma. Dükkânın ortasında yanık elleri böğründe dikilip duran temizleyiciye:

«Üzülme, hepsi gelir yerine!..» dedim.

«Üzüldüğüm yok!.. Sağ olsun müşteriler, kimse yanan şeylerin ödenmesini istemedi.»

«Kaza bu, bile bile yakmadın ya...»

«Dinler mi malın sahibi? Kirlisini verip temizini istemeyi bilir.»

Tam dükkândan çıkarken:

«Haaa, sizin pardesü!..» dedi, «Çarşambaya uğrayıp alabilirsiniz!»

«Ne, yanmadı mı?»

«Yooo! Boyahanedeydi, şansınız varmış!»

«Yanmadı demek, iyi biliyor musun?»

«Nasıl bilmem, çiçek gibi boyandı, ütü yapılacak, Çarşambaya tamam!»

Çarşambaya ister istemez uğradım. Yağmurlar işi azıtmıştı çünkü.

Pardesü çiçek gibi değildi ama, ot gibi, yonca gi-

bi yemyeşil olmuştu. En sevmediğim renk, ördekbaşı yeşili, hayır daha açık, Mekke yeşili...»

Boya kazanında kırk gün değilse de kırk saat kaynamışa benziyordu. Yatak çarşafı gibi incelmiş, etekleri, kol uçları püskül püskül olmuştu.

Gözümü kapayıp yirmi lira boya parasını uzattım. İlk işim pardesüyü ayna karşısında giyip boyumu bosumu gözden geçirmek oldu. Dallanmış, budaklanmış yeni yaprak açmış bir ağaca dönmüştüm.

Giyemezdim bu pardesüyü. Bir iki gün kolumda gezdirdim. Hava kararınca giyiyordum. Ne de olsa renk biraz koyulaşıyordu güneş battıktan sonra. Klorofil meselesi...

Geçenlerde bir yağmur yedim. Büzüldü, çekti, buruştu, büsbütün gözümden düştü. Şu boya parasının acısı içimden çıksa, çoktan atacağım denize. Yirmi lirayı vermişken giymek gerek. Öyle anlaşılıyor ki bu yıl da taşıtacak kendini bana. Biliyorum bir tek çare var kurtulmam için: Çalınması! Hayır, çalınması biraz ağır bir kelime oldu. Çalınmak gerçekten bu pardesü için hiç yerinde değil. Yani götürülmesi, sırf benim iyiliğim, rahatım için... Başka türlü bırakmıyacak yakamı.

Yok mu bir hayır sahibi? Beni kurtaracak iyi yürekli bir yurttaş yok mu? Gündüzleri Neşe'de, Cavit'de otururum. Geceleri Aksaray'da Acem Hüzeyin'deyim. Pardesüm kapıya en yakın çengelde asılıdır.

Ne karakola giderim, ne kahveciye kafa tutarım. Zaten duvarlarında da ilân asılı oturduğum yerlerin:

«Kaybolan eşyadan sorumlu değiliz!» diye. Hele ben hiç sorumlu değilim!

İster giyin, ister bir enayi bulursanız satın, daha olmazsa denize atın! Alın götürün şunu, kurtarın beni!

BİLET BELEŞÇİSİ

Gazeteciliğin avantajlı yanlarından biri de tiyatro biletleri... Her tiyatro, gazetesine göre beş on bilet gönderir. Bu biletlere ya patron el koyar, ya idare müdürü, ya da sekreter. Kim el koyarsa, el altından şuna buna dağıtmak artık onun hakkıdır. Bu biletlerden bir çifti, idare müdürünün apartman komşusuna da hediye edilebilir, sekreterin hesap açtığı mahalle bakkalına da... Bunun önüne kimse geçemez. Gazetenin tiyatro eleştirilerini yapan arkadaşın, çoğu zaman açıkta kaldığı bile olur.

Hele bizim patron bir türlü kıyamaz elinden çıkarmağa, gelen biletleri çekmecesine sıkı sıkı kilitler. Öylesine kilitler ki, günü geçer, yandığı bile olur. Bu biletler bizim patronun geçer akçesidir. Tapu dairesinde takılıp kalmış bir işi mi var, ilk iş olarak iki

bilet gönderir. Kâğıt fabrikasından bobin mi gelecek, dört bilet de nakliyeciye... Rotatifte bir sakatlık mi çıktı, Andon Usta'ya altı bilet... Gazete bayilerinin ikişer bilet tayınları vardır, sıradan. Ama, Nami Yılmaz eleştiri yazarmış, ona da mı bilet yahu? Bir tiyatro eleştirmecisi, beleşten tiyatroya giremezse nasıl eleştirmeci olurmuş?

Bizim gazetenin demirbaş beleşçilerinden biri de Şemsi'dir. Şu, defter tutan vergi kaçakçısı muhasebeci!.. Tek piyes kaçırmaz. Biletler geldiği gün, hemen damlar. Altından girer, üstünden çıkar, ne yapar yapar, iki bilet kapatır. Aradan iki üç gün geçip de sıranın tam bize geleceği günlerde bir de bakarız, Şemsi Duman karşıdan görünür. İki bilete daha mutlaka ihtiyacı vardır. Patronun ağzından girer, burnundan çıkar, bize ayrılan biletlerden ikisini daha alır götürür. Yalnız da gitmez tiyatroya, yanına mutlaka bir de hatuncuk uyduracaktır.

Patronun Avrupa'da olduğu bir gündü. Biletleri sekreter dağıtıyordu. Önemli bir oyun vardı yeni açılan tiyatrolardan birinde. Biletler çoktan karaborsaya düşmüştü. Daha ilk günden damladı bizim Şemsi Duman. Sokuldu sekreterin masasına:

«Efendim» dedi, «Siz bilirsiniz. Ben patrondan her sefer bilet alırdım. Onun yerine siz dağıtıyormuşsunuz.»

«Bizim sekreter kös dinlemiş adamdı. Çattı kaşlarını:

«Evet!» dedi, «Ben dağıtıyorum. Önce görmesi gerekenler görsün... Sizinki kolay... »

«Aman Hamdi Bey'ciğim. Bu akşam için söz vermiştim evdekilere.»

«Sözünüzü geri alırsınız, olur biter.»

«Çok rica ederim, müşkül duruma sokmayın beni!»

Sekreter Hamdi Çetin, keyifli keyifli güldü:

«Ne var müşkül duruma düşecek» dedi, «Kolayı var...»

«Nedir efendim kolayı?»

«Bir telefon edersiniz tiyatroya olur biter.»

«Ne telefonu?»

«Yer ayırtırsınız kendi hesabınıza.»

«Kendi hesabıma mı?»

«Evet, bu sefer de kendi hesabınıza gidersiniz.»

Sıyrık sıyrık güldü:

«Amma yaptınız Hamdi Bey!» dedi, «Bukadar senedir gazetenizde çalışalım da, tiyatroya kendi hesabımıza mı gidelim, yakışır mı bize?»

«Neden yakışmasın? Ben her ay, en azdan cebimden verdiğim on bilet parasıyla kurtarıyorum gazeteciliğin şerefini. Gidip patrona yüzsuyu dökmektense, gazeteciliğin de, sekreterliğin de ceremesini işte böyle çekiyorum. Bir telefon, gazeteciyiz diye en iyi yeri ayırıyorlar bize. Tavsiye ederim. Şemsi Beyciğim, siz de öyle yapın!»

Süklüm püklüm dönüp gitti odasına.

«Hamdi Bey'ciğim» dedim», Çok güzel yaptın ama, bununla iş bitmez ki. Patron gelince yine ekşiyecek başımıza. Bu adamı öylesine benzetelim ki sittin sene tiyatronun önünden geçemesin!»

«Peki, ne yapalım?»

«Sen bana bırak» dedim, «Şu biletleri bir gözden geçirsene. Yanyana kaç bilet var?»

Çıkardı çekmeceden, başladı numaraları incelemeye:

«Hep ikişer ikişer...» dedi, «Dur, bir seri de üçü bir arada var.»

«Bu üç biletin ikisini sakla! Birini de ver bana.»

«Ne yapacaksın?»

«İşin yoksa gel, görürsün.»

«Yahu, ne yapacaksın, anlat!»

«Tadı kaçar. Geriye kalan bütün biletleri gazetenin en çenesi düşüklerine dağıt. Çağır Şemsi'yi de. Özür dileyerek ver o iki bileti...»

Dediğim gibi yaptı. Patronun gizli işler dümencisi, yerlere kadar eğilerek teşekkürler etti. Patronun yıl başında hediye ettiği, bir banka takviminin arasına yerleştirdi biletleri.

«Tamam!» dedim, «Şimdi sen gerisini bana bırak!»

Akşam, bizim Sema'yı aldım Ticaret Gazetesinden, üçüncü bileti tutuşturdum eline:

«Tiyatroya gidiyoruz!» dedim, «Her zaman sahnedekileri seyredecek değiliz ya... Bu gece de oyunculuk sana düşüyor. Tiyatroda yanına bir çift oturacak. Sen eskiden erkekle tanışıyorsun... Bizim gazetenin vergi işlerini biçimleyen Şemsi... Anlıyorsun değil mi? Deli edeceksin yanındaki kadını!»

Gülmeğe başladı:

«Tam benim yapacağım iş!» dedi, «Ben o piyesi görmüştüm zaten. Sizi eğlendirmek için geleceğim bu sefer de.»

«Hem kendini eğlendireceksin, hem de bizim gazetedekileri... Hep oradayız. Haydi başarılar!»

Hamdi ile Balıkpazarı'nda ufak yollu yapındırdıktan sonra tiyatroda aldık soluğu. Hemen hemen ilk gelenler arasındaydık. Yerler, üçer, beşer dolmağa başlamıştı. Şemsi de, eli ayağı düzgün bir kadınla göründü. Odasına kapanıp dolaplar çeviren, o siyah kolluklu Şemsi değildi sanki. Gıcır gıcır koyu bir elbise vardı sırtında... Kolalı temiz bir gömlek... Onun

ağırbaşlı giyinişi yanında yanındaki kadın çok rüküş kalıyordu. Saçlar kızıla boyanmıştı. Dudaklarına taşıra taşıra bir ruj çekmişti. Edalı bir sallanışla önünden yürüyordu... Şemsi bir program aldı yolgösterenden. Bahşişi taa, kapıda hazırlamışa benziyordu. Eline bir teklik sıkıştırdı. Önümüzdeki yerlerine geçtiler. Oturdukları sıra, bir uçtan bir uca dolmuştu. Yalnız Şemsi'nin yanı boştu. Yani bizim Sema'nın yeri... Çok geçmeden o da göründü. Programcıya verdi biletini... Beni arıyordu çaktırmadan, hemen gözgöze geldik:

«Tamam!» demek istedim, «İşler yolunda!»

Programcı yerini gösterdi. Tam oturacağı sırada, gözleri yanındakine ilişmiş gibi:

«Vaaay, Şemsi'ciğim!» dedi, «Ne tesadüf!... Sen de burada ha! Hani telefon edecektin?» Yemeği beraber yiyecektik? İnanmam artık sana! Bırak bırak... Düştün gözümden. Yalnızsın değil mi?»

Şemsi'nin yüzü karmakarışık olmuştu. Sevgilisine döndü. Bir şeyler söylemek istedi, söyliyemedi. Sema gerisini getirmekte gecikmedi:

«Ah, çok affedersin! Ben seni yalnız sanıyordum!»

Sonra konuyu değiştirir gibi yaptı:

«Sizin patron Avrupa'ya gitmiş, öyle mi? Kimbilir gene ne dalaverası vardır... Araba mı getirecek?»

«Af... Af... Affedersiniz! Tanıyamadım!...»

«Ne, tanıyamadın mı? Beni? Beni tanıyamadın ha? Evet, haklısın, tanımaman gerek! Doğru, ben de seni tanımıyorum! Bir benzetiş... Okadar! Ama ne benzetiş!... Tıpkı Şemsi!... Bizim Gazete sahibinin özel muhasebecisi sanki!... Hayret! Bu kadar benzeyiş olur! Affedersiniz!...»

Sevgilisi, birden fırladı ayağa:

«Haklısınız Bayan!» dedi, «Bir benzeyiş değil, ta kendisi! İşte o hayasız!»

Hışımla çıktı sıradan. Şemsi, kolundan yapışmış çekiyordu:

«Nereye Mehlika'cığım? İki gözüm kör olsun, tanımıyorum. Otur canım. Rica ederim Bayan, ben sizi nerden tanıyorum? Dur canım, nereye gidiyorsun?»

Kadın kolunu kurtarmak için bir hamle yaptı, sıyrıldı. Şemsi de bir hamle yapıp sarıldı belinden. Kıskıvrak yakalandığını anlıyan kadın, çantasını birden kaldırdı havaya... Küt!...

Bu anı bekliyen bizim foto Kemal'in flaşı yandı, söndü. İşin önemini kavrıyan seyirciler, yönlerini bu yeni oyuna göre ayarladılar. İş çok eğlenceliydi. Şemsi için, yapılacak hiçbir şey kalmamıştı artık, kadının peşine takıldı, kös kös çıktı dışarı.

Bizim gazetenin beleşçi listesinden böylece silinmiş oldu Şemsi'nin adı.

BEŞ KANGAL SUCUK!

Karadeniz'de patlıyan sağnak, Ortaköylüleri fenersiz yakalamıştı. Tek bir canlı varlık kalmamıştı arka sokaklarda. Halil Ağa dar attı kendini Rüstem'in kahvesine. Tıklım tıklımdı balıkçı kahvesi. Garson, ayakta kalan Halil Ağa'ya yiyecek gibi gözlerini dikti:

«Ne işin var?» dedi, «Böyle havada? Kumarın yok, oyunun yok!... Otur oturduğun yerde! Ne çıkarsın sokağa? Yok işte, tek iskemle bile yok!»

Halil Ağa, oturanlara yalvarır gibi bakıyordu. Kimse hiç oralı değildi. Ocakçı Bekir, kendi iskemlesini aldı eline:

«Al otur!» dedi, «Başımızın belası... Kırmızı mühürle mi çağırdık seni! Sanki yolunu bekliyorduk dört

gözle! Başını sokacak iyi kötü bir gecekondun var... Büsbütün de sokakta kalmış değilsin ya!...»

Kurt kocayınca ne olursa Halil Ağa da öyle olmuştu. Dilin kemiği yoktu ki... Söylerlerdi işte böyle... Garsonu söylerdi, patronu söylerdi, müşterisi söylerdi... Bu yıl nedense kaptırmıştı sakalı. Kilyostaki tarlayı çapalayıp kavununu, karpuzunu ekebilseydi damdazlak kalır mıydı ortada? Hep kahve ocağına çizgi çizgi çekilen tebeşirlerdi itibarını iki paralık eden. Ne yapıp yapıp üzerinden bir sünger geçirtememişti işte. Bu kahvede söz sahibi olabilmek için iki yol vardı: Ya partiye girmek, ya da günü gelince balığa çıkmak... Ama Halil Ağa için tek çıkar yol, Kilyos'taki o kıraç tarlaya kazma sallamaktı. Artık kazma sallıyacak hali de kalmamıştı. Toprak da verimli toprak değildi ki satışa çıkarsın... Hem yasak bölgedeki bir tarlaya hangi budala çıkar da para dökerdi...

Halil Ağa, iskemlesini sürüye sürüye emlakçi Haygaz'ın masasına yanaştı:

«Merhaba Haygaz Efendi!...»

Ev tellalı baştansavma bir karşılık verdi:

«Merhaba!»

«Satamadın gitti bizim tarlayı! Canım da öylesine bir sucuk çekiyor ki... Elime bir kangal sucuk geçse... Bırak mangalda kızartmayı... Çiğ çiğ yer bitirirdim derisini soymadan! Mis gibi kokuyor burnumda!»

«Satamadım, satamadım ama suç bende mi? Ben Alemdağı'nın tepesindeki arsayı bile satarım!.... Emlakçiyim ben sapına kadar! Amma velakin yasak bölgede tarla satamam! Kim alır söyle, sen alır mısın?»

«Almam doğrusu, alıp da ne yapayım? Ekip biçmek istesen, tezkere göstermeden giremezsin kendi

tarlana!... Ama sen emlakçisin!... Ne yapıp yapıp satacaksın! İşin satmak!...»

«Zorla mı satayım ben? Yok alıcısı işte. Herif ne demiş... Alan olmayınca satanı... Hele kötü kötü söyletme beni...»

Oysa o günlerde, devrin en yetkilisi arabasına atlamış, adamlarıyla Boğaziçi'ne hava almağa çıkmıştı. «Az daha, biraz daha... Ha şurası... Ha burası...» derken Kilyos'u boylamışlardı. Tatlı bir poyraz insanın içini gıcıklıyordu. Yetkili, Kilyos kıyılarında arabasından indi. Şöyle bir baktı Karadeniz'e...

«Güzel!» dedi, «Çok güzel!...»

Arkasındakiler:

«Evet Beyefendi!» dediler, «Çok güzel!...»

«Deniz güzel, hava güzel, manzara güzel!... Hele şu kumsala bakın!... Harikulade!...»

«Evet Beyefendi, harikulade!...»

«İyi ama, neden halk buralara akın etmiyor? Halk bu güzelliklerden anlamıyor mu? Halk bukadar anlayışsız, bukadar zevksiz, bukadar vurdumduymaz mı?»

«Efendim, halk sayenizde güzellikten de anlar, asla vurdumduymaz da değildir... Üstelik zevk sahibidir de... Ama halk buraya gelemez...»

«Neden gelemezmiş?»

«Malumu aliniz, burası yasak bölgedir de ondan.»

«Yasak bölge mi? Kim yasak etmiş bu bölgeyi?»

«Sizden öncekiler.»

«Öyleyse bu yasağı şu andan itibaren kaldırıyorum!»

«Emredersiniz Beyefendi!...»

«Bütün yurttaşlar gelsinler, havadan, bu mavi denizden, bu altın sarısı kumsaldan bol bol faydalansınlar!...»

«Hay hay efendim, faydalansın da ömrünüze dua etsinler!»

«Haa, yalnız halk değil... Turistler de gelsin. Partimizin ne güzellikler yarattığını gözleriyle görsünler de ağızları açık kalsın. Şu bastığım yer yok mu? Tam şu bastığım yer? Buraya bir turistik otel yapılsın... Şu parmağımla gösterdiğim yere de bir plaj... Hiç vakit kaybetmeden hemen başlansın! Çabuk!...»

Bu yetkilinin, üzerinde tepinerek konuştuğu toprak Halil Ağa'nın verimsiz tarlasından başka bir yer değildi. Toprak alımsatımıyla uğraşanlardan en açıkgözü hemen ertesi sabah Rüstem'in balıkçı kahvesine damladı. Ortaya bir selam salladıktan sonra, Halil Ağa'nın önceden gösterilen masasına oturdu:

«Merhaba Halil Ağa!»

«Merhaba!...»

Havadan sudan konuşulduktan sonra yeni gelen müşteri, biçimine getirip sokuşturdu:

«Eeee, Halil Ağa!» dedi, «Neden kavun karpuz yetiştirmiyorsun artık?»

«Ben mi?» dedi, «Nasıl yetiştirirsin? İhtiyarladık... Tarla da taaa, cehennemin dibinde... Gidip gelecek halim mi kaldı benim?»

«Ortak yapsak şu işi?... Ben adam tutsam?...»

«Bir şey kalmaz ki bize...» diyecekti, sustu.

«Ha, ne dersin Halil Ağa?»

«İyi olur, beş on kuruş çıkarırız. İyi bostan verir benim tarla... Yoktur üstüne...»

«Demek iyi bostan verir ha? Ben meraklıyım kavun karpuz yetiştirmeğe. İstersen bana sat tarlayı!...»

«Satayım, ne verirsin?»

Bu satış müjdesi alıcıyı birden heyecanlandırmıştı. Boş bulundu:

«On bin lira!» diyiverdi.

«Ne, onbin lira mı? Alay mı ediyorsun benimle?»

«Peki, yirmi bin vereyim!»

«Bırak alayı sabah sabah!...»

«Otuz bin canım!»

Halil Ağa kızmıştı:

«Git işine be!» dedi, «Çocuk mu var senin karşında?»

«Elli bin!»

Tepesi atmıştı Halil Ağa'nın.

«Yok yüzbin!» deyip kalktı yerinden. Kapıya doğru yürüdü. Alayın da bukadarı fazla idi. Alıcı peşinden seğirtti:

«Ne var bunda kızacak?» dedi, «Yüzbinse yüzbin!... Peki, kabul ediyorum!»

Kahveci Rüstem, konuşmaya kulak misafiri olmuştu. Halil Ağa'ya bir işmar çaktı:

«Ver gitsin Halil Abi be! Amma da inatçıymışsın haaa!...»

«Alsın, hayrını görsün!» deyip çıktı Halil Ağa uzatmamak için.

Alıcı, yürek çarpıntısından gidecekti nerdeyse. Milyonu vardı bu tarlanın. Koştu peşinden:

«Tapusu nerde?» dedi.

«Evde!»

«Hadi gidip alalım da bitsin bu iş.»

Az ilerde arabası bekliyordu zaten. Bindiler, gittiler...

Ertesi gün, tarlanın parasını cebine sıkıca yerleştiren Halil Ağa rahat bir soluk almıştı. Daldı Balıkpazarına, aradığı dükkânı buldu, taa kapısından seslendi içeriye:

«Ver oğlum, beş kangal sucuk!...»

SAÇLARIM DÖKÜLÜYOR

Hayatta neden korktumsa, neden çekindimse korktuğum başıma gelmiştir. Dazlak bir kafayla insan içine çıkmaktan korktuğum kadar hiçbir şey beni ürkütmez. Sen misin kellikten korkan, kaç aydır saçlarım tutam tutam dökülüyor işte! Başıma tarak vuramaz, aynaya bakamaz oldum. Elimi başıma bile götüremiyorum.

İlk günlerde «Her sabah soğuk suyla yıka!» dediler. Kış demedim, yaz demedim, yıkadım. Her seferinde saçlarım musluğun deliğini tıkıyacak kadar döküldükçe büsbütün korktum. Sabun üstüne tomar tomar saçlar yapışır, taradıkça da tarağın dişlerinden tutam tutam sarkardı.

Bu işin ustalarına başvurdum. «Kes yıkamayı!» dediler. «Saçların köklerini çürütüyorsun!»

Öyle ya, nasıl suyun fazlası saksıdaki çiçeği çürütürse sık yıkamanın da saçların diplerini çürütmesi o kadar tabiiydi. Suyu sabunu kestim. Saçlarımı besliyen yağı temizleyip köklerini besinsiz bırakmamalıydım.

Aylarca saçlarıma su damlatmadım. Altı aylık permanant yaptırmış kadınlar gibi hamama bile gitsem ense kökümden yukarıya damla su değdirmedim. Ama bu sefer saçlarım musluğun deliğini dolduracak yerde yastıkta kalmağa başladı. Bu da kafamın geleceği ile ilgili bir tedbir olamazdı.

Benden daha akıllılarına başvurduğum zaman:

«Yahu ne yapıyorsun? Saçlarını vücudundan sızan terler, yağlar harap ediyor, mikroplar, parazitler diplerinde yuva yapar!» dediler. «Bunları öldürmek için kükürtlü sabunlar gerek!»

Doğru eczaneye koştum, kükürtlü sabun almağa!... Sonra uzattım başımı musluğun altına! Uyuz bir kedi yıkar gibi sabah akşam yıkadım. Dökülmesi durdu mu?... Ne gezer... Üstelik kükürt kokusundan eşin dostun içine de çıkamaz oldum. Benden daha tecrübeliler on yıl Amerikada, 20 yıl Avrupa'da insan kafasının derisi üzerinde çalışmış bir kafa uzmanını salık verdiler. Yüz lira vizite parasını denkleştirdiğim gibi koştum saç uzmanına. Muayenehanesine girince bir de ne göreyim. Herifin kafasında saç değil bir tek ayva tüyü bile yok.

Ama bilime olan inancım henüz sarsılmadığı için uzmanın gür saçlısını aradım. Buldum da... «En yeni metot, dişi farelerden alınmış hormon aşısıdır.» dedi.

«Aman doktorcuğum, hemen başla!» dedim. Kabayerimi (Oysaki insanın en nazik yeri de orasıdır.

Kaba deyimi hiç yerinde değil.) Tıbbın en yeni metoduna arz ettim. Bir gün... İki gün... Saçların dökülmesi duracak yerde büsbütün hızlandı. Doktor:

«Dişi hormonlar vücuda hakim olmağa başladı. Erkek hormonların yetiştirdiği saçlar gidip yerine dişi hormonlarla beslenen saçlar gelecek!» dedi.

Bir iki ay bekledim, gelmedi. Eski saçlarımdan olurken göğüs tarafım geliştikçe gelişti. Sütiyen kullanacak hale geldim. Yine fayda yok... Bir de peynire karşı bende müthiş bir düşkünlük başladı. Farelerin bütün huylarına mirasçı çıkmıştım. Bakkalların önünden geçemez oldum. Ne ise... Peynir piyasadan kalktı da rahatladım sonunda.

Bir de fazladan kadınlardan soğumak gibi, erkeklik dışı huylar edinmeye başlayınca daha ilerisinden korkarak hemen tedaviyi, daha doğrusu hormon aşısını durdurdum. Bütün bu tedavilerden kurtarabildiğim bir tutamcık saçımı büsbütün kaybetmemek için tedbir almaktan vazgeçmiştim. Başvurduğum bilirkişiler:

«Diplerini kuvvetlendirmek, saçları gürleştirmek için en doğru iş, ustura!» dediler.

Belki haksız değiller ama, durup dururken de berberin önüne giyotine kelle uzatır gibi nasıl başımı uzatayım. Daha tecrübelilere koştum:

«Yazıya başla! Demokrasi üzerine incelemeler yap!» tavsiyesinde bulundular.

«Peki sonra?» dedim.

«Hem hüriyet kahramanı olursun, hem de saçlarının bugünkü görünüşünden olsan bile geleceğini kurtarırsın!»

Dediklerini yaptım! Yıllar geçti bu kafa çok ceza-

evi berberinin usturasını gördü. Ama ne giden saçlar geri geldi, ne geleceğim kurtuldu. Anlıyorum, geleceğin kurtulması için yalnız saçların usturaya verilmesi az geliyormuş, daha çoğunu göze almak gerekiyormuş. Bunu anlamak için de saçların ak pak olması gerekiyormuş meğer!...

VER ŞU EMANETLERİ!...

Bizim patrona rasladım, Sirkeci Gar'ında. Elinde ufak bir plaj çantası vardı. Görmemezlikten geldim, karıştım kalabalığa. Uğursuz sesi yetişti peşimden:

«Haşim! Hişşşt!... Bağele!»

Lamı cimi yoktu, enselenmiştim. Sesin ne yandan geldiğini kestirememişim gibi, salak salak bakınıyordum:

«Ben... Ben... Ben ünledim!» dedi. «Yabancı deel!»

Yeni görüyormuşum gibi, sokuldum yanına:

«Siz misiniz? Bir emriniz mi vardı?»

«Yooo» dedi, «Ne emrim olacak ki? Flürye'ye gidiyorum da...»

Lâf olsun diye:

«İsabet!» dedim, «Tam gününü seçmişsiniz. Hava da çok güzel!»

İçimden de tamamladım:

«Ulan Haşim! Tam Boğaz havası!... Sevim'i atarsın arabaya!... Böyle fırsat kolay kolay ele geçer mi?»

«He ya!» dedi, «Tam zamanı!... Baktım hava ısıcak mı ısıcak. Şöööle bi uzanayım dedim Flüryeye. Aldım donumu, havlumu...»

«Çok iyi etmişsiniz!»

Beresini ensesine doğru çekmişti. Terler birikmişti alnında boncuk boncuk. Bir şey hatırlamış gibi, yeleğinin cebine üç parmağını soktu. Karıştıra karıştıra ufaklıkları çıkarmaya başladı:

«Aç avucunu!»

Teker teker sayıyordu:

«On, onbeş, yirmi, yirmibeş, elli...»

Bu iş bitince:

«Yörü» dedi, «Al iki bilat. Üçüncü ossun!»

«Biletin biri kimin için?» diye sordum.

«Kimin için olacak? Senin için!»

«Ben... Ben... Şeye gidecektim bugün. İzmir Ambarına.»

«Gidersin sonra, bir deniz havası al da, böğün. Tohtur dedi ki, gum banyosu gerek saa. Gun aşırı, gum banyosu.»

«Çok iyi gelir romatizmaya. Kum banyosu, deniz banyosu, göz banyosu...»

Keyiften yamyassı oldu, yumuluverdi gözleri:

«İyi bir şey de bulursak... Canımız da sıkılmaz.»

Tren tıklım tıklımdı. Bakıyorum patron geniş yerlerden hiç hoşlanmıyordu. Kadınlı kızlı kümelerin yanına sokuluyordu. Hababamcılardan cüzdanını korumak için de bir elini göğsünden hiç ayırmıyordu. Bir ara önündeki kadından bir yaygara koptu:

«Öf be! Çekil burnumun dibinden!»

Bizim patron dönüverdi arkasını.

«İğne atsan yere düşmüyor. Ne galebelik, ne galebelik!...»

«Öyle oluyor bu Florya trenleri. Denizi, kumu iyi ama, bu trenler, adamı canından bıktırıyor.»

Bizim pişkin patron:

«Ne yapalım» dedi, «Katlanacaz gayri. Romatizma sancısı çekmek daha mı iyi?»

Bizim peder de neler çekmişti bu romatizmadan. Her Allahın günü kum banyosu... O da çok düşkündü sizin gibi...»

«Neye plaja mı?»

«İşini gücünü bırakır, o plaj senin, bu plaj benim, dolaşırdı. Bu yüzden elinde avucunda bir şey kalmadı, sattı, savdı. Çok berbat şeydir bu romatizma. Sonbahara doğru da Bursa Kaplıcalarına başlardı.»

«E... Sonra?»

«Sonrası, annemin evlenme cüzdanıyla komşunun karısını götürmüştü kaplıcaya. Mahallede duyulunca...»

Birden, burnumun dibinden bir çanta kalktı havaya. Tam bizim patronun kafasına inecekti ki, yapıştım bileğine:

«Pardon bayan,» dedim, «Bizim patron romatizmalıdır. Yaslanmadan yapamaz.»

«Ne!» dedi Bayan, «Bu adam mı patron?»

«Beğenemediniz mi?»

«Sevsinler böyle patronu!... Beğenmez olur muyum!... Peki, ne patronu imiş bu?»

«Patron» dedim «Bayağı patron işte!...»

«Bayağılığına bir diyeceğim yok!»

«Yani» dedim, «Ufak tefek patron değil... Koskoca Güzel Çorum Ambarı'nın sahibi.»

Florya'ya gelmiştik. Bizim patron koku almış gibi düştü bir kızın arkasına. Plaj kapısının önünde birden durakladı:

«Güccük Hanım» dedi, «Eylen biraz!»

Sonra bana döndü:

«Haşim Efendi oğlum!»

«Buyur patron!»

«Ben giriyorum içeri.»

«Evet...»

«Sen dışarda bekle beni!»

«Ben mi?» dedim, «Dönüp gitsem, nasıl olur?»

«Yoo, katiyen olmaz! Nasıl olur... Buraya kadar gelmişken... Bukadar da mesarif ittik.»

«Denize girmedikten sonra, durup...»

«Bir yere gidemezsin! Bak hele!... Gel şuraya!»

Bir ağacın altına çekti beni. Yeleğinin cebinden bir saat çıkardı:

«Emanatları sana teslim idecem. Hele al şu saati!... Loncindir ha!... Şu takımı da al... İsfahan işi... Kehribar...»

İç cebine el attı. Dolup taşan bir cüzdan çıkardı. Tutuşturdu elime:

«Tam iki bin iki yüz ellibeş lira var içinde...» dedi, «Aç gözünü!...»

«Sayalım!...»

Birden kıpkırmızı oldu:

«Sayılı» dedi, «Nesini sayacaan?»

«Belki fazlası vardır» diyecek oldum.

«Fazlası varsa virirsin. Görmesinler, goy cebine!»

Bir iki adım attıktan sonra, döndü geldi:

«Vir bi elli kâat!» dedi.

Çıkardım cüzdandan verdim:

«Bi yere gıpırdama» dedi, «Bekle burda. Bi de seni aramayalım.»

Plajın kapısında hâlâ o sarışın bayan bekliyordu. Yılışarak sokuldu burnunun dibine. Bu sefer ne çanta kalktı ne yumruk. Girdiler içeri.

Arkadan yarım saat ya geçti, ya geçmedi. Bir de baktım, bizim patron soluk soluğa çıkmış geliyor:

«Vir bakalım şu amanetleri» dedi.

Önce saati verdim. İnceledikten sonra yerleştirdi yeleğinin cebine. Ağızlığı tutuşturdum eline. Sonra cüzdanını teslim ettim. Evirdi, çevirdi:

«Tamam mı?» dedi.

«Tamam!»

«Hele bi sayak!»

Ağacın dibine oturdu. Çıkardı cüzdanındaki paraları. Benim tepem atmıştı. Önce yüzlükleri ayırdı, sonra ellikleri, geri kalan onluklardan başladı saymaya:

«Beş, on, onbeş, yirmi, yirmibeş, otuz, otuzbeş, gırk, gırkbeş, ellibeş, altmışbeş, yetmişbeş!...»

Her sayı bir küfür gibi oturuyordu ciğerime.

«Tam ikibin iki yüz ellibeş lira!» dedi.

Gözlerimin içine bakarak:

«Elli lira da aldım, ider ikibin iki yüz ellibeş!... Tamam!...»

Sonra tepeden tırnağa süzdü beni:

«Eferim be!» dedi, «Eferim, Helal süt emmişsin doğrusu... Eşkolsun!»

VERECEKSİN DOSTUM

«Ne yaparsan yap!» dedi Abbas Demirbilek, «Bu sene beni tulum çıkart! Bir kuruş vergi verecek halim yok! Bütçenin açığını ben mi kapatacağım Allasen!..»

Hesap uzmanı Galip Güleryüz, bir Ali Cengiz oyunu göstermek istedi:

«İyi ama,» dedi, «Bu yıl mal beyannameleri de verilecek. Bildireceğiz malını mülkünü... Elinde kaç araban var, önce onu söyle sen!»

«Elimde iki arabam var, o da müesesenin! Üçüncü araba hanımın üzerinde... Dördüncüsü... Hem canım, bu beyanname de nerden çıktı? Yoktu geçen yıl. Bu adamları başımıza getirdikse varımızı, yoğumuzu dosta düşmana ilân etsinler diye mi getirdik. Bu arabalar kâr mı getiriyor ki bana! Benzini, yedekparçası, garajı, masrafı, kırığı döküğü..»

«İyi ya! Hepsini masraf gösterir, kârdan düşeriz. Benim öğrenmek istediğim müessesenin kârı ne kadar? Kaç bin lira?»

Oturduğu koltuktan kalktı, birden, Galip Güleryüz'ün masasına sokuldu:

«De ki yirmi araba aldım, on araba sattım. Üç de dışardan soktum!»

«Ya parçalayıp sattıkların?»

«Faturayla parça satmam ben, onları geç. Gelelim faturayla sattıklarıma. Cart cart fatura kestiğime göre ister istemez işleyeceksin deftere... İşlemesini işleyeceksin ama, bu yıl senin anlayacağın Galip beyciğim, anha minha metelik kârım yok!»

«Nasıl olur, her arabadan beşer bin lira kazansan en azdan ellibin lira... Onar binden yüzbin... Onbeşer binden...»

«De ki yüzbin! Diyorum sana, bir kuruş elde avuçta para yok! Vergiye yatıracağım diye bankadan para mı çekeyim? Tefecilere mi başvurayım be!..»

Galip Güleryüz yeni bir manevraya başvurdu:

«Yâni kâr yok bu yıl demek istiyorsun öyle mi?» dedi.

«Ne kârı, tüm zarar!..»

«Güzel! İşleriz deftere... Zarar ayna gibi çıkar, ne telâş ediyorsun! Her müesese kâr etmez ya... Zarar, kârın kardeşidir demişler. Tencerenin doğurduğuna inanırlar da, ne halt etmeye öldüğüne inanmazlar! Söyle şimdi sıradan masrafları! Kiradan başlayalım, önce, telefon parası, elektrik...»

«Tutsa tutsa hepsi onbeş, bilemedin yirmibin!»

«Yedi, sekizbin de şahsî masraf gösteririz...»

«Eder otuz bin!»

«Otuz bin! Demek sen yetmiş bin liranın vergisini vereceksin!»

«Ne tutar vergisi?»

«Yirmi, yirmibeş bin, fazla tutmaz!»

Birden fırladı yerinden:

«Sen alklını mı oynattın Galip bey! Yâni ben yirmi bin, yirmibeş bin lirayı çıkarıp vergidir diye nasıl veririm!»

«Canım, üç taksit yaparız! Yahut yüzde on cezalı ödersin sonra!»

Ters ters baktı yüzüne Galip Güleryüz'ün:

«Yok kardeşim,» dedi, «Sen bu işin üstesinden gelemiyeceksin. Ver şu gelir vergisi defterini bana. Bu işin ustası değilsin anlaşılan! Erbabını bulayım ben! Bir tek kuruşum yok vergiye yatıracak. Ben bono, bono, bono!... Elli bin liralık bono var cebimde. Maliye vergi borcu olarak bono kabul ederse, buyur helâl olsun!»

Askıdaki şapkasına uzandı:

«Hele ver şu defteri. Piyasanın en aptalı ben miyim be! Öylesine defter tutanlar var ki, değil vergi vermek, mükellefi alacaklı çıkarıyorlar hükümetten! Ver şu defteri de gideyim.»

İşin şakaya gelmediğini anlayan Galip Güleryüz, kalktı masasından, kapıya arkasını dayadı:

«Hele sinirlenme Abbas beyciğim!» dedi, «Uyduracağız kitabında! Sen bana fatura getir biraz masraf faturası. Kârın birazını da yatırım gösterdik mi...»

«Yatırım yok. Yatırım gösterelim de gelecek sene binesin dalıma! Ben yatırım gösterdikten sonra İsviçre bankalarından para çeker, yabancı sermaye diye yatırır, kârın yarısını da vızır vızır dışarı çıkarırım, hem de döviz olarak.»

«Canım, hele telâşlanma! Faturasız kazançları geçirmeyiz deftere.»

«Faturasızları sana söyleyen kim ki! Bak dostum, yetmiş bin lira kâr görünüyor. Ne yapıp yapıp bir kuruş vergi göstermiyeceksin, geliyor mu işine?»

«Hele otur canım, bakarız bir icabına! Ne yapalım...»

Telefonun zili, lâfını ağzına tıkamıştı. Bir süre dinledikten sonra:

«Nereye gidersen git!» bir daha da gelme. Sabahleyin ne dedim sana... Bu ay çıkana kadar kafamı, evin girdisiyle çıktısıyla, kumaşla elbiseyle yorma demedim mi?... Benim, mantonun düğmesiyle uğraşacak vaktim mi var be!.. Ben Şanal Ticarete gidiyorum akşam... Oradan da Çifte Tilki'ye! Ancak sabaha doğru gelebilirim. Üç saat uyku yeter. Haydi canım, yorma beni, başımı kaşıyacak vaktim yok.»

Telefonu kapattı:

«Bu ay çıkana kadar böyle bu!» dedi, «Posta koydum hanıma beni arayıp sorma dedim. Bir de onunla uğraşmayalım. Ne diyorduk Abbas beyciğim, fatura isterim. Senin arabalardan biri kaza yapsa, al yedi sekiz bin liralık tamir faturası, Dolapdere senin ağzına bakıyor! Tamam mı? İki de adam çalıştır yanında. Bir de Anadolu'ya tahsildar çıkar. Üç beş kere de yolculuğa çıkarsın olur biter. Fatura isterim ben, fatura. İki bin lira da hesap uzmanı için ayır. Bak, bu ayın gece masraflarını kulağınla duydun. Şanal Ticaret'ler, Çifte Tilkiler...»

«Sana helâlinden bin lira veririm, iki bin beşyüz liralık fatura, kesersin. Haydi hoşça kal dostum!»

«İki bin lira... Öbür binini gelecek ay yüzde on cezalı alırım, ona göre. Bak bu sene tasarruf bonoları da var, karışmam sonra haaa!..»

«Bono mono istemem, bitir işini, kolay!»

«Olmaaaz!.. Binini peşin isterim, çıkarmam seni almadan.»

Abbas Demirbilek, pantalonunun cebinden bir tomar para çıkardı, binlikleri çevirdi çevirdi, ortadaki beşyüzlüklerden ikisini kulağından tutup masanın üstüne attı:

«Yaz üç bin beşyüz liralık fatura, geçir deftere. Haydi Allay yardımcın olsun!»

«Sen onbeş bin liralık fatura gönder, gerisini bana bırak. Haydi gülegüle...»

Abbas Demirbilek çıkarken kapıda piyes yazarı Vahit Varan'la yüzyüze gelmişti. Suçüstü basıldığı kuşkusuyla kapıyı dışardan çekip kulağını yapıştırdı. İçerden Güleryüz'ün sesini duyunca rahatlamıştı:

«Vaaay Vahit'ciğim!.. Şu Mart ayını takvimden çıkarsalar güler yüzünü görmek bana kısmet olmayacak! Nasıl gidiyor işler bakalım?»

«Biliyorsun!» dedi Vahit, «Bir piyesim oynuyordu, kaldırdılar. Üç de senaryo var bu sene. Elime giren, kuruşu kuruşuna yirmidört bin altıyüz lira...»

«Güzel! Onbini„ yazar olduğundan vergi dışı... Ondört bin altıyüz liranın vergisini cayır cayır vereceksin!»

«Ne diyorsun! Masraflar ne oluyor?»

«Canım senin masrafından ne olacak! Evvelâ iş yerin yoktur!»

«Evimi gösteririm iş yeri..»

«Kiranın yarısını yazabiliriz ancak.»

«Peki. Elektrik, su, havagazı...»

«Elektriğin de yarısı. Su, havagazı yazılmaz. Sonra?»

«Şahsî masraflarım...»

«Canım ne olacak senin şahsî masrafından! Ka-

zancının yüzde onunu gösteririz, tutar bin dörtyüz lira... Ev kirası kaç liraydı?»

«Beşyüz lira.»

«Senede altı bin, yarısı eder üç bin... Bin dörtyüz daha, dört bin dörtyüz.. Ivırı zıvırı beş bin. Eh, sekiz bin, dokuz bin liranın vergisini vereceksin demektir. İkiyüz elli, üçyüz liralık da bono.»

«Ne söylüyorsun! Verecek tek bir kuruş yok. Hanım da hasta üstelik.»

«Hiç zorlanma, ilâcı doktoru geçiremeyiz defetere..»

«Ufak tefek masraflar için fatura getirsem?»

«Canım ne masrafın olacak da, ne faturası getireceksin? Bunlar hep yüzde ona girer.»

«Ne tutar, vereceğim vergi?»

«Şöyle böyle bin lira dolaylarında. Üçe böleriz, üç taksit...»

«Üçyüz, dörtyüz lira ha! Verememem azizim. Hanımın reçeteleri cebimde duruyor.»

«Vereceksin, hiç kurtuluş yok!»

«Bir kolaylık gösteremez misin?»

Geniş geniş güldü:

«Sanki vergiyi ben alıyormuşum gibi söylüyorsun.»

«Hesabını yapan sensin. İstersen masraf gösterebilirsin. Piyesleri, senaryorları ben ağızdan söylemiyorum ki sattığım adamlara... Üçer beşer kopya veriyorum. Her sayfayı iki üç liraya yazıyor daktilocular. Top top kâğıtlar, paket paket karbon kâğıtları...»

«Aklım ermez benim, fatura!»

«Alırım!»

Küçükmseyerek baktı:

«Vahit'ciğim!» dedi, «Üzme beni... Müfettişler defterleri bir yoklarlarsa ne yaparım. Sen burayı vergi

kaçırmak için mi açtın, kaç lira vergi verdiriyorsun hükümete demezler mi? Anlamam öyle şey, vereceksin.»

«Piyesim oynadığı günlerde bir ziyafet çekmiştim oyunculara. Sekiz yüz lira kadar masraf... Fatura alırsam lokantadan...»

«İnanmazlar. Sen kim sekizyüz liralık ziyafet kim? Canım, beni de zor durumda bırakmasan olmaz mı?»

«Prömiyer için bir elbise yaptırmıştım...»

«Şahsî masraflara girer elbise... Yazdık!»

«Larousse almıştım... Sonra bizim sendikaya... Tiyatro yazarlar birliğine her ay...»

«Ivır zıvırla toplamı şişiremezsin, geç bunları. Başka?»

«Başka...»

«Görüyorsun ya yok başka bir masrafın. Uydurma faturayı geçiremem deftere, mesul olurum, yeminli uzmanım ben.»

Utana sıkıla sordu:

«Sen ne alacaksın benden, on defter için?»

«Ayda yüz liradan, eder bin iki yüz...»

«Çok... Çok değil mi? Geçen sene beşyüz lira vermiştim toptan!»

«Beşyüz olmaz bu sene. Masraflar iki kat, üç kat arttı. Bak senin bile masrafın ne kadar. Peki, sekiz yüz olsun. Ama peşin.»

«Ancak yarısını verebilirim Galip'ciğim, peşin olarak.»

«Peki, öbür yarısını da Eylül'de.»

İçinde dörtyüz lira bulunan bir zarf uzattı:

«Al şunu da Galip'ciğim, bir faturacık...»

Galip Güleryüz birden çattı kaşlarını:

«Yazamam.» dedi, «Hem yazsam da sana bir yararı dokunmaz ki. Biz Ocak ayına kadar olanları...»

«Öyleyse geçen seneki beşyüzün faturasını...»

«Nasıl veririm!» diye bağırdı, «Ne sanıyorsun beni! Geçmiş tarihli fatura keseceğim de, bir de onu föylerine işleyeceğim haaa!... Ben şurda alnımın akıyla ekmek paramı çıkarmaya çalışan bir hesap işçisiyim. Sen vergi kaçıracaksın diye, günü geçmiş fatura kesip de âleme kepaze olamam. Mal beyanında da bulunacaksın. Tasarruf bonosu da alacaksın. Biz burayı Maliyeyi kazıklamak için açmadık, görevimiz hem memlekete hizmet, hem de halka. Herkes gibi sen de tıkır tıkır vergini vereceksin dostum, hiç kurtuluş yok!»

DOKTOR KORKUSU

Anladım, bende mutlaka bir kalb hastalığı var. Ara sıra içimde bir sıkıntı, bir darlık başlıyor... Gırtlağım sıkılır gibi oluyor. Soluk alamıyorum. Nabızlarım, daha doğrusu kalbim küt küt atıyor.

Biliyorum, doktora görünmek gerekir ama, ben doktordan çok korkarım. Ya «sende kalp yetersizliği var!» derse, büsbütün keyfimi, uykumu, iştihamı kaçırırsa...

Şöyle iki kat, üç kat merdiven çıksam, merdivenin üst başına yıkılacak gibi oluyorum. Odam da, aksi gibi, apartmanın çatı katında. Asansör de yok, çık çık bitmiyor. Her katta küçük molalar veriyorum. Üçüncü kata gelince çıkarıyorum gazeteyi cebimden, trabzanlara dayayıp başlıyorum okumaya. Bu çarpıntının üstüne her yazı da okunmuyor ki... Cinayet, yaralama, kız kaçırma haberleri tehlikelidir. Hele kalb

sektesinden ölüm vakaları hiç gelmez bana. Ölüm ilânlarına babam da olsa göz atmam. Daha doğrusu bu üçüncü kattaki büyük molada okuyacak tek bir satır, bulunmaz bizim gazetelerde...

Biraz soluğumu aldıktan, yatışıp, ferahlar gibi olduktan sonra:

«Devam!» emrini veririm, altıncı kattaki odama çıkınca, halsiz uzanırım yatağa. Biraz kolonya çekerim burnuma, limon kolonyası.

Geçenlerde korka korka bir arkadaşa:

«Herkesin kalbi de benimki gibi mi atar?» diye sordum.

«Seninki nasıl atıyor ki?..» dedi.

«Hele merdiven çıkmıyor muyum... duracak gibi oluyor.»

«Herkesin de öyle olur... Merak edilecek bir şey değil!»

Bu arkadaş zaten herkesin nabzına göre şerbet verenlerdendir. Partinin yüksek kademelerinde... İnanmadım yatıştırıcı sözlerine.

Başka bir arkadaşa sordum:

«Sen» dedi «düz ayak bir ev bul... Bırak yüksekleri. Senin merdiven neyine!»

Bu da etliye sütlüye karışmıyan miskinin biridir, onun sözlerine de kulak asmadım.

En iyisi doktora gitmek dedim ama işime gelmedi nedense. Paramla dert alamazdım ya başıma. En iyisi nabız yoklamaya çıkan mebuslardan birini bulmaktı. Ben de öyle yaptım. İlk sözü:

«İktidardan memnun musun?» oldu.

«Ben kendimden memnun değilim ki...» dedim.

«Sen herşeyden önce karamsarsın!» diye tersledi beni.

«Karamsarmı, akımsar mı bilmiyorum ama kalbimden şikâyetçiyim!»

Nabzımı aldı eline, saatini de çıkardı. Dinledi saydı, saydı, dinledi:

«Tam 68... normal!» dedi.

«Demek 68 olunca normal olur?»

«Tabii... Hiç merak etme!..»

İşimin başına rahat bir kalble gitmiştim. Bir ara saatimi koydum masanın üstüne. Sağ elimle sol nabzıma yapıştım. Saydım, tam 80... Normali 68 olduğuna göre demek bu atış anormaldi... Zaten içimde de bir sıkıntı başlamıştı. Göğsümden gırtlağıma doğru bir darlık geliyor gibi oluyordu. Yakamı çözdüm, pencereyi açtım. Biraz dinlendikten sonra tekrar el attım nabzıma. Gözüm saatimin saniyesinde... En küçük bir yanlışlık yapmamaya dikkat ederek (Çünkü bu çok hayati bir meseleydi. Hiç gelmezdi şakaya!) saydım. Tam 82, evet tam 82'ydi. Durumum çok, kötüydü. Dinlenmeye, açık havaya ihtiyacım vardı.

Yakamı ilikledim, boyunbağımı düzelttim. Doğru Müdürün odasına koştum: Bir evrakı imzalıyordu. İçeriye telâşla girdiğimi görünce başını kaldırdı:

«Ne var, Dilâver bey» dedi, sonra yüzüme ifadesi bozuk bir evrak inceler gibi gözlerini dikerek:

«Hasta mısın yoksa? Sapsarı olmuş yüzün!» dedi.

«Onu arzetmeğe gelmiştim efendim. İzin istiyorum. Kalbim çok fena!»

«Kalbin mi, hım! İhmale gelmez, doğru evine... bir taksiye atla, çabuk!»

Bir taksiye atladım, tuttum evin yolunu. Merdivenleri küçük mola... büyük mola tam yarım saatte çıktım. Boylu boyunca uzandım yatağıma. Kendimi yatıştırmak için gazetemi açtım birinci sayfa İnö-

nüyle, Ecevitle tıklım tıklım doluydu. İkinciyi çevirdim: İlk haber: «Kalb sektesinden bir ölüm!» altında «Sıcaktan ölenler.» onun altında: «Kalb ameliyatından kurtulamayan bir kalb uzmanı», Sonra ölüm ilânları...

Gazeteyi fırlattım. Nabızlarımın gürültüsü, kulaklarıma geliyordu. Saatimi çıkardım kolumdan. Başladım nabızlarımı saymağa:

«Bir... iki... üç» Hay Allah elim titriyordu. Yeniden başladım:

«Bir.. iki... üç!» gözüm kararıyor, başım dönüyordu.

«... Seksen bir... Seksen iki... seksen üç... Aman etme! Seksen dört... Eyvah! Tam seksen dört!»

Bak felâkete. Demek gidiyordum. Yakamı çözdüm, pencereyi açtım, başımı uzattım. Alt katın balkonunda bir bayan çamaşır asıyordu. «Hanım! yetiş ölüyorum» diye bağırdım.

Apartmanda ne kadar insan varsa toplandı başıma. Ben ağzımı açacak durumda değildim. Boğazımı sanki görünmeyen bir el sıkıyordu. Bir kadın:

«Yazık!» dedi «İntihar etmiş!»

Bir genç kız;

«Zehir içmiş olacak!» dedi.

Bir tüccar:

«İflâs etmiş zavallı!»

Bir subay:

«Emekliye çıkarıldı demek!»

Apartman sahibi:

«İstimlâkten..»

Tulumlu biri:

«İşsizlikten!» dedi.

Bir memur:

«Pahalılıktan!»

En korkunç fikri kapıcı ortaya attı:

«Bir doktor çağırmalı!» diye fırlayacaktı ki:

«Dur gitme!» dedim. Nekadar kötülükler varsa bana hep doktorlardan gelmişti. İmtihanı kazandığım halde beni yatılıya aldırmayan, bir kulübe 20 bin liraya transfer olurken kalbime büyük deyen, tam mebus olacağım sırada politikayı bırakmamı söyleyen, beni evlendirmeyen, güneşte gezdirmeyen, denize sokmayan, Uludağa bile çıkarmayan, heyecanlanırsın diye maçı, tiyatroyu, nutuk dinlemeyi yasak eden, hep bu doktorlar değil miydi!

«Merak etmeyin!» dedim. «İntihar etmedim. Ben dar gelirli bir memurum o kadar, intihar benim neyime!»

Saatimi koydum karşıma, nabzıma yapıştım.

«Bir... iki... üç... beş... on... Tam 68 yani normal!»

Oh! bir şeyim kalmamıştı. Doktorun kendisi değil ama, korkusu bile yetmişti bana. Başka şeydi şu tıp!

BENİM DEĞİL, SENİN!

Hüseyin Alnıgeniş, hışımla girdi odaya. Topuklarına kadar inen paltosunun etekleri çamur içindeydi. Kulak memelerini içine alan şapkası, kovaya sokulup çıkarılmış gibi sırılsıklamdı. İki eliyle zor çıkardı kafasından. Çengele gelişi güzel taktıktan sonra, yapıştı telefona. Her zaman da unutrdu bu şehirlerarasının numarasını, hay Allah!.. Seslendi bitişik odaya.

«Jale hanım!»

Ses yoktu. Çevirdi başını kapıya:

«Alefendi be!»

«Buyur beyim!»

«Nerde bu şey... Tövbe tööobe!.. Bu saate kadar hâlâ yemekte mi? Daktilo değil prenses.. Ziyafete çağırmışlar sanki... Herkesin daktilosu evinden ge-

tirir yiyeceğini, içeceğini, peynirdi, ekmekti, sarar sarmalar, alır yanma. Bizimki on iki oldu mu gider lokantaya, kurulur. Gider tabiî, neden gitmesin? Eline bin liraya yakın para geçiyor. Söyle bakalım, şehirlerarasının numarası kaçtı?

İster istemez Ali Efendi'nin başı Jale'nin odasından yana döndü. Böyle zamanlarda hızır gibi yetişirdi imdada .

«Blimiyorsun ha! Ne bilirsin sen. Sana söylüyodum, ne bilirsin. Söyle bakalım! Bu saate kadar nerde kaldı bu kız? Biri mi aldı götürdü yemeğe yoksa? Söyle be! Dilini mi yuttun! Yemin eder misin bu kızın hâlâ bu saate kadar yemekte olduğuna?.»

Telefon alıcısını küt, koydu yerine:

«Yani şu daktilo kız da olmasa Mersin'e ikimiz bir olup da telefon edemeyeceğiz. Vay bizim erkekliğimize!»

Öfkeyle yapıştı yeniden telefona:

«Ne olursa olsun... Ne olursa olsun başlayalım sıfır birden. Sıfıır... Biiir!.. Ne çıkarsa bahtına! Meşgul! Telefoncu kız da yemeğe gitmiş olacak. Haspam bi de kızıyor daktilo deyince. Efendim tercüme bürosu şefiymiş. Tercüman da değilmiş! Tercüman deyince Ayasofya'da turist gezdiren, kafasını gözünü yara yara Amerikanca, Almanca konuşan allıklı podralı madamalar gelirmiş gözünün önüne. Bildiği Alamanca'nın içinden yarım Türkçemle ayna gibi çıkarım ben. Geçen gün soruyordu Konsinye ne demek diye. Konsinyeyi bilmediği için mektuptan bir manâ çıkaramıyormuş. Sen dedim yapacağın tercümeyi yap da konsiyesi eksik olsun! Sıfır... Sıfır iki! Eferim Bayan! Çabuk çıktın! Mersin! Çalıyor. Geldin mi bayan, hoş geldin! Mersin'le işimiz çıktı. Sen karışmaz mısın Mersine! Sen İstanbula mı karışırsın! Aman fazla

da karışma! Sıfır üç mü, dedin. Sağol kızım! Numara mı, senin iki sayılık numaranı burda iki kişi zor çıkardık. Sen, Yaş, Üzüm de, anlar ordaki hanım kız. Ödemeli, ödemeli tabiî!... Orası da bizim ya! Zararı yok Mersin'in hesabına geçsin telefon parası... Çok bekliyecek miyiz? İki saat falan mı, acele olsun öyleyse. İşimiz essahtan acele! Ne? Numaramız mı? Dur, söyliyeyim, otuzbeş çift sıfır beş! Hadi hanım kızım, elini çabuk tutuver biraz. Bak, Alefendi! Saat kaç, iki buçuk oldu bana kalırsa?..»

«İki buçuk!»

«Nerde bu saçı hotozlu Hint azmanı kılıklı! Ne bereketli yemekmiş... Alefendi doğru söyle ara sıra sen de gidiyor musun yemeğe?»

«Hayır beyim... Estaafirullah! Biz kim lokantaya yemeğe gitmek kim? Uydururuz ayak üstünde ne geçerse elimize!»

«Ha!.. Öyle de yoksa... Sen çoluk çoluk sahabı bir adamsın, çar çur etme eline geçen parayı. Şimdi bak, bir toparla zihnini. Bi telefon üzerine mi kalktı gitti bu kız, yoksa kendiliğinden mi gitti? Aklını başına topla da söyle! Zil sesi falan, geldi mi kulağına?»

«Bi telefon oldu gibime geliyor. Sakın o gittikten sonra olmasın!»

«Kim kime soruyor be!»

«Tamam! O gittikten sonraydı. Zil çalınca koştum. Biri Jale'yi arıyordu.«

«Ne?.. Jale'yi mi arıyor?»

«Evet!»

«Kim bu arayan?»

«Söylemedi kim olduğunu!»

«Erkekti tabiî..»

«Pek erkeğe de benzemiyordu.»

«İnceydi sesi demek?»

«Eh, kalın sayılmazdı!»

«Kız arkadaşı olamaz mı?»

«Olur! Neden olmasın!»

«Evet, evet... Kız arkadaşıdır.. Bak Alefendi, senin birinci vazifen, buraya girip çıkana göz kulak olmak! Bundan sonra kuş uçup, karga sekmeyecek bu yazıhanede, anladın mı. Merdivende birini görsen, dikileceksin başına. Yani göz açtırmayacaksın bu kıza! Hattâ, yazıhaneden çıkıp da yola düzüldü mü bakacaksın peşinden... Olur a... Hergelenin biri düşer peşine... Şöyle biraz gideceksin peşinden... Sonra gelip teker teker bana anlatacaksın. Bu kız... Bu Jale dedikleri kız çok bitirim kıza benziyor, ne dersin? Anasının gözü kız, yaman kız haaa!.. Al şu paltoyu bakalım!»

Arkasından paltoyu sıyırdı, geçti aynanın karşısına. Avurtlarını diliyle şişirip sakal diplerinden sivilceleri incelemeğe başladı.

«Haaa!...» dedi, «Ne diyorduk.. Bu Jale denilen kızın var mutlaka bir dalgası.. Bak, iyi dinle Alefendi, bi süalim var senden. Açık açık dosdoğru söyleyeceksin! Geçen gün merdivenin başında yakaladım ben bu kızı. Kafa kafaya vermişler bi delikanlıyla. Şöyle sarışınca da, inceden uzun boyluca.. Sen mutlaka bilirsin bu delikanlıyı. Dinine imanına, söyle doğrusunu!. Bu kızı içerde fingirderken gördün mü hiç? Odasında falan?..»

«Valla beyim bi kere...»

«Ha? Bi kere mi dedin?»

«Kızın odasında seninkiyle bir gün..»

«Kim benimki, çabuk söyle!»

«Senin oğlan canım, Halit bey!»

«Neee? Halit haaa! Ne halt ediyordu odasında-»

«İçeriye postayı bırakmak için, girdiydim, senin odaya. Kız bağırıyordu, olmaz burda, diye...»

«Vay anasını!»

«Olmaz! Olmaz!.. Gelirler diyordu boyuna. Sonra, Ali efendi diye selsendi. Peşinden de zile bastı. Ben mahçup olmasınlar diye sokaktan gelir gibi yaptım.»

«Nasıl oturuyorlardı, söyle açık açık! Vay namussuz vay! Demek bizim oğlanı baştan çıkoruyordu ha!»

«Kim kimi baştan çıkarıyordu, bilemem! Yalnız kızın yüzü pençe pençe kızarmıştı. Saçları da atılmış pamuk gibiydi. Yakası paçası kaymıştı bi yana..»

«Demek aralarında bi şeyler geçmiş demeğe getiriyorsun!»

«Benim gördüklerim, bunlar...»

«Eee sonra!»

«Bana bi gazoz söyler misin Ali efendi, dedi.»

«Kim dedi, kız dedi tabiî.. Yanmış kızın içi..»

«Halit bey de bi kahve istedi, az şekerli..»

«Orta şekerli içerdi piç kurusu. Demek yüreği kabarmış, bastırmak için olacak! Hele duur seeen! Sonra?»

«Sonrası sağlığın beyim!»

Bir ileri bir geri dolaşmağa başladı. Bir sigara yaktı:

«Alefendi!» dedi, «Bi az şekerli kahve de bana söyle! Sonra git berber Nami'ye, sıraya koysun beni! Bi telefonu var geliyor dersin! Hadi bakayım!»

Geçti yeniden aynanın karşısına. Masanın üstünden aldığı iğneyle başladı sivilcelerini ameliyata... İşine öyle dalmıştı ki, kapıdan girenin Jale olduğunun farkına bile varmamıştı:

«Nasıl?» dedi, «Boş mu berber?»

«Efendim, benim!» dedi, Jale suçlu suçlu.

«Ooo sen miydin Jale hanım!»

«Efendim özür dilerim. Bankadaki arkadaşım..»

«Hangi arkadaşın?»

«Nermin.. Telefon etmişti bana. Kumaş alacakmış da.. Beraber yemek yedik. Sonra aldık kumaşı..»

Elindeki gazeteleri, mektupları uzattı:

«Bir tanesi Hamburg'tan!» dedi.

«Hamburg'tan mı? Hemen aç da oku!»

Her şeyi unutmuştu. Jale zarfı açtı. Şöyle bir göz gezdirdi:

«Hoffman kardeşlerden!»

Bundan önceki tercüman hep, Hofman biraderler derdi. Acaba hangisi daha çok Almanca biliyor diye düşündü Alnıgeniş:

«Eee?» dedi, «Almış mı sandıkları?»

«Evet, 582 sandık portakal, 224 sandık limon!»

«Eziği, çürüğü?»

«2864 kilo portakal, 1260 kilo limon!»

«Güzel! Çok güzel...»

«Efendim, anlayamadım. Çürük miktarı bu sefer çok fazla değil mi?»

«Güzel... Güzel! Çok güzel!... Anlamazsın sen. Satışlar konsinye! Yani çürüğü, eziği çıktıktan sonra para gelir bizim bankaya! Akreditif değil satışlarımız.»

«İyi ya efendim. Çürüğü çok çıkarsa para da az gelmez mi?»

«Az gelir.»

«Peki efendim, iyi mi para az gelirse?»

«Canım anlamayıver... Çürüğün parası da Alamanya'da kalır!»

«Demek bu malın çürüğü de para ediyor!..»

«Bırak uzun lâfı da hesabı burda yazıldığı gibi deftere geçir. Biliyorsun her sandıkta 25 kilo mal var. Çürüğü, eziği düş! Tutarının yüzde ikibuçuğu vergi.. Yüzde bir onda üçü gümrük... Bunlar portakal. Limon değişir. Gümrük iki onda dört.. Vergi ikibuçuk.. Hadi bakalım, geçir benim el defterine!»

Şehirlerarası kesik kesik çalmağa başladı. Yapıştı telefona:

«Alooo!.. Mersin mi? Yaş Meyva... Alooo.. Halit! Evlâdım, sen misin? Yeni mallar yükleniyor mu? Sekiz yüzden aşağı düşürme bu sefer. Limonu da beşyüz yap! Şu Hofman biraderler, dürüst insanlarmış vesselâm. Orda da bizim gibiler çıkarmış meğer.. Malı çıkarınca hemen İstanbul'a geçersin, yüklersin elmaları trene. Sonra doğru uçakla Almanya.. Bedelsiz ithal müsaadesi çıktı. Artık alabilirsin arabayı... O dediklerimi de unutma! Portakalın sandığı onüç Mark bırakıyor, limonun oniki, bilemedin onbir. Dedim ya aşkolsun şu Hofmanlara. 2864 kilo çürük gösteriyor 582 sandık portakaldan.. Yola geldi en nihayet. Limondan da 1620 kilo... Ne demişler? Ya huyundan, ya tüyünden.. Almanları da beznettik kendimize.. Masraf etme ha yollarda fazla! Bizimkileri de gör gitmişken, paralarını değiştiriver zavallıların! Dediğim gibi portakallar sekizyüzden aşağı olmasın, limon da en azdan beşyüz sandık! Üzümden daha baskın çıktı şu narenciye.. Elma da fena değil. Sen diyordun ki Alaman zabıtası çürük zaptı tutmaz. Neden tutmazmış! Çürük zaptından Alaman milletine var mı bi zarar. Kendi parası içerde kalacak değil mi? Elmadan

yarı yarıya çürük zaptı almadı mı Hofmanlar? Verir bu Alaman milleti, bilir işini! Adamına göre, Yunanla Yunan.. Fransızla Fransız!.. Elini çabuk tut! Bedelsiz ihal müsaadesinden faydalanalım. Bizi gene düşündüler, Allah razı olsun... Daha olmazsa kalsın bankada canım! Ne olur ne olmaz!.. İyiler, hepsi iyi!.. Kendini fazla yorma Alamanya'da, kolla kendini! Kulağını çekerim sonra!»

Başını çevirdi birden Jale'ye. Öfkeden titriyor gibi geldi ona. Gene al al olmuştu yanakları. Alaylı alaylı sırıtarak telefonun sonunu bağladı:

«Uykusuz kalma! Hadi gözlerinden öperim, yolun açık olsun!»

Kapattı telefonu. Jale'yi uzun uzun süzdükten sonra, çıktı. Traştan sonra geçti yerine. Hava kararıyordu döndüğü zaman:

«Alefendi!» diye seslendi.

«Buyur beyim!»

«Ambara git! Sana ezikcelerinden bir iki kilo elma versinler, götür evine. Yesin, çoluk çocuk. Hadi bekleme fazla. Bizim Alamanya'ya mektuplarımız var yazılacak... Giderken bir kahve söyle bana.. Jale hanıma da bir gazoz!.. Söyle ambardakilere.. Yarın sabah sandıklamağa başlasınlar artık!»

Kahveci gelip gittikten sonra kalktı yerinden kapıyı usulcana sürgüleri. Geçti Jale'nin odasına. Berber pis bir kolonya sürmüştü. Birden kusacakmış gibi oldu Jale. Sinek kaydı traşla pırıl pırıl olmuş yanaklarına ilişti gözleri. Büsbütün altüst oldu midesi. Olanın bitenin hiç farkında değildi Alnıgeniş. Bir patron çalımıyla:

«Bitti mi mektubun tercümesi!» diye sordu.

«Yaptım..» dedi, «Bir makinesi kaldı!»

«Hadi bakalım! Bu akşam çok mühim işlerimiz var. İki mektup da ben yazdıracağım, Hofman biraderlere..»

«Yazarız efendim!»

«Jaleee!..»

Bu tuhaf bir sesleniştı. Anaç bir Mart kedisi miyavlamasıydı. Jale çalıştığı yerlerde buna benzer seslenişlere çok rastlamıştı:

«Ne var!» diye kaldırdı başını.

«Konsiye'nin ne demek olduğunu anladın mı?»

«Anladım efendim!»

«Yirmibeş kilo çürük portakal onbeş Mark.. Çürüğün ne vergisi var, ne gümrüğü.. Bunu da anladın mı?»

«Anladım efendim!»

«Beş ton üzümün yerine göre üç tonu da çürük çıkar, beş tonu da...»

«Anladım!»

«Almanya'da kaç bin Markım var, onu da asağı yukarı hesaplamışsındır!»

«Eh, aşağı yukarı!»

«Şimdi söyle şekerim, Almanya'da bir ay kadar kalmak ister misin?»

Jale'nin yanakları gene al al olmuştu. Gözleri o eski tatlılığını yitirmiş, öfkeden bulutlanıvermişti. Saçları hâlâ karmakarışıktı. Alnıgeniş, bu saçları okşayıp düzeltmek, bu pençe pençe kızarmış yanakları ısırmak istiyordu. Ama çekiniyordu, neden? Midesindeki yemeğin parası bile kendisinden çıkan bu zavallıdan neden korkuyordu bu kadar? Birden kavradı bileğini, çekti kendine. Sinekkaydı traşlı pörsük yüzüne değmişti Jale'nin yanakları diri diri.. Kız, iki eliyle itti onu:

«Bağırırım pencereden!» dedi, «Oturun yerinize!»

İşte bunu beklemiyordu Alnıgeniş. Vay anasını! Bayağı karşı gelmek demekti. Saygısızlıktı bir bakıma:

«Ayıp!» dedi, «Hiç beklemezdim bunu, Jale hanım senden!»

«Ne bekliyordunuz, anlayamadım!»

Alnıgeniş, sandalyesini çekti geri geri:

«Demek Almanya'da bir yaz geçirmek istemiyorsun!»

Hiç cevap vermiyordu.

«Demek Voksvagen arabasının sahibi olmak niyetinde değilsin!...»

«Demek ifil ifil çamaşırlara, şık çantalara, pahalı iskarpinlere ihtiyacın yok ha!»

«.....»

«Mayışının sekizyüzden bine çıkmasına taraftar değilsin demek!»

Genç kız masayı hızla itti ileri, doğruldu:

«Bunların hepsi olacak!» dedi, «Hem de Almanya'daki paracıklarınızla olacak.. Hepsi!.. Hepsi!..»

Şaşırmıştı Alnıgeniş:

«Olacak değil mi?» dedi, «Olacak tabiî.. Yaşa!.. Hem daha da fazlası olacak!»

«Evet.. Daha da fazlası.. Evler.. Apartmanlar, dükkânlar, ambarlar!..»

«Neden olmasın sen benim olduktan sonra!.. Canım, şekerim benim! Daha neler, neler.. Varım, yoğum sana feda olsun! İlk iş, burdan çıkar çıkmaz doğru kuyumcuya gideceğiz.. Bilezik.. Küpe.. Kolye.. Ne beğenirsen! İstersen şık bir altın saat. .Önce sen benim olacaksın, sonra bütün varım yoğum senin olacak!»

«Ben mi senin olacağım!»

«Evet şekerim!»

«Ben haaa!. Olamam ki!..»

«Neden canım!»

«Olamam!»

«Olursun bi danem, olursun!»

«Ben üç aylık çocukla başkasının oldum çoktan!»

«Ne? Üç aylık çocuk mu? Kimden?»

«Yabancı değil, oğlundan!»

«Yalan!»

«Yalanı yok! Dönünce evleniyoruz!»

«Aslaaa!.. Razı değilim!.. Olamaz!.. Yalan!»

«Sayın patronum hiç telâşlanmayın, hepsi olacak.. Hele bir olmasın!»

Çekmeceden bir gazete çıkardı, uzattı Alnıgeniş'e. Tekrardan geri aldı:

«Okuyamazsınız!» dedi, «Ben okuyayım, dinleyin! Maliye Bakanlığı hesap uzmanları, İzmir'de verkaçakçılığını önlemek, vergi mükellefiyeti dışında, kalanları tesbit etmek, dış ticaret dalaverelerini meydana çıkarmak gayesiyle dünden itibaren toplu yoklamalara başlamışlardır!»

Alnıgeniş yavaş yavaş kalktı yerinden. Önce paltosunu giydi, sonra şapkasını kulaklarına kadar geçirdikten sonra:

«Hadi eyvallah, hanım kızım!» dedi, «Ben gidiyorum. Al şu anahtarı! İşlerini bitirdikten sonra çekiver kapıyı. Sabahleyin erken gelir açarsın. Yazıhane benim değil, senin bundan sonra! Demek bir günde öğrendin konsinyenin ne demek olduğunu! Hadi hoşça kal!.»

PALAVRA

«Şövalyem» dedim, «Yeryüzündeki atların en asil kanlısı Rossinant, emrinize muntazırdır.»

Ben bu cümlede geçen «emriniz» ve «muntazırdır» kelimelerinin yahudicesini bilmediğimden söz oraya gelince yüzüme aşırı bir saygı ifadesi vererek cahilliğimi örtmeğe çalıştım. Benim bildiğim yahudice en kibar bir Şişhane yahudicesi olmakla beraber, İspanya'nın en soydan bir şövalyesiyle konuşmağa hiç de elverişli değildi. Ben Viktorya'dan ancak kadın-erkek ilintilerini en pratik şekilde ifalendiren kısa cümlelerden fazlasını öğrenememiştim. Viktorya'nın konuşma dili, bir tezgâhtar diliydi. Benimki de daha fazlası olamazdı tabii. Ama, Şövalye Donkişot De La Manş, noksanımı yüzüme vuracak aşağılık insanlardan olmadığı için ispanyolcamı anlar görünüyor, anlaşıp gidiyorduk.

Şövalye De La Manş, gece bozulan bıyıklarına günlük biçimini verdikten sonra miğferini çividen saygıyla indirdi, aynanın karşısında kibar çehresine bir kahramanlık ifadesi kazandırmak için başına usturupluca geçirdi.

«Sinyor Cemil!» dedi, «Başım bu şövalyelerin tacıyla huzura kavuşabliyor ancak!»

«Haklısınız şövalyem! Çizmeleriniz ve zırhlarınız da miğferle asorti. Gerçekten Yahya Kemal, nasıl onsekizinci yüzyıl divan şiirinin neoklasizmini yapmaya kalkışıyorsa, siz de ortaçağın şövalyelik romantizmini taa buralara kadar sürükleyip getirmeye muvaffak olmuş bulunuyorsunuz!»

Miğferini son bir defa daha gözden geçirdi. Sigara kutusuyla onarılmış tarafını hafiften sağa yatırdı. Miğferdeki bu delik, asil şövalyemizin İkinci Dünya Savaşında mavi tümenle şark cephesine giderken dalgın bir Amerikan havacısının düşürdüğü bombanın muzipliği sonucu açılmıştı. Bu, şövalyemiz için pek yerinde bir ihtar olmuştu. Artık daha ileriye gidemezdi. Hem gitmesine de lüzum kalmamıştı. Şövalyeliğini tastik ettirecek şeref yarasını almıştı çünkü. Hernekadar bu yara bedeninden bir damla asil kanın akmasına bile fırsat vermemişse de yarayı alan miğfer, şövalyeliğinin en şerefli bir simgesi ve vücudunun kafa gibi, kol gibi gerekli bir parçası demekti. Bu güzel rastlantı sonucu göğüs zırhına taktığı madalyayı cephede düşürmemek için mavi tümeni serüveniyle başbaşa bırakıp Rosinant'ın başını İtalya'ya doğru çevirdi. Hiçbir hudut, şövalyeler şövalyesi Donkişot'a kapalı değildi. Kahramanlığı dilden dile yayılmış, namı, babası Servantes'i bile ünlendirmişti.

«Sinyor Cemil!» dedi, «İstanbul surlarından kac saat mesafedeyiz?

«Yayan mı, yoksa?»

«Teessüflerimi bildiririm. Bir şövalye için uzaklıklar at yürüyüşüyle hesaplanır. Yani Rosinan'ın yürüyüşüyle.»

«Yayan beş saat, Rosinant'la onbeş saat!»

«İkinci bir hakaret. Size atımın ne mucizeler yaratacağını göstereceğim. Bir saat sonra surların önündeyiz, göreceksiniz!»

Hancı atını kapının önüne çıkarmıştı. Asil şövalye, bizi uğurlayan Hancı Ali'ye:

«Çok muhterem şövalyem!..» diye başladı, «Şatonuzda gösterdiğiniz misafirperverlikten dolayı... teşekkürlerimi arzederim!»

Atına atlamıştı. Mızrağını da eline verdim. Hanın kahvesinde kağıt oynayanlar avluda bizi görünce dışarı fırladılar. Boyunbağlı bir delikanlı yanıma sokularak:

«Abi!» dedi, «Kamerayı göremiyorum. Rejisörü tanımak isterdim, Atıf Abi mi?»

«Film değil bu!» dedim, «Donkişot'un ta kendisi!»

«Nasıl olur, Donkişot hayatta mı?»

«Büyük adamlar ölümsüzdür. Sen Nasrettin Hoca'yı öldü mü sanıyorsun?»

Biz türkçe konuşuyorduk. Şövalyemiz henüz tek bir kelime öğrenememişti dilimizden.

«Saygı değer kılavuzum ne söylüyor bunlar? Bakışlarından hayranlıklarını ifade ettiklerini anlıyorum.» diye sordu şövalye.

«Siz şövalyeler için hiçbir şey meçhul değildir. Hayranlıklarını ve saygılarını sunuyorlar.»

«Benden de sonsuz sevgiler... Onlara söyleyiniz ki nerde bir haksızlık varsa ordayım. Allah daima benimledir. İstanbul'u kompradorların istila ettiğini

duydum. Halkı soyanların kellelerini mızrağıma takıp Galata kulesine dikeceğim! Zayıfları, çaresizleri himaye edeceğim, kılıcım üzerine söz veriyorum. Palavra! Palavra! Palavra!»

Bu palavra, Viktorya'dan öğrendiğime göre «parol donör», yani «söz veriyorum!» anlamına geliyordu. Ama bizim gafiller Türkçe anlamını bildikleri için Donkişot'u:

«Palavra!» diye yuhaladılar. Şövalye'nin bu tezahürat çok hoşuna gitmişti!

«Komprodorlara, işbirlikçilere ölüm! Palavra!»

«Palavra!»

«Çocuklara şefkat!»

«Palavra!»

«İnsanlara huzur ve saadet!...»

«Palavra Donkişot!»

«Sulh, sukün, sükünet!...»

«Süt, yumurta, peynir, et!»

«Mızrağımın üstüne, kılıcımın üstüne, kalkanımın üstüne, dünyanın en asil kanını taşıyan atım Rossinant'ın başına palavra!»

«Palavra!...»

Her palavradan sonra gürültüyü duyan koşmuş, avlu dolup taşmıştı. Bu halk, üç beş büyük seçim atlattığı için büyük palavralara alışkındı. Ama kendi nutkunu bir tek kelimeyle eleştiren bir hatibe şimdiye kadar raslamamışlardı. Hatibi atından alaşağı edip omuzlamak istediler. Ama Donkişot şimdiye kadar böyle bir gösteriyle karşılaşmadığı için şaşırmış, mızrağı ile meçhul bir düşmana karşı gard vaziyetine geçmişti.

«Telaşlanmayınız asil ve kahraman şövalyem!» dedim, «Bu bir sevgi tezahürüdür!»

Onu attan alıp omuzlamayı yeter bulmayan kala-

balık, Rosinant'ın birer bacağından beşer onar yakalayarak Hırka-i Şerif tulumbası gibi omuzladılar. Rosinant ve asil binicisi Şövalye De La Manş, yüz kiloyu aşmadığı için bu iş çok zahmetsiz oldu. İnsan başına ancak bir iki kilo kadar bir yük düşüyordu. İstanbul surları istikametinde başladılar, marş marşla koşmağa... Bu gidişle atlı ve yayan, yaptığım yol tahminleri boşa çıkacaktı. Bu hızla iki sate varmadan Edirnekapı'daydık.

Bir ara kemikleri birbirine geçen Rossinant, tabii ihtiyaçlarının en küçüğünü edaya kalkışınca... Önce arka ayaklarını omuzlayanlar, sonra ön ayakları kucaklayanlar, Rossinant'ı taşımanın, Cadillac omuzlamak gibi temiz bir iş olmadığını anlayıverdiler. Son model bir Pakart, bir Cadillac, deposundan ne bir damla benzin, ne radyotöründen bir damla su akıtırdı. Ama Rossinant gibi asır görmüş bir taşıt, her deliğinden, her çatlağından seksen çeşit sızıntı yapabilirdi. Kalabalık, Rossinant'ı yol üstünde bırakıp bir anda kayboluvermişti.

Son defa eller kalktı, mendiller sallandı. Şövalyeler şövalyesi Donkişot De La Manş, «Hak ve hakikat yolundan ayrılmayacağım, vadediyorum, palavra.» diye son bir defa daha bağırdı. Uzaklardan uğultu halinde karşılığı geldi:

«Yuuuu, palavraaaa.»

BEYGİR KASAPLARINA KARŞI

Yanımızdan hızla geçen eski model bir Fort, Rossinant'ı ürkütmüştü.

«Kaç yıldır alışamadı bu beygirsiz arabalara» dedi, «Ürküyor mübarek hayvan. Üzerinde benim gibi ün-

lü bir binici olmasa, tepetaklak gitmemiz işten bile değil!»

«Haklısınız şövalyem!» dedim.

«İstanbul'da ünlü biniciler var mı?»

«Kalmadı şövalyem. Şimdi ata sütçülerle, sünnet çocukları biniyor.»

«Peki şövalyeler neyle dolaşıyor?»

«Cadillaclarla. Yalnız Şövalye Kasım Gülek'in bir eşeği var.»

«Cadillac'ı yok mu?»

«Olsa da binemez. Adam çiğnetiyor.»

Arkamızdan gelen otobüsün şoförü başını çıkarıp bağırdı:

«Destur babalık! Bu yolun birazını da bize bıraksan!»

«Babalık!» kelimesini, «Asil şövalyem!» le değiştirerek çevirdim. Sözü «Geçmemize müsaade buyur!» biçimine sokarak.

«Geçebilirsin, müsaade ettim!» diye mızrağını yol boyunca uzattı. Bu asil davranışa, otobüs yolcularından biri hiç de nazik olmayan bir gülüşle cevap verdi:

«Ulan müze bekçisi görmesin seni! Atar askeri müzeye alimallah!»

«Yuuu enayi, film çeviriyor!»

Şövalyemiz onlara karşılık verebilmek için bana:

«Ne söylüyorlar?» diye sordu.

«Şu gördüğümüz kahraman, şövalyelerin en asili, diyorlar.»

Ama yutmamıştı şövalyemiz:

«Ama şövalye geçmedi sözün içinde.» dedi.

«Haa, şövalye mi? Bizde şövalye, enayi demektir. Onlar da enayi dediler.»

«Enayi, çok güzel çok ahenkli bir kelime... Türki-

ye'de bulunduğum müddetçe ben de şövalye karşılığı enayi diyeceğim. Sen de öyle söyle de anlaşalım!»

«Başüstüne asil enayi!»

«Yakışıyor, değil mi?»

«Yakışmaz mı?»

«Demek sizin enayiler ata binmezler?»

«Evet enayiler enayisi!. Bizim enayiler Packart'lara, Cadillac'lara, Parisien'lere binerler.»

Güneş iki mızrak boyu yükselmişti. İstanbul surlarına oldukça yaklaşmıştık. Nedense Fikret'in sisinden bazı mısralar geldi aklıma. Yüksek sesle okudum:

«Katil kuleler, kal'alı, zindanlı saraylar...»

«Tercüme et!» dedi.

«Asil enayim!» dedim, «Bildiğim Şişhane yahudicesi bu anlamlı mısraları çevirmeye elverişli değildir. Eğer Viktorya okur yazar bir kız olsaydı, İspanyolcam şüphesiz çok farklı olacaktı.»

«Söyle bana» dedi, «Sizin Fatih İstanbul'u kaç günde fethetti?»

«52 günde.»

«Ben kaç günde fethedeceğim?»

«Belli olmaz, işi bilir.»

«Bir günde! Ben bir günde gireceğim surlardan içeri!»

«Belki bir saatte.»

Ama o atlı, ben yaya, akşam olmuş, surlara bile varamamıştık. Rossinant yerinde saymağa başlamıştı. Ayakları geri geri gidiyordu. Benimse, açlıktan imanım gevremişti. Başım dönüyordu. Donkişot'u kışkırtmak için:

«Asil enayim!» dedim, «Kale kapıları kapanmadan girelim kente!»

«Kale kapıları kapalı ise, şu mızrağım hakkına, bir dakikada açtırırım!»

Enayiliği kabarmıştı. Gece yarısına doğru Edirnekapı önlerine varabildik. Surları görünce Rossinant'ın dizginlerini çekti. Çekmeseydi de at duracaktı zaten.

«Sinyor Cemil!» dedi, «Bak bakalım, hendekler dolu mu?»

Eskiden bildiğim için:

«Boş!» dedim.

«Olmaz!» diye sertleşti, «Keşfe çıkacaksın, rapor isterim!»

Surlara doğru birkaç adım attım. Karşıda bir sur yıkıntısının dibinde nokta kadar bir ışık yanıp sönüyordu.

«Görüyor musunuz şu ışığı?» dedim.

«Evet, görüyorum!»

«Ne olabilir acaba?»

«Ya bir nöbetçi feneridir, ya da... Sur mazgalından sızan ışık...»

Sonra beni cesaretlendirmek için:

«Haydi aslanım, göreyim seni! Nöbetçiyse atıl üstüne!» diye bağırdı.

Ben sürüne sürüne ilerledim. Bir kayanın arkasından iyice görüyorum artık: Tam üç kafadar esrar çekiyorlardı. Gördüğümüz ışık da esrar sigarasının ışığı... Bir de arkama baktım ki bizimki tepemde dikiliyordu. Mızrağını onlara çevirerek benim bile anlamadığım bir İspanyolca ile meydan okumağa başlamıştı. Keşlerde çoktan şafak atmıştı. Ellerini kaldırarak teslim olmuşlardı. Bu yukarı kaldırılan ellerden birinde hâlâ sigara, bir buhurdan gibi tütüyordu. Yavaşça aldım sigarayı, çift kağıtlı değil, üç kağıtlı, dört kağıtlıydı. Dayanamadım, taaa, iliklerime kadar bir nefes çektim. Şövalyemiz:

«Ne yapıyorsun gafil!» diye gürledi. «Alsana bellerinden kılıçlarını!»

Aradım, tırnak çakıları bile yoktu. Üçü de dalgaya düşmüşlerdi. Ben de onlardan aşağı değildim. Bir nefeste dünyam değişivermişti. Şu karşımdaki asil zat, şövalyeler şövalyesi Donkişot'tu. Ben de onun sadık uşağı Şanso Pansa...

Ya bu üç adam? Onlar da zaptettiğimiz kalenin muhafızları... Elimdeki sigara boşuna yanıp gidiyordu. Bir nefes daha aldım. Sonra uzattım efendime.

«Bir nefes de siz alın asil Donkişot De La Manş! Bir nefes de siz alın ki taa ortaçağın tam ortasına dönelim. Bizim gibi kahramanlar ancak ortaçağa yakışır. Bu kömür, benzin, atom ve uzay asrından ortaçağın romantizmine dönelim!»

Bir nefes de şövalyeler şövalyesi Donkişot çekti. Hepimiz, Rossinant hariç, ortaçağa dönmüştük.

«Asil Donkişot!» dedim, «Rossinant'ı burada bırakmıyalım. Onu da götürelim ortaçağa.»

Zavallı Rosinant'ın, değil ortaçağa gidecek, bir adım atacak hali yoktu.

«Ne yapalım da götürelim?» diye sordu.

«Kolay» dedim, «Çek sigarayı, üfle atın burnuna!»

Dediğimi yaptı. Rosinant'ın gözleri ümitle, hayalle, karanlıkta parlamağa başlamıştı. Hepimiz hazırdık. Donkişot verdi kumandayı:

«İleri!»

Oysa:

«Geri!» demesi, gerekirdi. Ağız alışkanlığıydı bu.

Başta Donkişot'la Rosinant, arkasında ben ve benim arkamda da üç gönüllümüz yürüyorduk. Tam köşeyi dönerken ellerinde palaları, üç kale muhafızı

çıktı karşımıza. Herbiri domuz gibi besiliydi. Şövalye temiz bir ispanyolca ile:

«Eller yukarı!» dedi, bir şey anlamamışlardı ama şaşırmaktan da geri kalmamışlardı. Hemen ben tercüme ettim:

«Şövalyeler şövalyesi Donkişot, ellerinizi yukarı kaldırmanızı arzu ediyor!»

O sırada farkına vardım ki, ayakları bağlı bir at yerde yatıyordu. Donkişot atı görünce dayanamadı:

«Bu at hangi şövalyenin atı? Sahibi nerede?» diye haykırdı.

Bu söylediklerini korkak muhafızlara tercümeye vakit bırakmıyan Donkişot, boyuna söyleniyordu:

«Yoksa şövalyeyi de mi kestiniz? Eğer bu alçaklığı irtikâp ettiyseniz kellelerinizi mızrağıma takar şehrin sokaklarında gezdiririm!»

Sonra bana döndü:

«Ne duruyorsun, alsana ellerinden kılınçlarını! Bize saldırmalarını mı bekliyorsun?»

Haklıydı. Ben üzerlerine yürüyünce palaları attıkları gibi kaçtılar.

«Çöz şu hayvanın ayaklarını!»

Çözdüm. Ama hayvanın ayağa kalkacak mecali yoktu. Üç kişinin de yardımıyla kaldırdık ayağa.

Bizim gönüllülerden biri:

«Bunlar» dedi, «Beygir kasabı... Beygiri kesip koyun eti niyetine satacaklardı.»

Münasebetsiz herif, dalgamıza taş atmıştı ama, bizimki bir taşla, iki taşla dağılacak dalgalardan değildi.

«Sen karışma!» dedim, «Nihayet sen bir esirsin!»

Donkişot:

«Sinyor Cemil!» dedi, «Bugünden sonra sen de

bir şövalyesin! Bu atı sana kahramanlık hatırası olarak armağan ediyorum!»

«Sağol şövalyem!» diye huzurunda eğildim. Ama beygiri sırtımda taşıyacak halim yoktu. Şövalye, ikinci emrini verdi:

«İleri! Bütün beygir cellatlarına ölüm!»

Sonra, meşhur İspanyol yeminini yapıştırdı:

«Palavra!»

DONKİŞOT AŞK PEŞİNDE

Şövalyeler şövalyesi Donkişot de la Manş:

«Sinyor Cemil» dedi, «Atla atına!»

Hangi ata? Kasapların bırakıp kaçtığı beygirin ayakta duracak hali yoktu:

«Kahraman şövalyem!» dedim, «Ben bugüne dek tramvaydan gayri taşıt kullanmış değilim. Ayaklarım yerden kesilince başım döner, affedin beni bu işten!»

«Bu sözler bir şövalye kılavuzuna yakışmıyor. Senin için çok şeyler düşünmüştüm, yazık!»

«Bu zavallının ayakta durabilmesi için, ona dört ayak değil, oniki ayak bile az gelecek!»

«Peki, teslim et şu aslanlara.»

Üç kafadar, sütçü beygirleri gibi, çoktan sızmışlardı ayakta. Gözlerini kapamış, dalgaya düşmüşlerdi. Asil Donkişot, mızrağının ucuyla dürtükleyerek hepsini uyandırdı. Nöbet yerinde uyumuş tavla nöbetçisi gibi silkindiler. Karşılarında kalkanlı, mızraklı asil Donkişot'u görünce birer selâm çaktılar:

«Emret komutanım!»

Beygirin yularını birinin eline tutuşturdum. Şövalyemiz kızmıştı:

«Miskinler!» dedi, «Surları aşmak, bir krallığı dize getirmek üzereyiz. Hala uyuyorsunuz.»

«Herbiriniz surları aşınca birer kahraman olarak tarihe geçeceksiniz. Kiminize generallik, kiminize mareşallik vereceğim.»

Ben şövalye cenaplarının bu vaatlerini Türkçeye tersyüz ettiğim zaman, üç kafadar keş, sevinçten uçuyordu.

Şövalye sonra bana döndü:

«Sinyor Cemil!» dedi, «Sana ne rütbe vereyim? Galata Prensi mi olursun, Tophane Mareşali mi?»

«Allah ömürler versin, Donkişot de la Manş hazretleri! Ne o, ne bu!.. Bana Yalova kaymakamlığını ver, yeter!»

«Bu kaymakamlık Tophane mareşalliğinden daha mı büyük?»

«Büyüktür. Yalova kaymakamı her şeye karışır. Ama ona kimse karışamaz.»

«Peki sana da Yalova kaymakamlığını verdim. Şimdi yürüyüşe geçiyoruz, marş!»

Hafiften yağmur başlamıştı. Karanlık, bir kalkan gibi dayanmıştı burnumuza. Şövalyenin mızrağı bile zor işlerdi bu ıslak geceye.

Yolumuz hendeklere sapmıştı. Yürüyor, yürüyor, bir türlü caddeye çıkamıyorduk. Bir ara, hendeğe yuvarlanmış bir sur duvarı olduğu karanlıkta bile seçilen bir karaltının arkasından sesler gelmeğe başladı. Kulak kabarttım, bir kadının bitkin sesiydi.

«Yakma canımı, bağırırım!»

Şövalyemiz de duymuş, atının dizginini çekmişti. Bir erkek sesi:

«Namussuz seni. Şimdi kaç elimden bakalım. Bir kokteyl, bir kokteyl daha. Bir viski, bir vermut, sonra puuurrrr!...»

Kadının yalvaran sesi:

«Kıyma bana! Seninim artık. Pestilim çıkana kadar sana metreslik yapacağım. Hayatımı bağışla!..»

«Lâf! Kandıracağını sanıyorsun ha? Seni bar süpürgesi seni! Metresliğin de hayatın da o kadar uzun sürmiyecek!»

Şövalye Donkişot'a duyduklarımı ters yüz ettim.

«İşte!» dedi, «dört gözle yoluma bakan mazlumlardan biri. Aşksız şövalye odunsuz sobaya benzer. Kimbilir okuduğum büyük şövalye romanlarındaki büyük maceralar, büyük aşklar, atımın kulaklarından iki mızrak boyu ilerde, beni bekliyor. İleri!»

Bu «ileri!» kumandasını yalnız bana vermiş sayılmazdı. Arkamızda tek atlı üç gönüllü de vardı. Ama en küçük bir kıpırdanma olmadı. Karanlıktan faydalanarak çoktan almışlardı voltalarını.

Sur yıkıntısının arkasından bir karaltı fırladı ayağa. Bir saniye dikildi. Karşısında kimlerin olduğunu seçemediği için şaşkın ve ürkek, bize baktı. Askeri müzeden yürüyüp gelmiş bir haçlı seferi şövalyesi vardı karşısında... Kimbilir belki de Merihlilerin baskınına uğramıştı. Hiçbir şeye benzemese de, atlı polis olabilirdi bu baskını yapanlar. Atlı polis sadece geçit resimlerinde kullanılmazdı ya.

Bir anda toz oldu ortalıktan. Az sonra yolda bir otomobil farı yandı, söndü. Bir motör hırıltısı... Sonra bir kadının önümüzdeki duvarın arkasından yükselen iniltileri...

Bir solukta vardık yanına. Şövalyem atından atlamış, kadının önünde diz çökmüştü.

«Korkmayınız asil sinyorita! Fenalık etmek, şövalyelerin şanına asla yakışmaz. Bizlerden hiç kimseye fenalık gelmez. Hele sizin gibi asil sinyoritalara!»

Kadın, belki de canına kıyacak olan şoförden bu

kadar korkmamıştı. Gözler mantosunun tek siyah düğmesi kadar açılmış, bu, kökü çoktan kuruyan Mamut devri yaratığını gözden geçiriyordu.

Ben türkçe:

«Öyle aval aval bakma Bayan!» dedim. «Öp asil kurtarıcının elini!»

Oooh, neyse, hiç olmazsa dilinden anladığı bir adam çıkmıştı karşısına.

Bar kızı kendine gelmişti artık:

«Kim bu hırtlambo?» dedi.

«Ne, hırtlambo mu? Bir kurtarıcı, bir haksızlık tamircisi için minnettarlığını çok nazikçe ifade ediyorsun. Biz, Londra Bar kapanırken gelen yılışık müşteriler değiliz. Gözünü aç da iyi bak!»

«Açsam da faydasız. Karanlıkta daha fazlasını göremem zaten. Sen efendinin dalkavukluğunu yapacağına şu ellerimi, ayaklarımı çözsen daha iyi edersin!»

«Demek biraz daha geç kalsak aşk yoluna kurban gidecektin.»

Alicenap şövalye, bizzat kendi elleriyle çözdü ipleri:

«Çok şükür!» dedi, «Tam üçyüz yıldır aradığımı, Bizans kapılarında bulmam mukaddermiş! Aşksız bir şövalye kılıçsız bir kahramana benzer. Artık düşmanlarıma ayaklarını öptüreceğim bir sevgilim var, demek! Asil adınızı bağırlar mısınız sinyorita?»

Bu parlak sözleri, kelimesini kaçırmadan çevirdim bar kızına.

«Adımı mı soruyor enayi?» dedi.

Bu enayi kelimesi bizim muhteremi uyandırmıştı. Çünkü ilk öğrendiği kelime buydu. Şövalye manâsına geldiğini sanıyordu.

«Evet bir enayiyim ben! Tam size lâyık bir enayi!», «Asil adınızı sorabilir miyim?»

«Adım mı, Aysel!»

«Bukadar kısa değil tabii. Asalet ünvanınız?»

«Çilli Aysel derler bana!»

«Aysel Çilli dü Kostantinopl demek. Bendeniz Donkişot de la Manş!. Şimdi çıkın şu kayanın üstüne, sizi atıma alayım!»

Tekrar diz çöktü, elini öptü ve elinden tutarak kayanın üstüne çıkardı. Rosinant'ı yanaştırdı. Özengisini karşı taraftan tutarak binmesine yardım ettim. Sonra Aysel'i de bindirdim. Rosinant, alışmadığı bir yükün altında dört ayağını jimnastik salonlarındaki beygirler gibi gerdirerek kazıklandı.

«Rosinant, iki kişiyi çekemez!» dedim.

«İkimiz bir anda okadar kaynaştık ki bir kişi sayılırız artık. Beni mahcup etmez Rosinant.»

«Kudretli şövalyem!» dedim, «Mahçup etmek istemez şüphesiz ama, elinde değil.»

Ortalık hafiften ağarmağa başlamıştı. Şövalye, atını şöyle bir mahmuzlamk istedi. Rosinat, sadece önden, birinci ayağını atabildi. Arka ayaklarına sıra gelmeden olduğu yere yığılıverdi. Aysel'le şövalye kucak kucağa iki kaya arasına sıkışmışlardı. Önce Rossinant'ı kuyruğundan asılıp kaldırdım, sonra kahramn şövalyemi ve asil Donna Aysel'i...

Rossinant, ikinci bir denemeden korktuğu için bakışlarıyla benden şefaat dileniyordu.

«Şövalyem!» dedim, «Rossinant'a nöbetleşe binseniz.»

«Güzel fikir! Ama Rossinant, çok hırçın ve huysuz bir attır. Ma Donna'nın idare edebileceğini sanmıyorum.»

Hemen Rossinant'a, atladı. Bir iki mahmuzla onu uyarmağa çalıştı.

«Geliniz Ma Donna» dedi, «Eğer bu sefer de huysuzluk ederse bir mızrak darbesiyle leşini sereceğim.»

«Hayret, Rossinant, leşinin şu Bizans surlarının dibinde beygir kasaplarına peşkeş çekilmesinden korkmuş olacak ki, bir anda tabiat üstü bir kuvvet kazanmıştı. Uzun uzun kişniyerek asil binicisini sanki teşvik ediyordu.

Saygıdeğer biniciler eğerin üstünde yerlerini aldılar. Güneş doğmak üzereydi. Ben, atın sağından yürüyordum.

Hendekten çıktıktan sonra yolun iki kenarına dizilen meraklılar ağızlraını açıp bize bakıyorlardı. Şövalyemin keyfi yerine gelmiş, durmadn söyleniyordu:

«Bir gün gelecek benim bu büyük ve heyecanlı meceramı bir yazar şöyle tasvir edecek:

«Henüz sarı saçlı Apollon yeryüzüne altın saçlarının altın tellerini sermeğe başlmaış, kuşlar şen cıvıltılarıyla şafağı selâmlamağ koyulmuşlardı ki... Ünlü Şövalye Donkişot de la Manş kollarının arasında saygıdeğer sevgilisi Donna Aysel dü Kostantinopl olduğu halde, Rossinant'ın başını surlara çevirmiş ve kale kapısından dört nala geçmişti.»

Sonra Aysel'in kulağına eğildi:

«Ah şu hassas kalbimin biricik mabudesi Donna Aysel dü Kostantinopl! Aşkınızdan nasıl istırap çektiğimi bir gün gelecek, elbet öğreneceksiniz!»

Aysel:

«Ne diyor bu enayi be?» diye bana sordu. Hazret «enayi» kelimesini duymuş, coşmuştu.

«Evet enayi, yalnız sizin enayiniz!»

Yolun iki yanına biriken halk bizi alkışlamağa başlamıştı. Resimlerimiz hattâ filmlerimiz çekiliyordu.

«Kız Aysel!» dedim, «Bozma oyunu. Bak filmlerimiz çekiliyor. Sen de meşhur oldun artık!»

«Aman bu çok güzel Abi!» dedi.

«Sarıl şövalyenin boynuna. Kazık gibi durma!»

«Peki ne filmi bu? Adı ne filmin?»

«Adı mı? Donkişot İstanbul'da. Bu kış Yeni Melek'de görürsün!»

«Oooh!... Ben de artsit oldum artık!»

Mevlânakapı'dan İstanbul'a girdik. Bir tümseğin üstüne çıkarak İstanbul'u şövalyeler şövalyesi Donkişot'a taktim ettim:

«İşte şövalyem, İstanbul!»

HİLTON ŞATOSUNA DOĞRU

Donkişot de la Manş bir ara:

«Şanso!» diye seslendi, adımı şaşırmıştı. Hiç oralı olmadım. Şövalyeyi, hayatı boyunca görmediği bu karşılama töreni şaşırtmıştı.

«Pardon, Sinyor Cemil!» dedi, «Kendimi İspanya'da sandım. İstanbul'dayım, değil mi?»

«Evet şövalyem!»

«Peki, nerden bileyim İstanbul'da olduğumu?»

«Şu minareler var ya, şu camiler...»

«Onlar İspanya'da da var. Endülüs'ten kalma!..»

«Şu kuleler... Galata kulesi, Beyazıt kulesi...»

«İtalya'da, Fransa'da da daniskası var kulelerin!»

Beni fena halde sıkıştırmıştı. Tam bu sırada bir ikramiye kuponcusunun önünden geçiyorduk.

«Sizde kuyruk var mı, kuyruk?» dedim.

«Ne kuyruğu, ne kuyruğu?»

«İkramiye kuponu kuyruğu... Pay kuponu kuyruğu, kâr kuponu kuyruğu?»

Bir süre onlara bakakaldı:

«Ben boğa kuyruğundan, at kuyruğundan başka kuyruk görmemiştim. Çok hoş doğrusu. Başka ne kuyruğunuz var?»

«Toto kuyruğu... İşsiz kuyruğu, kenar mahallelerde su kuyruğu, helâ kuyruğu, maç bileti kuyruğu!...»

«Demek İstanbul kuyruklar diyarı!»

«Si sinyor!»

Aksaray çarşısına girmiştik. Peşimizde meraklılardan, kahramanlık ve civanmertlik hayranlarından bir alay toplanmıştı. Şövalye sordu:

«Hangi hana ineceğiz?»

«Hilton Hanı'na!»

Hilton lâfını duyunca Donkişot'un omuzlarına başını koyup yorgunluktan sızmış olan Çilli Aysel:

«Hilton'a mı ineceğiz? Ohhh! Ne iyi, ben de bir basın toplantısı yapıp numaralarımı gösteririm!»

Fena fikir değildi. Bir basın toplantısı da ben tertiplerdim, Donkişot için. Sonra, gelsin filmler, gelsin röportajlar, tefrikalar... Günlük gazetelerle de anlaşır, şakır şakır para kazanırdık. Bir Adamo, bir Yul Breyner, bir Maria Callas kadar da mı olamazdık? İki buçuk liraya makale yazmaktan bir hal olmuştum. Ben yazardım, Donkişot imzasını atardı. Daha olmazsa İspanyolca'dan çeviren derdim altına. İş yazıyı çevirmekte değil, işi çevirmekte.

Bir ara, şövalyeler şövalyesi Donkişot de la Manş, atının dizginlerini çekti. Taaa, Bozdoğan kemerinden beri bulvarın iki yanını dolduran insan seline gururla bir göz atarak:

«Soruyorum!» dedi, «Şu İstanbul'dan ne krallar,

ne şövalyeler geldi geçti. Bana yapılan karşılama töreni kime yapıldı?»

«Hattâ Fatih'e bile böylesi yapılmamıştır. Çünkü Bulvar yeni açıldı şövalyem!»

«Fatih İstanbul'u 52 günde zaptetti. Ben bir gecede...»

«Sonra, Şövalye Hazretleri» dedim, «Fatih sadece bir şehir, bir kale zaptetmişti. Siz kaleyle beraber bir de kalp zaptettiniz. Aysel Çilli dü Konstantinopl'un kalbini.»

Aysel, isminin geçtiğini duyunca şövalyenin boynuna daha sıkı sarıldı. Hilton ve striptiz hayali onu büsbütün coşturmuştu. Donkişot de la Manş sevgilisinin busesine en asil bir buseyle mukabele etti, yani alnından öptü.

Bu aşk ve asalet gösterisi halkı büsbütün coşturmuştu. Alkışlar, yaşasınlar gırla gidiyordu.

Hilton, karşıdan görünmüştü.

«İşte şövalye cenapları!» dedim, «Atımızı bağlıyacağımız bir han.»

Deliğine karton tıkanmış miğferini gözünün üstünden geriye doğru iterek:

«Ne hanı be?» dedi, «Bu olsa olsa bir şatodur.»

«Şato'dan da büyük bir şey!... Ama yine han!..»

«Şatodan da mı büyük? Hiçbir bina şatodan büyük olamaz. Çünkü şövalyeler şatolarda ikamet ederler.»

Kapının önünde Rossinant'ın dizginini çeken şövalye etrafına bakınıyordu.

«Ne biçim şato bu? Bizi karşılayacak bir «cüce» bile çıkmadı.»

Kapının önünde binlerce insanın toplandığını gören üniformalı otel müsdahdemleri durmuşlar, yılışık bakışlarla bizi seyrediyorlardı.

«Ne aptal aptal bakıyorsunuz?» dedim. «Hiç şövalye görmediniz mi?»

Biraz toparlanır gibi oldular:

«Daha duruyorsunuz. Asil ve şerefli bir misafir böyle mi karşılanır?»

Geriden bir emir beklemeden kimisi atın dizginine yapıştı, kimisi özengisine... Önce Şövalye de la Manş, kalkanını mızrağına çarparak atladı. Ayakları uyuştuğu için olduğu yere yığılıverdi.

«Aziz İstanbullular!» dedim, «Donkişot cenapları İstanbul topraklarına ilk defa ayak basıyorlar. Bu mutlu anın heyecanına kapılarak yeri öptüler.»

Sonra, gazetecilerden yana döndüm:

«Sarı kartlılar salona buyursun. Basın toplantımız var.»

Aysel:

«Cemil Abi, beni de indir, tut elimden...» diye yılıştı.

Ben boş bulunmuş, elimi uzatmıştım ki Şövalye Donkişot:

«Çek o pis elini!» diye bağırdı. «Ne hakkın var Madonna'nın elinden tutmaya?»

«Affedersiniz şövalyem!»

«Tut şu kalkanımı, mızrağımı!»

Gitti Çilli Aysel'in parmaklarının ucuna yapıştı. Tam indirecekti ki, aklına bir şey geldi:

«Nerde Şato'nun baş seyisi?»

«Baş seyisi mi? Yani garaj memuru demek istiyorsunuz?»

«Rossinant'ımı böyle başı boş bırakamam. Nerde ahır kâhyaları?»

«Rossinant'ı ister istemez garaja çekeceğiz. Gel oğlum buraya!»

Bir üniformalı garson çağırdım:

«Al oğlum bu atı! Nereye bağlarsan bağla!»

«Efendim, biz at kabul edemeyiz. Resepsiyon...»

«Geçenlerde kabul edecek eşek arıyordunuz, yılbaşı için. İşte bu at, bütün eşeklerin yapacağını yapar. Hem bu, atların en asili ve en ünlüsüdür.»

Donkişot, Çilli Aysel'in parmaklarının ucundan tutmuş, onu kacağına almıştı.

«Madonna!» diyordu, «Şövalyeler, kalacakları şatonun kapısından, sevgililerini işte böyle kucakta geçirirler. Bir şövalye yasasıdır bu.»

Aysel için mesele, Hilton'a girmekti. Girsin de kimin kucağında girerse girsin! Kapıda, garsonların en fiyakalısı dikilmişti. Pırıl pırıl bir üniforma vardı üzerinde. Bir, kılıcı eksikti delikanlının.

Donkişot kapıdan girince, Maddonnasını yavaşça yere bırakmıştı. Üniformalı baş garsonu görünce topuklarını birleştirip bir selâm verdi:

«Şatonuzda gösterilen hüsnükabulden son derece memnun ve mütehassis oldum!»

Bunları tercüme etmeme hiç gerek kalmadı. Başgarson temiz bir Şişhane yahudicesiyle:

«Buyurun ekselâns!» dedi, «Hilton istirahatinize ve emrinize amadedir!..

Ben durumdan cesaret alarak:

«Büyük salona geçeceğiz. Basın toplantımız var.» dedim.

«Çok müteessirim efendim, büyük salonda Evde Kalmış Kızlar'ın soyunma törenleri var. Bütün gazeteciler, filmciler, orda. Sizi Ünlü Komik Danny Kaye'in basın toplantısı yaptığı salona alayım.»

«Tamam!» dedim, «Yalnız toplantıdan önce bir şeyler hazırlatın. Açlıktan iflâhımız kesildi!»

Aysel:

«Hayır!» dedi, «Yemek daha sonra. Midemi şişirip, vücudumun biçimini bozamam!»

Toplantıyı haber alan gazeteciler, önümüzden, gerimizden resimler çekmeye başlamışlardı. Aysel daha salona girmeden fotoğrafçıları memnun etmeğe çalışıyor, istedikleri pozlar için, istediklerinden fazla kolaylık gösteriyor, daha fazlasını da göstermeğe çalışıyordu.

Donkişot de la Manş, şaşkın şaşkın bakınıyordu. Hiç kimse onun anlatacağı kahramanlık hikâyelerini dinlemeğe istekli görünmüyodu.

«Olmaz böyle!» dedim, «Giyin artık!»

«Bırak Cemil Abi!» diye yalvarıyordu. Şövalyenin kızdığı belliydi. Hiddetinden, bıyıklarının yarısını çekiştiriyor, yarısını çiğniyordu. Bu işin uzayıp gideceğini anlayınca dayanamayıp mızrağına dayandı, fırladı ayağa kalktı.

«Yeter!» diye bağırdı. «Tadını kaçırdınız!»

Ama kimse oralı değildi.

«Yeter diyorum!» diye tekrarladı. Yine aldıran olmadı. Elindeki kalkanı kaldırdığı gibi bir fotoğrafçının kafasına indirdi.

«Dağılın!»

İlk karşısına çıkana mızrağın ucunu gösterdi. Sonra ikinciye:

«Bir şövalyenin şerefine el sürmenize daha fazla göz yumamam.»

Yalnız el sürmek değil, daha çok şeyler sürmeğe başlamışlardı. Mızrağı yiyen talihsizler, acı acı bağırarak kaçıyorlardı. Ortalıkta hiç kimse kalmamıştı. Çilli Aysel memnun:

«Şimdi yiyebiliriz yemeklerimizi!» dedi.

«Ben de meşhur oldum, gazetelerin ilk sayfaları-

na geçtim!. Getirin şimdi bana, üç porsiyon bir arada karışık ızgara!»

AYSEL'İN HİLTON'DAN KAÇIRILIŞI

Şövalye Donkişot de la Manş, Donna Aysel dü Kostantinopl ile Hilton Şatosunun ağır misafirlere tahsis edilen şu Boğaz'a bakan odasında sabahlamışlardı.

Kapıyı üçbuçuk kere vurdum. Bu buçuklu işaret, yirminci yüzyılın Aşık Kerem'i Tovsend gibi, çıplak olarak gazeteciler tarafından bastırılmamak için aramızda tesbit edilmişti. Kapıya üç hat, bir nokta dokunduktan sonra, kapı ardına kadar açıldı. Donkişot'u ilk defa zırhlarından, miğferinden, mızrağından soyunmuş olarak görüyordum. Bütün şövalyelik takım taklavatı, kalkanına kadar, çengelde sallanıyordu.

Çilli Aysel, anlaşılan ayna başında tuvaletle meşguldü. Yüzünün bir yanı sarı, bir yanı kırmızı, kapıyı açmıştı.

«Hayır ola Cemil Abi» dedi, «Sabah sabah bir şey mi var?»

«Var tabiî! Yoksa bu mutlu gününüzde sizi rahatsız mı ederdim?»

Şövalye cenapları yataktan çıkmıyordu. Çengelden miğferini alıp başına geçirdikten sonra, bana yatağının yanında yer gösterdi:

«Söyleyiniz asil kılavuzum!» dedi, «Sizi dinliyorum!»

Yüzü neşe ve mutluluktan pırıl pırıldı. Yeryüzünde yıllardır aradığı aşk ve saadeti İstanbul'da bulmuştu.

«Şövalyem!» dedim, «Büyük ve önemli bir iş için sizi rahatsız ettim!»

«Ne işi?» Başı darda bir şövalye mi var? Yolumu-

zu gözleyen, haksızlığa uğramış bir biçare mi yardım istiyor? Yoksa mızrağıma şişkebabı gibi geçireceğim bir zalimden mi bahsedeceksin? Şöyle, ne işi bu?»

«Büyük bir servet sahibi olabiliriz şövalyem. Sabahleyin büyük bir rejisörle görüştüm de...»

«Ne? Büyük bir servet ha? Ben, Şövalye Donkişot de la Manş... Ben, haksızlıklar tamircisi... Servet onların olsun! Bana kılıcım ve aşkım kâfi!»

Rejisör lâfını duyan Aysel gelmiş, şövalyenin kucağına oturmuştu:

«Rejisör mü geldi Cemil Abi? Film dalgası mı? Aman öyle bir iş olursa kaçırma. Bak gazetelere!.. Hep benden bahsediyor bugün.»

«Sen sus, şimdi, karıştırma!»

«Aman kandır şu enayiyi!»

Donkişot'un yanaklarını öpüyor, boynuna sarılıyordu. Şövalye, bu aşk gösterisinin manâsını anlayacak kadar Türkçe bilmiyordu. Bildiği sadece, «Şövalye manâsına gelen öteki kelimeydi.

«Evet madonna! Ben dünyaya enayi olarak geldim, enayi olarak gideceğim. Ben film taciri, sinema karaborsacısı olamam. Nerde bir karaborsacı, nerde bir komprador, tefeci görsem, işkembesini mızrağıma takacağım. Bunu böyle bil!... O rejisöre de söyle ki...»

Baktım Şövalye'yi yola getirmek imkânsız, Çilli Aysel'e:

«Sen yine hazırlan, film çevireceğiz! Nerde bir kamera görürsen, başla oynamaya!»

«Nasıl oyun? Çiftelli mi? Zeybek mi, roknrol mü yoksa?»

«Canım, oyun demek istiyorum, yani rol...»

«Ha göbek, ha rol!.. Hepsi aynı kapıya çıkmaz mı, yerli film çevirdikten sonra!»

Her ikisini de saadetleri içinde başbaşa bırakarak beni bekleyen rejisörün yanına döndüm:

«Tamam» dedim, «Anlaştık. Bana da bir eşek bulacaksınız. Şanso Pansa rolünü de ben alıyorum. Aysel de işi kabul etti.»

«Çok güzel! Saat ikiye doğru, Donkişot'un yatakodasına baskınla başlıyoruz işe. Harbiye'den Hürriyet Tepesine geçeceğiz. Oradan da Yedikule surlarına!»

Saat tam ikiye doğru Donkişot'un berbere gittiği bir sırada, iki haydut odasına sessizce girdiler. Aynanın karşısında süslenmekte olan Aysel'i omuzladıkları gibi, yallah dışarı!..

Aysel, önce korkmuş, bağırmıştı. Ağzına mendil tıkayınca ister istemez susmuştu. Tam merdiven başında, Donkişot'la yüzyüze geldiler. Üzerinde ne kılıcı vardı, ne mızrağı... Haydutların üzerine bir haydut gibi atılıp sevgilisini kurtaramazdı ya... Doğru odasına koştu. Zırhını giyip kılıcını kuşanıncaya kadar ortalarda kimsecikler kalmamıştı. Bu sırada ben girdim yanına. (Daha doğrusu rejisör yolladı.)

«Kahraman şövalyem!» dedim, «Aceleye hiç lüzum yok! «Haydutların Donna Aysel'i Kostantinopl'u nereye kaldırdıklarını aşağı yukarı biliyorum. Siz aynanın karşısına geçip asil kıyafetinize yakışır şekilde tanzim edin!»

«Kıyafet meselesi kolay!» Bir şövalyeye kılığı, kılıcı, atı kadar, sevgilisi de lâzımdır. Hemen onu haydutların elinden kurtarmalıyım. Dünya, derebeyleri, kralları bir araya gelse, kılıcım üstüne söz veriyorum ki...»

«Yani palavra!»

«Evet palavra! Hiç kimse onun bir kılına bile dokunamayacaktır.»

«Haklısınız şövalyem! Hemen düşelim peşine!»

Garaja indik. Yılbaşına Noel Baba için kiralanan eşekle Rossinant, boyunlarında torba, yem kestiriyorlardı. Şövalyemi bindirdikten sonra ben de eşeğe atladım. Tuttuk Harbiye'nin yolunu. Mehter takımı, köslerine, darbukalarına vura vura bir şeyler çalıyordu. Bindiğim eşek fena halde ürkmüştü, ama Rossinant çok kös dinlediği için tınmıyordu bile. Şövalye sordu:

«Kimin için çalıyorlar bunu?».

«Kimin için olacak, sizin şerefinize!»

Elini kaldırarak onları selâmladı. Mehter takımını seyredenler, bizi görünce düştüler peşimize. Rejisöre gereken kalabalığı bulmuştuk.

Tam Hürriyet tepesine yöneldiğimiz sırada, bir parti sözcüsü, peşimize takılan onbinlerce gönüllü figüranı yararak motosikletle yetişti peşimizden. Rejisöre ricaya başladı:

«Şişli merkezinde Genel Başkan bir nutuk söyleyecek de... Son iftiralar üzerine...»

Rejisör kızmıştı:

«Senin Genel Başkanından bize ne?» diye çıkıştı.

«Donkişot'u bir saat kadar rica ediyoruz. Topluluktan faydalanmamız için... Ellişer lira dağıttık gelen yok!»

«Genel Başkanınızın konuşacağını bilmiyor mu halk?»

«O, Donkişot kadar popüler değil ki!»

«Öyleyse siz de popüler bir başkan bulun kendinize!»

«Bizim parti de sizin Donkişot'u bile gölgede bırakanlar var ama, daha vakti var!»

Ben Rossinant'ın başını Şişli'ye çevirmiştim. Rejisör filmin senaryosunda ufak bir değişiklik yaptı.

Şimdi bütün mesele Şövalye Donkişot'u, bu toplantının Donna Aysel Çilli dü Kostantinopl ile bir münasebetini bulup yutturmakta, idi.

«Kahraman şövalyem» dedim, «Bütün memleket Donna Aysel'i kaçıran haydutlara karşı ayaklandı. Nerdeyse bir karışıklık çıkacak. Bir iki sözle şunları yatıştırsanız idareciler memnun kalacaklar.»

Şövalye, elini kaldırarak «Boncorno!» diye halkı selâmladı.

Bu kelime onları coşturmaya yetmişti. Bir samba bestesiyle hep birden cevap verdiler:

«Boncornooo!»

«Kalbim Madonna Aysel'in aşkı için çarpıyor. Kılıcım hakkına söz veriyorum. Onu haydutların elinden kurtaracağım.»

«Genel Başkanımız da seninle beraber!»

«O kendisini kurtarsın, yeter!»

Şövalye böyle dememişti ama, ben senaryoda değişiklik yapıldığı için böyle çevirmiştim. Ama halk kızacak yerde, hep birden bağırdılar:

«Yaşşa haksızlıklar tamircisi ve kurtarıcılar kurtarıcısı! Başkanlar Başkanı! Donkişotlar Donkişotu!»

DONKİŞOT AYSEL'İN PEŞİNDE

Rejisör:

«Cemil!» dedi, «Çevir şu eşeğin başını Hürriyet tepesine!»

Nekadar gururlansam, azdı. Ben bukadar adamı bir araya getiren bir kahramanın kılavuzuydum. Peşimde binlerce insan vardı.

«Hayır! Ben Hürriyet mürriyet dinlemem!» dedim, «Bundan sonra, sen benim emrimdesin!»

Çevirdim eşeğin başını tekrardan Harbiye'ye. Re-

jisör bu sefer bana değil, eşeğime emretmeğe kalkıştı!

«Duuur, çüşşş!»

«Başçavuşun eşeği değil bu!» dedim. Hâlâ «Çüşşş!» diyordu.

«Durmaz!» dedim. «Biraz önce mehter takımının kösünü dinledi. Nafile yırtınma!»

Rejisör hırsından tepiniyordu:

«Bu kadar zamandır patriğin eşeğini kovaladım, hiç böyle kös dinlemişini görmedim ben!»

Benim cşek hiç tınmıyordu. Peşimden Donkişot'un Rossinant'ı, onun peşinden de sürüsepet kalabalık. Yani baştakilerin diliyle «ayaktakımı».

Harbiye'de hâlâ mehter çalıp duruyordu. Eşeğim kösün gürültüsüne kulak asmıyordu bile. Donkişot:

«Lili Marlen'i isterim. Bu hava hoşuma gitmedi!» diye yırtınıyordu.

«Çalın!» dedim. «Bakın Şövalye de la Manş Lili Marlen'i istiyor...»

«Ne istiyor?» diye mehterbaşı sordu.

«Lili Marlen!»

«O da ne oluyor?»

«İkinci Dünya Savaşı Marşı. Anglo - Alman marşı!»

«Peki çalalım! Bunun birincisi de ikincisi de, aynı şey!.. Çalın çocuklar, Birinci Dünya Savaşı marşını! Çanakkale içinde aynalı çarşı!..»

Bu hava Donkişot'un çok hoşuna gitmişti. Bütün şövalyelerin, bütün Donkişotların kahramanlık damarları kabarmıştı. Barut kokusu, kan kokusu vardı içinde. Ama marşın sonundaki «Of gençliğim aman!» sözü hiç hoşuna gitmedi. Donkişot da gençliği düşünmeyecek kadar diktatördü. Hakiki bir Donkişottu çünkü, bizimkiler gibi!..

Beyoğlu'na indiğimiz zaman, kalabalık beş kat olmuştu. Bir ara, rejisörü, kameracı ile önümüzde film çevirirken gördüm. Hâlâ:

«Hürriyet tepesi!» diye işaretler ediyor, sözünü bize geçiremiyodu.

«Hürriyet!.. Hürriyet!... Hürriyet!.. Mahvoldum!..» diye tepiniyordu. Ama, ne olursa olsun, boyuna da film çekmekten geri kalmıyordu. Ağacamiinin önünden geçerken, aralıktan çıkan kadın kalabalığı bizim Donkişot'a bir şeyler hatırlatmış olacaktı:

«Büyük aşkım. Donna Aysel dü Kostantinopl, nerdesin?» diye bir ah çekti.

«Aysel» adını işiten arka sokaklılar:

«Aysel! Aysel!» diye parmaklarını uzatıp en azından yüz Aysel'in çalıştığı aralığı gösterdiler. Bana bile aldırmayan Donkişot, Rossinant'ın başını arka sokağa çevirdi. Sokak, tıklım tıklım gençlerle doluydu. Kapalı kapıların önünde biriken delikanlıları görünce, onları içerdeki Aysel'i kurtarmak için kapıları zorluyor sandı.

«Gençler, omuzlayın, kapıları! Arkanızda ben varım!» diye cesaretlendiriyordu. Kapının biri açılmış, içeriye gençler hücum etmişti. Kadınlar, çırılçıplak kaçışıyorlardı. Donkişot:

«Korkmayın Aysel'ler! Sizi kurtarmaya geldim!» diye bağırdı.

Aysel'lerden biri yerden iri bir taş almış, miğferine fırlatmıştı. Taş, miğfere «çat!» diye çarptı. Miğfer bir tarafa, taş bir tarafa fırladı. Donkişot bağırıyordu boyuna:

«Ben, haksızlıklar tamircisi... Ben şövalye de la Manş... Bütün sinyoritaları kurtarmağa geldim!»

Kapısı kırılan çaça:

«Alın şunu aşağı! Şurda namusumuzla işimize

bakıyoruz. Hiçbir kompradorun kazancında gözümüz yok! Kime metelik borcumuz var? Kimin horozuna kış dedik? Kimdir bu ocağımızı dağıtmak isteyen? Kiramızı mı vermedik? Bekçi parasını mı ödemedik? Haraçtan mı kaçıyoruz!»

Evlerden fırlayan kadınlar alaşağı ettiler bizim şövalyeyi. Ne mızrak kalmıştı, ne miğfer.

Rejisör çok memnundu bu işlerden. Durmadan film çekiyordu. Rossinant, yıllardır taşıdığı bu yükü sırtından attığı için sevinçten kişniyordu. Bir ekip bizi çevirmişti. Donkişot'u Aysel'lerin elinden kurtararak kargatulumba atmışlardı arabaya. Polisler, kalabalığı dağıttıkları zaman ortada bir at, bir mızrak, bir de delik miğfer kalmıştı. Ufak mikyasta bir Vaterlo Savaşı olmuştu! Napolyon yenilmiş, karakolu boylamıştı. Ben de rejisör de peşinden daldık içeri. Rejisör keyiften bayılıyordu:

«Üstadım» diyordu, «Harika bir film çevirdik. Göbeksiz, mevlitsiz ve zeybeksiz bir yerli film! Sansürden atlatırsak, zengin olduk ikimiz de...»

«Sen boş lâfları bırak da Hilton'un hesabını öde! Şövalyemiz kalmasın sokakta!»

«Korkma sen!»

«Önce karakoldan kurtaralım onu!»

«Sen bana bırak!...»

Geceyarısına doğru bütün işlerimiz bitmişti. Donkişot, kafasını, gözünü patlatanlarla teker teker barışmış, öpüşmüştü. Her iki tarafın da davâsı yoktu.

Haksızlıklar tamircisi, bir tamir işini başarmak isterken, tarihi miğfer, içindeki tarihi başla birlikte tamire muhtaç bir hale gelmişti. Bir taşla, çökmüş yerlerini düzelterek geçirdim başına. Miğfer ikinci yarayı da almış, fakat karşılığında bir madalya, kahraman şövalyenin göğsüne takılmamıştı. Ortadan kırılan mızra-

ğını, iple sıkıca bağlayarak verdim eline. Kucakladığım gibi, bindirdim Rossinant'a. Eğerin üzerine yerleşince, olanı biteni unutuvermişti.

«Muhterem İstanbullular!» diye bir nutuk çekmek istedi. Ortada bekçiden ve rejisörden başka İstanbul'lu kalmamıştı. Ama o yine devam etti:

«Düşenin dostu olmaz!» derler ama, ben düşmedim, indim, bindim. Düşmediğim için, dostsuz kalmadığıma da inanmıyorum. Şunu bilin ki, ben zayıfların hâmisi, haksızlıkların tamircisiyim. Yeryüzünde mızrakla halledilmeyecek hiç bir şey yoktur. Elverir ki göğüsler, mızrağın geçeceği kadar yumuşak olsun!»

Köşedeki bekçi dayanamadı:

«Çıkar göğsündeki zırhları erkeksen!» dedi.

«Ne söylüyor bu palabıyık!»

«Haklısın, şövalyem, diyor.»

«Enayi demiyor ya!»

Bekçi tercüme etmemi beklemeden:

«Sensin enayi!» diye sıktı yumruklarını.

Elini kaldırıp saygıyla selâmladı bekçiyi:

«Bütün enayiler çok yaşasın! Memleketinizde nekadar hatırı sayılır enayi varsa... Toprak ve malikâne sahipleri de dahil, bütün şerefli enayiler! Hurraaaa!»

DONKİŞOT BARDA

Donkişot de la Manş:

«Nereye gidiyoruz böyle eli boş?» dedi.

«Nereye gideceğiz, Hilton Şatosuna!»

«Asla! Ayşel Çilli dü Kostantinopl'u bulmadan nasıl giderim? Onsuz nasıl yatarım o dairede?»

«Başka bir daire açtırırız!»

«Bir şövalye, azimle girdiği bir işten, nasıl eli boş döner? Çok şükür henüz hayattayım. En küçük de bir yara almış değilim.»

«Miğferinizde ikinci bir yaranın açıldığının farkında değilsiniz. Mızrağınızın iki eşit parçaya bölündüğünü unutmuş görünüyorsunuz.»

Fena halde acıkmıştım. Ağzıma tam oniki saattir ne kuru, ne sulu, hiçbir madde koymamıştım. Beyoğlu'nda bu saatte sadece barlar açıktı.

«Benim kahramn şövalyem!» dedim, «Aysel'i ancak barlarda bulabiliriz. Zaten barlardan gelmişti.»

«Bar mı de dedin, nasıl olur? Asil insanlar bara nasıl gider? Bir balo olsa neyse...»

«Bizde barlara sadece asiller gider. Onlar gitmese bile, barlar onların ayağına gelir. Amerikan barlar bugün villâlara, konaklara, saraylara bile girdi. Hilton Şato'sunun bile her köşesi Amerikan bar!»

Eşeğimden inmiştim. Beni gören bar kapıcısı yanındakine:

«Ulan hacıağalar barlara eşekle gelmeğe başladılar be... Köyden kalktıkları gibi dayanmışlar barın kapısına.» dedi.

Öbürü daha akıllıcaydı:

«Traktörle gelecek değiller ya!» dedi, «Bütün traktörler hurdaya çıktı!»

«Yedek parça bulsunlar ilk önce!»

«Ulan şu atın üstündeki kazulet de ne oluyor?»

«Turist olmasın sakın?»

«Ulan kurşun geçmez yelekli toplum polisi olmasın. Verelim mi içeriye sinyali?»

«Onların bizim barla ne işi olacak! Üniversiteli arar onlar!»

Baktım ki iş uzayacak:

«Nerde bu barın seyisleri?» diye seslendim, «Tutun şu hayvanların dizginlerini! Ne duruyorsunuz!»

Adamlar hayran hayran Donkişot'a bakıyorlardı.

«Hiç insan görmediniz mi be?»

«Böylesini yeni görüyoruz. Kral mı, Şah mı, Emir mi bu? Yoksa kont mu? Kale gibi herif be!»

Bar oldukça tenhaydı. Donkişot Gülhane parkındaki robot gibi pistin ortasına dikildi. Teker teker kızları gözden geçiriyordu. Benli Necla sordu:

«Kimi arıyor bu?»

«Aysel'» dedim, «Çilli Aysel'i!»

«İşte hepimiz Ayseliz! Aysel'den neyimiz eksik?»

Biri bilgiçlik etti:

«Onu şoför Salim kaçırdı.»

Süheylâ atıldı:

«Sen uyuyorsun be!» dedi, «Ertesi gün Hilton'da basın toplantısı yaptı. Bir İspanyolla berabermiş!»

«Ordan da kaçırdılar» dedim.

«Aman, ne hint kumaşıymış bu Aysel? Kaçıran kaçırana!...»

«Döviz gibi kıymetlendi pis Çilli!...»

Donkişot'un incelemesi bitmişti. Eğerin üstünde oturmağa alışık olduğu için bir taburenin üstüne rahatça yerleşmişti.

«Ne içersiniz?» diyen garsona:

«Malağa, yoksa Martini» dedi. Ben:

«Aç bir Şampanya» diye sözde tercümanlık ettim:

«Şampanya» lâfını duyan kızlar, geldiler, dört yanımızı sardılar. Topal Sevim geldi, kucağına oturdu. Oturmasıyla kalkması bir oldu.

«Aman!» dedi, «Batıyor, kalkan mıdır zırh mıdır!.. Kaplumbağa gibi herif be!.. Bir başı dışarda!»

Donkişot birinci şişeyi, bardağını uzatanlara dağıttı. İkinciyi de öyle... Kızlardan biri:

«Kucağına ben oturdum, bu şişenin fişi benim!» diye tutturdu.

Garson sukoyvermişti:

«Hayır, bu masanın konsomatrisi yok! Şampanyalar ortaya geliyor!»

«Şövalye bir garsonun, böyle asil sinyoritalara çıkışmasına kızmıştı. Bana:

«Ne zoru var bu herifin?» dedi.

«Fiş meselesi!. İçtiğiniz Şampanyaların yüzdesi...»

Bir şey anlamamıştı bu işten:

«Getir» dedi, «Herbirine bir Şampanya!»

Donkişot kafayı adamakıllı tutmuştu; Yanık Süheyla'ya:

«Sen Donna Aysel dü Konstantinopl'dan sonra, donnaların en güzeli, en asili, en klası, en...»

En'lerin sonu gelmeden bir erketeci girdi içeri:

«Ekip geliyor! Tabancalar, bıçaklar zulaya!» diye bağırdı.

Bende bir şey yoktu ama, bizim şövalye tam teçhizattı:

«Arama tarama var. Kılıçlar, mızraklar zulaya!..» dedim.

«Ne demek zula?»

«Saklıyalım...»

«Sebep?»

«Kılıç taşımak yasak! Kılıç değil, bıçak bile yasak!»

«Nasıl şey bu? Bir şövalyenin kılıcı nasıl saklanır?»

«Saklamazsak alırlar.»

«Kılıcımı elimden alacak bir şövalye henüz dünyaya gelmedi!»

İş sarpa sarıyordu. Yalnız kılıç değil, bizim ahbap da gidecekti elden. Benim geçim, kaynağım giderse nasıl yaşıyacaktım şu memlekette?

«Siz» dedim, «Şu köşede bir heykel gibi dikileceksiniz!»

«Sebep?»

«Gelenlere kahraman bir şövalyeyi bütün asaletiyle tanıtmalıyız.»

Koluna girip kaldırdım, köşeye diktim:

«Sakın kımıldamayınız! Bir şövalyenin bütün ihtişamını gösterelim onlara.»

İçeri ekip girmiş, arama tarama başlamıştı. Müşteriler silâhlarını kızlara saklattığı için, önce kızlardan başlamak âdet olmuştu. Birer köşeye çekip tepeden tırnağa kadar yokladılar şuralarını, buralarını. Çantalarının içini, sütyenlerini didik didik ettiler. Sonra erkeklere geçtiler. Beni de pantolonumun arka cebine kadar yokladıktan sonra Donkişot'un karşısına dikildiler. Ekip başı:

«Ne heykeli bu?» diye sordu.

«Donkişot!» dedim.

«Nekadar da canlı!»

«Okadar değil! Yarı canlı, yarı ölü!»

Yazık, burada kim görecek bu heykeli? Taksim gezisindeki kaidenin üstüne oturtsunlar sat, şu heykeli Belediye'ye! İstanbul bir heykel görsün!»

Bar sahibi, geçiştirmek için:

«Olur beyim, olur!» dedi, «İsmet Paşanın boş kalan kaidesine!»

«Barın adını değiştir gene sen. Donkişot bar yap! Daha olmazsa dikin kapının önüne şu heykeli!»

Heykelin önüne dikilen komser:

«Miğferde iki delik var, tamir ister. Öyle sigara kutusuyla miğfer tıkanmaz. Zırhlar çok mükemmel! Ama bu madalya da ne oluyor? Atın bu madalyayı yasak!»

«Kore'den alınan madalyalardan olacak!» dedim.

«Onları herkes geri verdi!»

«Biz de Kapalıçarşıdan aldık!»

«Peki, peki! Kalsın öyleyse!»

Ya tutup koparırsa diye, fazla üstelemedim. Şövalyemiz buna tahammül edemezdi. Mutlaka bir hır çıkarırdı.

Tam bu sırada müthiş bir şey oldu. Kapıdan Aysel girmiş, bize doğru koşuyordu. Heykel önce kımıldadı. Sonra, Aysel'e doğru, yaydan çıkan ok gibi fırladı:

«Maddonna, çok şükür... Seni gökte ararken yerde buldum.» diye açtı kucağını. Şaşkın şaşkın bakan polislerin gözleri önünde sarmaş dolaş oldular. Kapının yanına bizim rejisör kamerayı kurmuş, boyuna film çekiyordu. Polisler, bunun bir bar sahnesi olduğunu anlamakta gecikmediler. Ama Donkişot işin farkında değildi, hemen sarıldı kılıcına.

«Çekilin, yoksa yakarım canınızı!» diye gürledi, «Bu sefer madonnayı kimse alamaz elimden!»

Şampanyalar beynine vurmuştu. Çilli Aysel'i kucakladığı gibi yallah dışarı. Kahraman şövalyem atına atlamış, dört nala caddeyi tutmuştu.

AYSELİ REJİSÖR AYARTINCA...

Bir haftadır Hilton'da kapanıp kalmıştık. Bir sabah rejisör Aysel'le kaçmıştı. Bu kaçışın rolle hiçbir ilgisi yoktu. Biz sadece Şanso Pansa ile Donkişot rolünü oynayabilirdik ama Aysel her rolü kıvırabileceklerdendi. Aysel, rüyalarına giren bir rejisörle bu film

dalgasından yüzyüze gelmişti. Rejisörün işaretine okadar alışmıştı ki, bütün birinci sınıf artistler gibi, «Soyun!» dese, soyunur, «kaç» dese, evini, köyünü, kocasını, sevgilisini bırakıp rejisörün peşine düşerdi.

Bizim kahraman şövalye:

«Yine kaçırdı haydutlar!» diye tepinip duruyordu.

«Haydi» diyordu, «Aysel Çiili dü Kostantinopl, Yedikule surlarına kaldırıldı. Ne duruyoruz?»

Kulağında Genç Osman'ın hikâyesi kalmıştı. Yine benim gevezeliğim. Ama Aysel Genç Osman değildi ki, kaldırılsa kaldırılsa ya Yeşilçam sokağına kaldırılırdı, ya Şişli'nin gizli apartman dairelerine.

«Peki«, dedim, «Gidelim!»

Zaten gitmesek, kovulacaktık Hilton'dan. Yediğimiz, içtiğimiz artık rejisörün hesabına değil, doğrudan doğruya Donkişot'un hesabına yazılıyordu. Hazret hiç farkında değildi bunların.

«Ey enayilerin enayisi!» diye söze başladım, «Toplıyalım tası tarağı, takımı taklavatı. Bu dereden bukadar balık avlanır.»

«Evet!» dedi, «Sevgilim yolumu gözlüyor. Kimbilir haydutlar ona ne işkenceler yapıyorlardır!»

«Sanmam» dedim, «Bizim haydutlar, sizin Gaskonyalılara, Korsikalılara hiç benzemezler!»

«Vah Madanna, vah!»

Sonra bana çıkıştı:

«Hâlâ duruyoruz. Burası şato değil haydut yatağı imiş! Kalk, hazırlan!»

Kalktık. Şövalye silâhlarını kuşandı, kalkanını da aldı eline. Ahırda, daha doğrusu garajda, Rossinant bizi bekliyordu. Karşıdan geldiğimizi görünce uzun uzun kişnedi. Şövalyem tam eğerin üstüne oturmuştu ki başgarson seslendi:

«Centilmenler!» dedi, «Hesabı görmeden mi gidiyorsunuz?»

Bu sözlerin içinde ne İspanyolca, ne de yahudice tek kelime olmadığı için, haklı olarak Şövalye de la Manş, hiçbir şey anlamamıştı. Bana dönerek sordu:

«Ne söylüyor?»

«Bana veda etmeden mi gideceksiniz? Siz ki bizim en asil misafirimizdiniz. Buna nezaketiniz nasıl müsaade edecek, diyor!»

Donkişot de la Manş, Şövalye geleneklerini bilmeyen bu koskoca şatonun sahibine haddini bildirmek için:

«Bir şövalye şato sahibine ancak atının üstünde veda eder. Şatonuzu Türkiye'de kurduğunuzdan da anlaşılıyor ki, siz şövalyelikten bihabersiniz. Şatoların en muhteşemi İspanya'da kurulur.»

Bunları olduğu gibi tercüme edince garson:

«O eskidendi.» diye söylendi, «Şimdi şatolar İstanbul'da kuruluyor. Şişli'de, Maçka'da, Boğaziçi'nde, Ataköylerde, Leventlerde. Bir şatoluk boş arsa kalmadı. Şimdi gelelim hesap mselesine!»

Donkişot bunları tercüme etmemi beklemeden devam etti:

«Muhterem şato sahibi. Bizi şatonuzda en parlak şekilde misafir ettiğiniz için teşekkürlemi takdim ederim. Gösterdiğiniz nezaket ve misafirseverliği hiç unutmayacağım. Duyduğum minnettarlığı ispat için de sizden rica edeceğim. Size şimdiye kadar, kim bir haksızlıkta bulunmuşsa, söyleyiniz, derhal intikamınızı alayım! Fenalıkların intikamını, haksızlıkların tamirini, kendime en asil bir meslek olarak seçtim. Hele bir düşünün, bir defada söyleyin!.. Atıma binip mızrağımı elime almışken sıcağı sıcağına hemen tamir edeyim!»

Başgarsona bunu tercüme ettiğim zaman kasıklarını tutarak güldü:

«Şövalyem» dedi, «Hiç öyle bir şikâeytim yok! Sizden istediğim sadece yatak kirası, yemek parası ile asil atınızın yediği artık yemek ücretidir.»

Bu kötü haberi Şövalye Donkişot'a tercüme etmek zorundaydım;

«Ne! Para ha! Kim olduğumu söylememe asaletim müsaade etmez! Benim gibi bir şövalyeden ne yüzle para istiyorsun? Kaldığım bir hafta içinde şatonuza... Hayır, para istediğinize göre, şato demeğe dilim varmıyor, otelinize, hanınıza... Bahşettiğim şeref kâfi değil mi? Otel ha? Bir ahırı bile olmayan bir otel için ne yüzle para istiyorsunuz, anlayamıyorum.»

Sonra atını mahmuzlayarak dört nala kaldırdı. Bana da «yürü!» dedi. Çünkü garajdaki eşek, yılbaşına hazırlanmak için pediküre gitmişti. Koşar adım, düştüm Donkişot'un peşine...

Atının yörüklüğünü göstermesi için, yokuş aşağı bir hayli sürdükten sonra durdu, beni bekledi.

«Aysel mutlaka Genç Osman'ı kapattıkları Yedikule surlarındadır» diye içini çekti.

Karşıdan Kızkulesi görünüyordu. Lâf olsun diye:

«Kızkulesindedir belki. Bizans kralının oğlu kaçırmıştır!» dedim.

«Ordaysa kolay! Benim atım da Fatih Sultan Mehmet'in atı kadar yüzme bilir. Bir solukta geçerim karşıya.»

Gazhane yolundan Dolmabahçe'ye iniyorduk. Hava kararmıştı. Otomobillerin yanıp sönen farları Rosinant'ı ürkütüyordu. Ne yatacak yerimiz, ne lokantaya gidecek paramız vardı. Tam Akademi'nin önünden geçerken bir sürü öğrenci çıktı karşımıza. Bizi, daha doğrusu Donkişot'u durmadan alkışlıyorlardı.

Hazret İstanbul'a geleli alkışa kanıksadığı için pek aldırmıyordu artık. Akademil'i gençler:

«Harika!» diyorlardı, «Bukadar mükemmel kıyafet... Bir maskeli balo için bukadar şaheser bir bulus olabilir...»

Bir delikanlı atın dizginlerine yapışmış, bizi içeriye doğru çekiyordu. Geldiğimizi görenler, kapının önüne çıkıyordu. Herkesin kılığı başka başkaydı. Kimisi şeytan olmuş, iki kulakla bir kuyruk takmıştı. Kimisi Lui, kimisi Hamlet!... «Ulan, bir karnavala mı rasladık yoksa?» diye düşünüyordum. Hayır bir karnaval değil, Akademi'nin meşhur maskeli balosuydu bu. Her kıyafette gelen olmuştu ama, Rossinant'a binip gelen başka Donkişot yoktu içerde. Ama Hazret işin farkında değildi. Aval aval bakınıyordu. Ben:

«Kahraman şövalyem, gençler bizi bu mütevazi şatoda misafir etmek istiyorlar» dedim.

Bu konuşmam, Şövalye ile aramızda olan resmi dille geçmişti. Çocuklar:

«İşte, Şanso Pansa'sı da yanında... Harika... Kaç para eder, damları yok!»

Servantes'i okuyanlardan bir bayan çıktı ortaya:

«Keskin kılıçlı kahraman şövalyem, beni bu gecelik Dülsine dü Tobosa olarak kabul buyurmaz mısınız? Beni buraya getiren kavelye, hiç de kıyafetime uygun değil. İkimiz, mutlaka gecenin birincisi oluruz.»

Şövalye bu sözlerden bir şey anlamamıştı ama, içinde ilk gözağrısı Dülsine dü Tobosa'nın adı geçtiği için «Hay hay!» dedi, «Bana şeref bahşedersiniz.»

Bayan, tam İspanyol Madannoları gibi giyinmişti.

«Bir dam da bendenize!» dedim.

«Hadi ordan Şanso Pansa, dam senin neyine. Tut şu Rossinant'ın dizginlerini!» dediler.

Hilton'da yutturuyorduk ama, burda kimse yutmuyordu. Ne kadar olsa, Akademi'ydi burası. Çaresiz yapıştık Rossinant'ın yularına. Karnımı doyurmak için ancak kapıcılarla, garsonlarla ahbaplığı ilerletmek gerekiyordu.

Dizgini geçirdim bileğime. Kapının önüne oturdum. İlk şişeyi kapıcı getirdi. Nekadar olsa, baloya şeref veren en itibarlı bir davetlinin seyisiydim. Garsonlar da meze taşımağa başladılar. Biz, kapının önünde, bulaşıkçı kadınlar da dahil, maskesiz olarak vur patlasın eğlenirken, içerde bizden iyileri maskeli eğleniyorlar, dans ediyorlardı. Bir ara garsonlardan biri bir müjde verdi.

«Seninki madalya aldı!» dedi.

«Ne madalyası?»

«Gecenin kıyafet kralı oldu.»

Az sonra da şövalye göründü:

«İkinci madalya ile göğüs zırhımı süslemiş bulunuyorum. Bu seferki madalyanın altın olduğunda hiç şüphem yok!»

Baktım, yaldızlanmış bir mukavva parçası.. Sanatlarını yapmışlardı çocuklar. Donna Dülsine, geriden sesleniyordu:

«Haydi Şövalyem! Bir roknrol çalınıyor, kaçırmayalım!»

Tam Donkişotluk danstı hani. Zırhlarla, kalkan, kılıç ve mızrak birbirlerine çarpa çarpa takır takır dans başlamıştı. Ben de hırsımı hademe kadınlardan aldım. Bu havayla sade biz değil, Rossinant bile hem kişniyor, hem de nallarını tıkırdatarak tempo tutuyordu. Ne havaydı be, beygirleri bile oynatıyordu bu müzik. İçtiğim şaraptan mı, müzikten mi başım fırıl fırıl dönüyordu. Ne kadar dayanılırsa dayanmış, bir süre sonra pabuçlarımın üstüne yığılıvermiştim.

DONKİŞOT TOPHANE HAMAMINDA

Manş Şövalyesi Donkişot, göğsünde madalya, maskeli balodan, harmandalı çıkınca. Rossinant, asil sahibini görmüş, uzun uzun kişnemeğe başlamıştı. Onun kişnemesiyle uyanmış, kalkmıştım ayağa. Kalkmış değil, kalkmağa çalışmıştım. Ama bu iş okadar kolay olmadı. Rossinant'la Donkişot atlıkarıncadaki develer, filler gibi peşpeşe dönüyorlardı. Bana kalırsa fırıl fırıl dönen Rossinant'ın üstüne yine aynı hızla dönen Donkişot, taş çatlasa binemezdi. Ama balodon çıkanların yardımıyla benim asil şövalyem, atın sağından bindi, soloundan indi. Bir anda, kendini yerde bulmuştu. Askıya alıp kaldırdılar hemen.

Dülsine dü Tobosa:

«Vah vah fena düştü zavallı» dedi.

İşte bu söz, beynine dökülmüş bir kova soğuk su gibi onu kendine getirmeğe yetmişti:

«Kim düşmüş?» dedi, «Ne münasebet, bindim ve indim Madonna!»

Dülsine dü Tobosa'nın narin eline en sıcak busesini kondurdu.

«Size iyi geceler temenni ediyorum, ruhum!»

Sonra benim bile yardımımı beklemeden tüy gibi atladı Rossinant'a.

«Haydi Şanso! Düş peşime!»

Gece yarısından sonra nereye gidiyorduk? Baloda kalamazdık ya... Herhalde bir yere gidecektik... Caddeye çıkan Donkişot, cirite çıkmış köy delikanlısı gibi atını bir uçtan bir uca koşturdu. Sanki büyüklerimiz, Dolmabahçe yolunu Donkişot at koştursun diye açtırmışlardı.

Stadyomun önüne kadar gitti, geldi:

«Şansocuğum» diye bağırdı, «Halk bu kaleyi mu-

hasaraya başladı. Kendimi tanıtmak, şövalyelikteki maharetimi göstermek için güzel bir fırsat...»

Ne oluyordu acaba? Nefes nefese Rossinant'ın peşine düştüm. Dolmabahçeye gelince gördüm ki halk yer yer ateş yakmış, sanki taarruz emrini bekliyordu. Kuyruğun son halkasında ayakta kestirenlerden birine sordum:

«Hayrola ahbap, ne oluyor?»

«Henüz bir şey olduğu yo, kapılar açılmadı.»

Asilzademe tercüme ettim. Güldü:

«Kapılar kendiliğinden açıldıktan sonra, böyle gece yarısı muhasaraya ne lüzum var? Hücuma kalkmalıyız ki açılsın!»

Atını bir aşağı, bir yukarı koşturdu:

«Ne duruyorsunuz be miskin miskin, hücum!»

Yahudice bilenler, anlamış gülüyorlardı:

«Haydi ordan Donkişot sen de!» dediler, «Bize güvenerek kabadayılığa kalkışıyorsun. Sen de anladın demek demokrasinin ne olduğunu ha? Turnikelerden bile geçemezsin sen!»

Başka bir yahudi:

«Yeldeğirmeni sandı, stadyumu!»

Biri daha da ileri gitti:

«Yürü!» dedi. «Arkanda biz varız!»

Donkişot atını kıyasıya mahmuzladı; kapıya doğru dörtnala kalktı. Yahudiler:

«Ole ole!» diye bağırıyorlardı.

Dağ gibi stad kapılarına toslayan Donkişot, tepesinin üstüne uçmuştu atından. Miğfer, kurnaya çarpmış hamam tası gibi çınlamıştı. Rossinant acemi atları ürkütüp kaçıracak bu olay karşısında dört ayağını gerdirerek çakılıp kaldı. Biraz hali olsa en azdan iki yüz metre kadar koşardı. Donkişot yüzükoyun yatıyordu. Servantes'i tanıyanlardan biri:

«Değirmenin kanadına çarptı!» diye bilgiçlik etti. Ben, biraz istirahat etsin diye yavaştan alıyordum. Yeniden atına bindirsem, yine bir kahramanlığa kalkışıp beyninin üstüne gidecek değli miydi? Ayılıncaya kadar yatsın yattığı yerde.. Ben kapının önünde dikilmiş beklerken biri sokuldu:

«Abi!» dedi, «Sen bırak moruğu da şu bileti al git!..»

«Ne bileti bu?»

«L tribünü. Var mı bir dünyalığın?»

«Ne yapayım ben bileti?»

«Maça girmeyecek misin?»

«Yoook!»

«Ne işin var öyleyse buralarda?»

«Ay siz gece yarısı maça mı geldiniz böyle?»

«Yok, ayazda Dolmabahçe Sarayında kabulresmine mi geldik sanıyordun? Ne şimiz vardı maç olmasa?»

Hemen Donkişot'u sızdığı yerden kaldırdım. Bindim atına:

«Gazla da gidelim!» dedim.

«Acelen ne be?»

«Maç varmış maç!»

«Ne maçı, ne maçı?»

«Maç işte!»

«Olsun yahu! Ne çıkar maç varsa?»

«Vallahi bu maç senin kahramanlığına hiç benzemez. Bir araba da dayak yeriz.»

«Haklısın, ben ölmekten korkmam ama dayak yemekten korkarım. Bas gidelim!»

Tophane'ye doğru vurduk. Bir ara baktım ki bizimki macera arayan bir şövalye gibi dizginleri salıvermiş, atı kendi haline bırakmıştı. Horul horul da uyu-

yordu. Tam Tophane Hamamı'nın önüne gelince atın gemine yapıştım:

«Geldik şövalyem, inebilirsiniz!» dedim.

«Nereye?»

«Hamama!»

«Daha dün akşam Hilton'da aldım banyomu!»

«İyi ya burada da aldığın banyoyu verirsin!»

«Canım bırak şakayı! Bize hamam değil, han lâzım.»

«Ne yapacaksın hanı? Sonra Donkişot'un hanı var derler.»

«Desinler, kötü mü?»

Hamamın kapısının önünde inmiştik. Hamamcı bizi görünce çıkmıştı içerden. Daha doğrusu erketeciler haber vermiş olacaklardı. Ters ters söylendi adam:

«Han mı burası be? Atın ne işi var burda?»

«Ahbap!» dedim, «Parasıyla değil mi?»

«Parasıyla...»

«Kaç kuruş hamam?»

«Kelle başına otuz kuruş.»

«İyi ya, paran kadar söyle! Al şu lirayı... İki biz, bir de at, otuzardan doksan kuruş, on da bahşiş, dalya yüz!»

Zuladaki son lira da gitmişti. Tam Tophanelik olmuştuk. Hamamcı, lirayı alınca, kapıyı ardına kadar açtı. Bizi gören adembabalar:

«Ekip geliyor, basıldık!» diye telâşlandılar. Ben:

«Siz basılacak kadar basılmışsınız. İşinize bakın!» dedim.

Birer köşeye biz de kıvrıldık. Göbek taşındakiler barbuta yeniden başladılar. Hem göğüslerine güm güm vura vura barbut atıyorlar, hem de yalancı dol-

ma gibi sardıkları dumanı bol bir sigarayı elden ele dolaştırıyorlardı.

Ayağımın ucunda kıvrılanlardan biri:

«Ulan keriz» dedi, «Bugün de kasaplar et kesmiyecekmiş.»

«Sana ne etten, sen ekmeğe bak!»

«Ulan koyun eti olmazsa beygir iyi para eder.»

Gözleri Rossinant'a dikildi; Rossinant burayı çok yadırgamıştı. Burnuna kaçan duman, onu hapşırtıp duruyordu. Bir ara gözleri süzüldü, dalgaya düşmüştü. Adembabalardan biri, Rossinant'ı göstererek:

«Götürüz edelim!» dedi.

«Edelim!»

«Enayiler nerdeyse kestirecekler.»

«Kestirsinler de söğüşleyelim.»

«Ahbap!» diye dalgalarına taş attım:

«Bir sipsi uçlansana. Dükkânlar kapalı da alamadık.»

Güldü:

«Açık olsa, alacaktın ha?»

«Ne sandındı?»

«Taş tutuyorsun demek?»

Sigarayı uzatmış, elindeki ateşle de yakmıştı. Şövalyeyi göstererek:

«Kim bu enayi?» dedi.

«Donkişot!»

«Ne iş görür bu?»

«O, bir iş yapmayacak kadar asildir.»

«Bizden, desene!»

«Aşağı yukarı...»

«Yukarısı yok, mal meydanda.»

«Ama, siz, bir iş çıkar da ye beni derse, durur musunuz?»

«Hiç bakmayız gözünün yaşına.»

«Ahbap, şimdi biz kestireceğiz biraz.»

«Enayi, sızmış bile...»

«Şimdi ben de sızacağım.»

«Eee?»

«Bizi söğüşleyelim diye hiç vakit kaybetmeyin. Atlayın şu beygire, yallah!»

«Eeee?»

«Biz uyandığımız zaman atı alan Üsküdar'ı geçmiş olsun!.»

«Doğru Edirnekapı, Üsküdar olmazsa!»

«Tamam!»

Onlara fırsat vermek için arkamı döndüm, gözlerimi saklambaç oynar gibi yalancıktan kapadım. Az sonra, Rossinant'ın uzaklaşan ayak seslerini duymuş, rahat bir nefes almıştım. Yükün ağırı çıkmıştı aradan.

DONKİŞOT DONKİŞOTLUKTAN VAZGEÇİYOR

Hamamın bunaltılı havası, yorgunluk, sarhoşluk, biraz da farkına varmadan ciğerlerine çektiği esrar dunanı çoktan sızdırmıştı bizim Şövalye'yi.

Ben kendimden çok Şövalye'yi düşünüyordum. Donkşot'u bol bir memlekete düşmüştü zavallı. «Söz» tam Türkçedeki anlamına, yani «palavra» karşılığı gidiyordu. Şu halde yapılacak bir işimiz daha kalıyordu: Gazete çıkarmak! Bu iş kolaydı ama parayı nerden bulacakık. Gazeteyi ya bir banka hesabına, ya da bir parti adına çıkarabilirdik. Bizim Donkişot da bal gibi başmakale yazardı. Bu memlekette hücum edilecek değirmen ni yoktu. Gazetenin adı da «Palavra» olurdu.

Kahramanlarını güreşçilerden seçen insanlara biraz da eli mızrak ve kalem tutan kahramanlar ta-

mıtmalıydık. Ben Donkişot'la çıkaracağım gazetenin sekreterini tayin ederken uyumuş kalmışım.

Uyandığım zaman Donkişot'u göbek taşında zar atarken gördüm. O da demek ortaçağ şövalyeleri, asilzadeleri gibi kumarcıydı. Yanına yaklaştım, gözü kimseyi görmüyordu.

«Bon şans!» dedim.

Hiç tınmadı. Seyircilerden birine sokuldum.

«Parayı nerden buldu?» diye sordum.

«Parası yoktu» dedi, «Madalyasını koydu.»

«Hangisini?»

«Altın madalyasını. Elli papel kıymet biçtiler. Elli lirasına bir düşeş attı. İnek şansı var Ağabey! Cıvalı zar bile işlemiyor»

«Bir yanlışlık olacak»!» dedim, «Servantes bile Donkişot'a barbut attırmamıştı.

Konuştuğum, sakalı bıyığına karışmış adam:

«Ağabey, sen kimin evini soruyorsun? Biz Top hane'ye düşecek adam mıydık. Benim kim olduğumı biliyor musun sen?»

«Hayır!»

«Gene bilme. Gazetelerde resmim Çörçil'le Truman'la aynı sayfada çıkardı. Donkişot İspanya'da barbut atmaz ama, Tophane'de atar Abi!»

«Kazanıyor da...»

«Pabuçlarını giyerken belli olur.»

Kumar postunu işleten, her kazanan zardın yüklü mano kaldırıyordu.

Oyun, iki saat sürdü. Donkişot da dahil, kimsede metelik kalmamıştı. Sıra ceketlere, pantolonlara gelmişti. Donkişot'un önce altın madlayası, sonra bakır madalyası, peşinden zırhları, mızrağı, kılıç gitti. Çizmelerle pantalon da gidince, kumar postunun dayısı:

«Babalık! Çekil şöyle bir kenara!» dedi, «Kalabalık etme!»

Donkişot oyundan başını kaldırınca beni gördü birden:

«Sinyor Cemil!» dedi, «Nerde Rossinant?»

«Yürüttüler!» dedim.

«Nasıl yürüttüler?»

«Bayağı! Onlar yürütmeselerdi, kumarda sen yürütecek değil miydin?»

Hak vermiş olacaktı ki susuyordu.

«Bak ahbap!» dedim, «Ne at kaldı, ne avrat. Kılıç da gitti, kalkan da... Sen de bizim gibi, düpedüz bir insan oldun. Bırak büyük işleri, büyük hayalleri de yapabileceğimiz bir iş arayalım. Sen gazete satamaz mısın, gazete?»

«Ben ha? Ben... Haksızlıklar tamircisi... Kahramanlıklar için yaratılmış büyük şövalye, nasıl olur da gazete satarım?»

«Kendisi ile alay eden bir eda vardı sesinde.»

«Canım kızma, yani demek istiyorum ki, basılı kâğıt ticareti yapacağız!»

«O da ne demek?»

«Bir gazete sahibi... Daha doğrusu gazete kâğıdı ve mürekkep sahibi... olmak istemez misin?.»

«İstemez olur muyum? Güzel bir fikir bu. Mızrağımı kaybettikten sonra onun yerini tutuacak bir kalemim olmalı. Öyle bir kalem ki ucunu sivriltip haksızlık edenlerin gözüne sokmalıyım. Hani şu komprador denilen görünüşte asil, içi bozuk heriflerin.»

«O biraz güç!. Kimse sana öyle kolay kolay gözünü çıkarttırmayacağına göre, bu işi de kıvıramayacağız. Donkişotluktan... atın, mızrağın, da gitse.. Donkişotluktan kurtulamıyacaksın sen!»

Hamamcı:

«Tamam!» diye bağırdı. «Herkes dışarı, yandı paralar!»

Kapının önüne silkelendik. Bir adembaba don gömlek kalmış Donkişotu dipten doruğa bir süzdükten sonra:

«Sizi, Uyanbaba kahvesi paklar. Düşün peşime!» dedi.

Düştük peşine, Uyanbaba kahvesini boyladık. İçerdekiler kaşık kalıbı birbirlerine geçmişlerdi. Biz de münasip bir yere çömeldik.

«Ahbap!» dedim, «Bende de metelik yok ama, birer çay söyliyelim!»

«Parası?»

«Para mı? Hilton'da bile aklına para gelmiyordu, ne oldu böyle?»

«Ne olacak Cemil'ciğim» dedi, «Ben Hilton'da cesareti mızrağımdan, kalkanımdan alıyordum. Onlar gidince...»

«Cesaretin kırıldı değil mi?»

«Hayır dostum, hiç de öyle değil. O kılıçlar, kalkanlar beni, kendimden gerçekten uzaklaştırıyordu. Kılıcın peşinden palavra geliyor. Çizme şakırtısında gerçeğin sesi duyulmaz oluyor.»

Bunları Donkişot mu söylüyordu? Hayranlığımı belirtmek için:

«Benim asil şövalyem!» diye başladım. Bir kahkaha attı:

«Asil şövalye mi? Asil şövalye dediğin çizmeler, zırhlar, kılıçlar, kalkanlardı. Biraz da Rossinant'tı. Onlar gitti, ben kaldım. Ben... Donkişot de la Manş değilim. Artık Alonzo Kesada'yım. Bu zırhları giymeden de Alonzo'ydum. Memleketinizde kendime geldiğim için çok mutluyum.»

«Şövalyem! Pardon, Alonzo'cuğum. Sen, Donki-

şot'ların en akıllısı çıktın. Bizim memlekette boy boy Donkişot'lar var ki yıllar geçti, hâlâ kendilerine gelemediler. Hele bir paşa var ki şu kadar yıldır...»

«Onlar, Donkişot'luğu geçim vasıtası yapanlar.. Onlar, atlarından inip çizmelerinden ayaklarını kurtarsalar da gene Donkişot olarak kalacaklardır. Onlar koltuklarından, düşseler de gene palavrayı dillerinden düşürmeyeceklerdir. Onlar... Kimliklerinden soyunsalar da hep aynı Donkişotlardır.»

Sözü uzattıkça uzatıyordu. Dili damağına yapışmıştı.

«Birer çay daha içelim mi?» dedim.

«Parası mı? Ceketi bırakacağım çıkarken.»

«Benim bundan sonra bırakacak şeyim yok artık!» dedi.

Sonra kahveciye seslendim:

«Ahbap, birer çay daha!»

Kahveci şüpheli şüpheli yüzüme baktı:

«Ha berakât!»

«Canım, getir, kolay!» dedim.

Sonra döndüm dostuma:

«Alonzocuğum,» dedim, «Ben çalışmağa karar verdim. İstanbul'da imar başladı. Her yerde iş var. Kollarımda kazma sallayacak gücüm varken...»

«Haklısın!» dedi, «Bana biraz zor gelecek. Bukadar yıl kılıç salladıktan sonra, kazma sallamak...»

Sonra, çayından bir yudum çekerek getirdi gerisini:

«Ama söz, ben de çalışacağım.»

«Palavra mı, söz mü?»

«Söz!»

Tam bu sırada kapının önünde bir polis arabası durdu; Kapıda bir polis dikilmişti:

«Eller yukarı» dedi, «Arama, tarama var!»

İçeriye polisler dolunca, kıpırdayacak yer kalmadı. Tam üzerimiz aranırken, ikimizin arasına yumruk kadar bir şey yuvarlandı. Bir topak afyondu olsa olsa... Eğilip alan polis:

«Senden düştü değil mi?» dedi.

«Hayır, benden düşmedi.» dedim.

«Öyle ise arkadaşından!»

«Ondan da değil!»

«İkinizden biri... Ya senden, ya ondan...»

«İkimizden de değil!»

«Peki, ikiniz de gelin öyleyse!..»

Sonra, kapıya döndü. Komisere seslendi. Bir zabıt varakası tutuldu. Kahveci de bastı imzayı... Bana sert sert bakıp söyleniyordu kahveci:

«Zaten gözüm tutmamıştı bu namussuzu!»

Sonra, sarıldı yakama

«Ver, dört çay parasını.»

Büktüm boynumu:

«Yok!»

«Nasıl yok?»

Komiser polisçe bir cevap buldu bu soruya:

«Afyonu satsaydı verecekti!»

«Yaz duvara, kodesten çıkınca alırsın!» dedim.

Kolumuzdan tuttukları gibi attılar bizi kamyona. Kapıyı da üstümüzden sürgülediler. Dostum Lorenzo, olandan bitenden hiçbir şey anlamamıştı.

«Cemilciğim!» dedi, «Nereye gidiyoruz?»

«Sağmalcılar Şatosuna!»

İkimiz de gülüyorduk. Bütün burnu sürtülen soyluluk budalaları gibi, o da gerçekle yüzyüze gelmiş, bizden olmuştu artık.

GÜLDÜRÜ DİZİSİ

Birinci Kitap

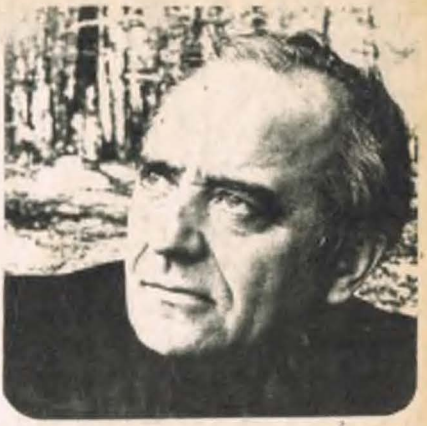
ALTIN EKİCİSİ

GÜLDÜRÜ DİZİSİ

Üçüncü Kitap

TUH SANA!

rifat ilgaz

"Sınıf" kelimesiyle Rifat Ilgaz'ın kaderi arasında bir büyük ilişki var. Rifat önce öğrenci sıfatıyla girdi sınıfa... Sonra da öğretmen.

Daha sonra "Sınıf" adlı şiir kitabıyla hapishaneye girdi. Ve "Hababam Sınıfı" kitabıyla da Türk mizah edebiyatı tarihine.

Rifat Ilgaz talihsiz sayılacak bir şair ve yazardır. Sanatoryumlarda ve hapishanelerde geçen hayatının talihsizliğinden söz açmıyoruz. Edebiyat alanındaki durumunu belirtmek istiyoruz. Çünkü çevresizdir Rifat Ilgaz. Bir akım içinde hemhal olmıyan, olamıyan sanatçılar, dostluk ve propaganda araçlarıyla bezenemiyorlar. Böylelerinin nasibi bizim ülkemizde çoğu zaman kasten bir kıyıya itilmek oluyor. Rifat'ı hapishaneye sokan şiiri, antolojilere sokacak güçte değilmiydi? Özel olarak kime sorsanız olumlu karşılık alırsınız bu suale... de gene görünmez bir sansür her adımda Rifat Ilgaz adının karşısına çıkar.

Ancak "Hababam Sınıfı" çeşitli engeli yıkarak gelmiş ve kitaplığımızdaki yerine zorla oturmuştur...

...Ve Hababam Sınıfı'nda hepimizin dirsek çürüttüğümüz sınıfların en sıcak, en tatlı havası dalgalanır, Rifat Ilgaz'ın kadife gibi Türkçesiyle.

Bu kadar bizim içimizden ve bu kadar bizden kitap yazılmadı sanırım. Batı edebiyatı örneklerine dikkatle özenen kalemlerimiz çoktur. Ama Hababam Sınıfı'nın korkunç bir sadelik içinde bizim çizgilerimizi rahatça yakalaması hepimizi düşündürmelidir. Bazen kolay gibi görünen edebiyatın en zor olduğunu anlamak için insanın çetin denemelerden geçmesi gerekiyor.

İLHAN SELÇUK
Cumhuriyet 24 Mayıs 1965

Güldürü dizisi'ndeki kitapların her türlü sorumluluğu doğrudan doğruya RIFAT ILGAZ'ın üzerindedir. Dizinin birinci kitabı ALTIN EKİCİSİ... Şubat'ta çıkacak olan üçüncü kitap : TUH SANA !

SINIF YAYINLARI

10 lira

Kapak tasarımı ve fotoğ. EYREN OFSET 22 28 99